

**Vysoká škola ekonomická v Praze**

Fakulta mezinárodních vztahů

Studijní obor: Cestovní ruch



Název diplomové práce:

**Chorvatsko: ekonomika a postavení na  
mezinárodním trhu cestovního ruchu**

**Vypracovala**

Bc. Martina Kurzová

**Vedoucí práce**

Ing. Lukáš Volf

## P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma  
**„Chorvatsko: ekonomika a postavení na mezinárodním trhu cestovního  
ruchu“**

vypracovala samostatně s využitím literatury a informací,  
na něž odkazuji.

V Praze dne 7. prosince 2018

.....

podpis studenta

## P o d ě k o v á n í

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce Ing. Lukášovi Volfovi za jeho trpělivost a cenné připomínky, které umožnily její úspěšné dokončení. Dále bych chtěla poděkovat E. Vidić, která zde vystupuje jako reprezentant přibližující situaci ve své vlastní zemi, za její ochotu podílet se na uskutečněném rozhovoru a poskytnuté informace.

# Obsah

|                                                             |    |
|-------------------------------------------------------------|----|
| Seznam zkratk.....                                          | 6  |
| Úvod.....                                                   | 7  |
| 1 Teoretická východiska.....                                | 9  |
| 1.1 Charakteristika mezinárodního cestovního ruchu .....    | 9  |
| 1.2 Regionální rozložení cestovního ruchu .....             | 11 |
| 1.3 Typologie cestovního ruchu.....                         | 13 |
| 1.4 Předpoklady destinace pro rozvoj cestovního ruchu ..... | 14 |
| 1.5 Rizika cestovního ruchu.....                            | 18 |
| 1.6 Makroekonomické ukazatele .....                         | 21 |
| 2 Ekonomika Chorvatska .....                                | 25 |
| 2.1 Základní informace o zemi .....                         | 25 |
| 2.2 Hrubý domácí produkt.....                               | 29 |
| 2.3 Veřejný dluh.....                                       | 32 |
| 2.4 Inflace .....                                           | 32 |
| 2.5 Nezaměstnanost.....                                     | 33 |
| 2.6 Obchodní bilance.....                                   | 34 |
| 2.7 Světový index konkurenceschopnosti .....                | 36 |
| 2.8 Struktura ekonomiky .....                               | 37 |
| 2.9 Vstup Chorvatska do Evropské unie .....                 | 39 |
| 2.9.1 Proces vstupu.....                                    | 39 |
| 2.9.2 Postavení země .....                                  | 41 |
| 3 Cestovní ruch Chorvatska.....                             | 44 |
| 3.1 Atraktivita cestovního ruchu.....                       | 44 |
| 3.1.1 Chráněné oblasti .....                                | 44 |

|                               |                                                              |    |
|-------------------------------|--------------------------------------------------------------|----|
| 3.1.2                         | Kulturní atraktivita .....                                   | 48 |
| 3.2                           | Organizace podporující cestovní ruch v Chorvatsku.....       | 52 |
| 3.3                           | Analýza příjezdů do Chorvatska .....                         | 54 |
| 3.4                           | Vliv cestovního ruchu na ekonomiku Chorvatska .....          | 60 |
| 3.4.1                         | Podíl cestovního ruchu na hrubém domácím produktu .....      | 61 |
| 3.4.2                         | Zaměstnanost v cestovním ruchu.....                          | 62 |
| 3.4.3                         | Ubytovací jednotky.....                                      | 63 |
| 3.4.4                         | Výdaje zahraničních návštěvníků a investice do turismu ..... | 65 |
| 4                             | Rozhovor s místním poskytovatelem služeb .....               | 69 |
| 4.1                           | Rozbor odpovědí .....                                        | 69 |
| 5                             | Vyhodnocení výsledků a návrhy řešení.....                    | 71 |
| 5.1                           | SWOT analýza .....                                           | 71 |
| 5.2                           | Doporučení.....                                              | 73 |
| Závěr .....                   |                                                              | 75 |
| Seznam použitých zdrojů ..... |                                                              | 77 |
| Seznam tabulek.....           |                                                              | 84 |
| Seznam grafů .....            |                                                              | 85 |
| Seznam obrázků.....           |                                                              | 85 |
| Přílohy .....                 |                                                              | 86 |

## **Seznam zkratk**

CR – cestovní ruch

CHKO – chráněná krajinná oblast

CPI – index spotřebitelských cen

CNTB – Croatia National Tourist Board

EU – Evropská unie

GCI – Global Competitiveness Index

HDP – hrubý domácí produkt

ICTY – International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia

MCR – mezinárodní cestovní ruch

MINT – Ministry of Tourism

NP – národní park

OB – obchodní bilance

PO – právnická osoba

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

UNWTO – United Nations World Tourism Organization

UZ – ubytovací zařízení

WTO – World Travel Organization

WTTC – World Travel & Tourism Council

## Úvod

Celosvětový trh cestovního ruchu si v rámci svého vývoje prošel mnoho změnami. Jednou z těchto obměn jsou zvyšující se příjmy obyvatel a fond volného času, které na mezinárodní turismus působí kladně. Poskytovatelé služeb cestovního ruchu neustále upravují svou nabídku tím způsobem, aby co nejlépe vyhověli rostoucím nárokům jejich uživatelů. V případě, že země ob stojí v navyšující se konkurenci ostatních států, může i nadále těžit z ekonomického přínosu tohoto trendu. Subregion Jižní Evropa a Středomoří svými předpoklady představuje velmi atraktivní prostředí pro rozvoj mezinárodního cestovního ruchu.

Jak vyplývá ze samotného názvu tématu „*Chorvatsko: ekonomika a postavení na mezinárodním trhu cestovního ruchu*“, cílem práce je charakteristika současné pozice turismu zvolené destinace v rámci mezinárodního tržního prostředí, zhodnocení potenciálu pro jeho další rozvoj, včetně dopadu na hospodářství země.

Před samotným zahájením je příhodné položit si otázku, v jaké životní fázi se zvolená destinace nachází. Chorvatsko, jež bylo donedávna součástí Jugoslávie, svým vyhlášením nezávislosti v devadesátých letech rozpoutalo válečný konflikt, který výrazně poškodil valnou část země a omezil rozvoj místního podnikání. Čtrnáct let poté zasáhly ekonomiku naplno důsledky světové ekonomické a finanční krize, která dostaly zemi do hluboké recese, z níž se postupně dostává až po šesti letech. Mnoho nových výzev přichází počínaje rokem 2013, kdy země po dlouhém schvalovacím procesu vstupuje do Evropské unie. S ohledem na dané historické události a navyšující se počet turistů lze předpokládat, že se Chorvatská republika momentálně nachází ve své rozvojové fázi, která je charakteristická svým dobrým vymezením zdrojových oblastí. Ačkoli v destinaci převládá masová turistika, tolerance návštěvníků místními obyvateli je stále vysoká. Prostor původních atraktivit se již plně podílí na cestovním ruchu, v některých případech dochází ke vzniku nových uměle vytvořených. V neposlední řadě se neustále zvyšují nároky na kvalitu a standard služeb.

Metodikou zvolenou pro analýzu současné pozice země je rozbor číselných dat získaných předními statistickými úřady a organizacemi, kterými jsou např. Světová banka, Eurostat, Světová organizace cestovního ruchu, nebo národní statistické úřady Chorvatska. Obsah kapitol vychází z nejnovějších statistických údajů, v kombinaci se zohledněním historického průběhu jednotlivých ukazatelů a odhadů jejich budoucího vývoje. Do analytické části práce byl rovněž zařazen strukturovaný rozhovor, který proběhl s osobou zainteresovanou v oblasti cestovního ruchu přímo ve zvolené destinaci. Ten umožní přiblížit pohled místního obyvatele, které nelze

vyčíst z žádných statistických hodnot. S využitím zvolených metodik dojde k vyhodnocení závěrečných výsledků, na základě kterých autorka stanoví návrhy na zlepšení situace.

Práci lze rozdělit do pěti hlavních oddílů. První, teoretická, část je jakýmsi úvodem do sledované problematiky, která je nezbytná pro pochopení komplexnosti tohoto odvětví. Vysvětlení teoretických východisek umožňuje následnou analýzu země jak z ekonomického hlediska, tak co se týče postavení na mezinárodním trhu cestovního ruchu. V rámci této kapitoly je věnována pozornost charakteristice turismu, včetně jeho regionálního vymezení, základního členění, předpokladů pro další rozvoj a rizik s ním spojených. Pro doplnění jsou zařazeny nejdůležitější ukazatele výkonnosti národního hospodářství, které budou podrobněji zkoumány v druhé kapitole. Ta představuje vstupní milník do analytické části práce, v rámci které jsou zhodnoceny základní makroekonomické ukazatele spolu s konkurenceschopností a strukturou ekonomiky. Dále je věnována pozornost procesu vstupu Chorvatska do Evropské unie, a porovnání země s ostatními členskými státy. Třetí kapitola se již zaměřuje na cestovní ruch zvolené destinace. Nejatraktivnější místa v zemi jsou prezentována z hlediska jejich návštěvnosti a národní, resp. světové hodnoty. Samotný význam turismu je zkoumán prostřednictvím objemu příjezdů, délky pobytu, typu ubytovacích zařízení, způsobu organizace nebo motivu cest. V neposlední řadě je analyzován ekonomický přínos tohoto odvětví. Ve čtvrté kapitole je zařazen rozhovor s místním poskytovatelem služeb cestovního ruchu, který je výrazným obohacením této práce, neboť nás seznamuje s názory osoby, jež pochází a žije přímo v dané lokalitě. Informace získané z rozhovoru a předchozích kapitol se staly východiskem pro zpracování analýzy silných a slabých stránek, jejímž výstupem jsou navržená doporučení na možné zlepšení.

# 1 Teoretická východiska

Cestovní ruch je neodmyslitelnou součástí ekonomik mnoha zemí, Chorvatska nevyjímaje. Vysvětlení teoretických východisek představuje nezbytný základ pro pochopení komplexnosti tohoto odvětví. Zároveň vytváří všeobecný podklad pro následnou detailní analýzu země jak z ekonomického hlediska, tak z pohledu cestovního ruchu. První podkapitola Charakteristika mezinárodního cestovního ruchu je věnována vysvětlení pojmu cestovní ruch, obměnám jeho definic v průběhu let a stručné prezentaci jeho aktuálního postavení ve světovém měřítku. Podkapitola Regionální rozložení cestovního ruchu vymezuje trh mezinárodního cestovního ruchu podle zvolené metodiky UNWTO na menší dílčí trhy, které jsou vymezeny velikostí svého podílu a počtem příjezdů na světové úrovni. Třetí část kapitoly se zabývá Typologií cestovního ruchu, která rozlišuje faktory a druhy cestovního ruchu v aplikaci na zvolenou destinaci Chorvatsko. Následují Předpoklady destinace pro rozvoj, které stanoví stěžejní body rozvoje cestovního ruchu z hlediska selektivních, realizačních a lokalizačních předpokladů. S rozvojem cestovního ruchu (dále jen CR) spojená ohrožení přiblíží předposlední část Rizika cestovního ruchu, v rámci které je mimo jiné představena tzv. únosná kapacita destinace. Na závěr této kapitoly je věnován prostor vysvětlení základních makroekonomických ukazatelů, které budou využity pro analytickou část této práce.

## 1.1 Charakteristika mezinárodního cestovního ruchu

Cestovní ruch představuje hospodářské odvětví, jehož prostřednictvím dochází k uspokojování potřeb jeho účastníků. K tomu dochází v mnoha oblastech, zejména pak v oblasti turistiky, rekreace, kultury či léčby, přičemž klíčovým prvkem je pohyb osob a změna místa jejich pobytu.

Existuje řada definic, které se pokouší co nejpřesněji vystihnout podstatu cestovního ruchu. Vzhledem k jeho nepřetržitému vývoji a skutečnosti, že cestovní ruch zasahuje do mnoha oborů lidských činností, nelze zvolit pouze jednu definici, která jej dokonale vymezuje. O první definici turismu se v roce 1905 zasloužili Guyer a Feuler, kteří jej charakterizovali jako „jedinečný fenomén moderní doby, závislý na rostoucí potřebě lidí pro změnu a uvolnění, přání poznávat krásu přírody a umění a víry v to, že příroda činí člověka šťastným, čímž napomáhá národům a komunitám, v rámci sbližování prostřednictvím obchodu, průmyslu

a komunikačních a dopravních nástrojů, stát se vynikajícími.“<sup>1</sup> Toto tvrzení nahlíží na cestovní ruch pouze jako na formu rekreace a odpočinku, přičemž zcela postrádá časový faktor či cesty spojené s prací.

Mezinárodní sdružení expertů cestovního ruchu (z angl. International Association of Scientific Experts) chápe turismus jako „souhrn jevů a vztahů, které vyplývají z cestování nebo pohybu osob, přičemž místo pobytu není trvalým místem bydlení a zaměstnání.“<sup>2</sup>

Roku 1993 definovala Světová organizace cestovního ruchu (z angl. United Nations World Tourism Organisation, dále jen UNWTO) cestovní ruch jako „činnost osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden ucelený rok, za účelem trávení volného času a služebních cest.“<sup>3</sup> Výjimkou jsou lidé cestující denně do zaměstnání. Aby se uskutečněné cesty daly považovat za součást cestovního ruchu, musí daná osoba pobývat nejméně 24 hodin mimo svůj domov. Dále je třeba, aby splňovaly nevýdělečný charakter neboli cestující nesmí být odměňováni ze zdrojů navštíveného místa.<sup>4</sup>

Cestovní ruch lze rozdělit na domácí, který zahrnuje cesty obyvatel po vlastní zemi v délce maximálně šest měsíců, a na mezinárodní cestovní ruch, jenž odpovídá výše zmíněné definici UNWTO, přičemž má dvě složky: aktivní a pasivní. Pod pojmem aktivní (příjezdový) cestovní ruch si lze představit všechny příjezdy zahraničních turistů do dané země. Pasivní (výjezdový) cestovní ruch zahrnuje pouze výjezdy tuzemců do zahraničí. Různé kombinace těchto forem vytváří další dvě varianty cestovního ruchu. Jedná se o vnitřní cestovní ruch, který se skládá z domácího a příjezdového CR, a národní cestovní ruch, který představuje spojení domácího a výjezdového CR.<sup>5</sup>

Z výsledku průzkumu World Travel & Tourism Council (dále jen WTTC) pro rok 2017 vyplývá, že z globálního hlediska se cestovní ruch podílel na tvorbě hrubého domácího produktu z 10,4 %, přičemž vygeneroval na 313 milionů pracovních míst, což odpovídá 9,9 % celosvětové zaměstnanosti. Loňský rok je vyznačován výrazným navýšením spotřebních

---

<sup>1</sup> MUNIN, A. T. Welcome to tourism business communication: Definition of tourism [online]. LinkedIn Corporation, listopad 2016 [cit. 2018-11-6]. Dostupné z: <https://www.slideshare.net/pascastpt/definition-of-tourism-69438879>.

<sup>2</sup> KAURAV, R.P. Concept of Tourism & Tourism System [online]. LinkedIn Corporation, říjen 2014 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://www.slideshare.net/RahulKaurav/concept-of-tourism-tourism-system-38391715>.

<sup>3</sup> UNWTO. International Recommendation for Tourism Statistics 2008. New York: United Nations, 2010, s. 9-15. ISBN 978-92-1-161521-0.

<sup>4</sup> MALÁ, V. Základní otázky vymezení cestovního ruchu. In: INDROVÁ, Jarmila a kol. Cestovní ruch (základy). Praha: Oeconomica, 2007, s. 11. ISBN 978-80-245-1252-5.

<sup>5</sup> UNWTO. International Recommendation for Tourism Statistics 2008, s. 10-15.

výdajů turistů, díky kterým se rok 2017 stal jedním z nejsilnějších období z hlediska tvorby produktu za poslední desítku let.

Statistické prognózy počítají s kontinuálním zvyšováním významnosti cestovního ruchu i v nadcházejících letech. V případě Evropy je odhadované navýšení celkového přínosu z 760,1 mld. USD (3,6 % světového produktu.) na 991,4 mld. USD (3,9 %) do roku 2028.<sup>6</sup>

## 1.2 Regionální rozložení cestovního ruchu

Metodika UNWTO rozděluje svět na pět regionů: Evropa, Asie a Pacifik, Amerika, Afrika a Střední Východ, které se dále člení na menší subregiony. Podle statistické ročenky bylo v roce 2017 zaznamenáno celkem 1,327 mld. cest, což je o 7 % více než v předchozím roce (viz Tabulka 1).

Tabulka 1 - Přehled mezinárodních příjmů a příjezdů podle subregionů

|                                  | Mezinárodní příjezdy (mil.) |               | Tržní podíl (%) | Příjmy (mld. USD) |               | Tržní podíl (%) |
|----------------------------------|-----------------------------|---------------|-----------------|-------------------|---------------|-----------------|
|                                  | 2016                        | 2017          | 2017            | 2016              | 2017          | 2017            |
| <b>Evropa</b>                    | <b>619,5</b>                | <b>671,7</b>  | <b>51</b>       | <b>468,1</b>      | <b>519,2</b>  | <b>39</b>       |
| Severní Evropa                   | 73,8                        | 77,8          | 6               | 83,2              | 89,7          | 7               |
| Západní Evropa                   | 181,6                       | 192,7         | 15              | 157,2             | 170,5         | 13              |
| Střední a východní Evropa        | 127,1                       | 133,7         | 10              | 52,6              | 59,9          | 4               |
| Jižní Evropa a oblast Středomoří | 237,1                       | 267,4         | 20              | 175,1             | 199,1         | 15              |
| <b>Asie a Pacifik</b>            | <b>306</b>                  | <b>323,1</b>  | <b>24</b>       | <b>370,8</b>      | <b>389,5</b>  | <b>29</b>       |
| Severovýchodní Asie              | 154,3                       | 159,5         | 12              | 169,5             | 162,2         | 12              |
| Jihovýchodní Asie                | 110,8                       | 120,4         | 9               | 116,7             | 130,7         | 10              |
| Oceánie                          | 15,7                        | 16,6          | 1               | 51,2              | 57,1          | 4               |
| Jižní Asie                       | 25,2                        | 26,6          | 2               | 33,3              | 39,5          | 3               |
| <b>Amerika</b>                   | <b>201,3</b>                | <b>210,9</b>  | <b>16</b>       | <b>313,7</b>      | <b>326,1</b>  | <b>24</b>       |
| Severní Amerika                  | 131,5                       | 137           | 10              | 244,6             | 252,4         | 19              |
| Karibik                          | 25,2                        | 26,0          | 2               | 30,0              | 31,7          | 2               |
| Střední Amerika                  | 10,7                        | 11,2          | 1               | 12,2              | 12,7          | 1               |
| Jižní Amerika                    | 33,9                        | 36,7          | 3               | 26,9              | 29,3          | 2               |
| <b>Afrika</b>                    | <b>57,7</b>                 | <b>62,7</b>   | <b>5</b>        | <b>33</b>         | <b>37,3</b>   | <b>3</b>        |
| Severní Afrika                   | 18,9                        | 21,7          | 2               | 9,0               | 10,0          | 1               |
| Subsaharská Afrika               | 38,9                        | 41,0          | 3               | 24,0              | 27,3          | 2               |
| <b>Střední východ</b>            | <b>55,6</b>                 | <b>58,1</b>   | <b>4</b>        | <b>59,0</b>       | <b>67,7</b>   | <b>5</b>        |
| <b>Celkem svět</b>               | <b>1240,3</b>               | <b>1326,4</b> | <b>100</b>      | <b>1244,5</b>     | <b>1339,8</b> | <b>100</b>      |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z UNWTO Tourism Highlights 2018 Edition, s.5-7.

<sup>6</sup> World Travel & Tourism Council. Economic impact 2018: Europe [online]. London: WTTC, 2018 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regions-2018/europe2018.pdf>

S tímto navýšením se rok 2017 dostává na první příčku největšího meziročního nárůstu turistických příjezdů od roku 2010. Nejvíce cest bylo již tradičně uskutečněno na území Evropy (672 mil.), která se z 51 % podílí na celkovém počtu všech příjezdů. S o více než polovinu nižší hodnotou následuje Asie a Pacifik (323 mil.) a Amerika (211 mil.). Pouze 63 mil. cest proběhlo v regionu Afrika, úplně nejméně pak v oblasti Střední Východ (58 mil.). Celkové příjmy činily 1 340 miliardy USD, z toho 519 mld. připadá na Evropu (+8 %), avšak nejvyššího přírůstku 13 % dosáhl Střední Východ (celkem 68 mld.).<sup>7</sup>

Tabulka 2 - Mezinárodní příjezdy a příjmy z CR (Jižní Evropa a Středomoří)

|                                  | Mezinárodní<br>příjezdy 2017 | Změna<br>2017/2016 | Příjmy z MCR<br>2017 |
|----------------------------------|------------------------------|--------------------|----------------------|
| <i>Jižní Evropa a Středomoří</i> | 267 403 tis.                 | 13 %               | 199 137 mil.         |
| <i>Albánie</i>                   | 4 643                        | 14 %               | 1 929                |
| <i>Andora</i>                    | 3 003                        | 6 %                | -                    |
| <i>Bosna a Hercegovina</i>       | 922                          | 19 %               | 826                  |
| <b>Chorvatsko</b>                | <b>15 593</b>                | <b>13 %</b>        | <b>10 924</b>        |
| <i>Kypr</i>                      | 3 652                        | 15 %               | 3 128                |
| <i>Makedonie</i>                 | 631                          | 24 %               | 327                  |
| <i>Řecko</i>                     | 27 194                       | 10 %               | 16 528               |
| <i>Izrael</i>                    | 3 613                        | 25 %               | 6 821                |
| <i>Itálie</i>                    | 58 253                       | 11 %               | 44 233               |
| <i>Malta</i>                     | 2 274                        | 16 %               | 1 723                |
| <i>Černá Hora</i>                | 1 877                        | 13 %               | 1 041                |
| <i>Portugalsko</i>               | 21 200                       | 17 %               | 17 119               |
| <i>San Marino</i>                | 78                           | 31 %               | -                    |
| <i>Srbsko</i>                    | 1 497                        | 17 %               | 1 346                |
| <i>Slovinsko</i>                 | 3 586                        | 18 %               | 2 750                |
| <i>Španělsko</i>                 | 81 786                       | 9 %                | 67 964               |
| <i>Turecko</i>                   | 37 601                       | 24 %               | 22 478               |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů UNWTO Tourism Highlights 2018 Edition, s.15.

Subregion Jižní Evropa a Středomoří zaujímá v rámci Evropy největší podíl, přičemž s objemem 267,4 milionů příjezdů předčí dokonce i celý region Ameriky. Zaměříme-li se na konkrétní země, pak nejlépe obstálo Španělsko (81,786 mil.), Itálie (58,253 mil.) a Turecko (37,601 mil. příjezdů). Do Chorvatska, které zaujímá v subregionu šestou pozici, přivítalo v loňském roce 15,593 mil. turistů, což je o 12,9 % více než v roce 2016. Příjmy plynoucí

<sup>7</sup> WORLD TOURISM ORGANIZATION. Tourism Highlights 2018 Edition. Madrid: UNWTO, září 2018, s. 2. ISBN: 978-92-844-1986-9

z mezinárodního cestovního ruchu dosáhly hodnoty téměř 11 mld. USD, což v přepočtu vychází 700 USD na jednoho cestujícího. Od roku 2010 se jedná o nárůst o 35 %.

### 1.3 Typologie cestovního ruchu

Následující text popisuje motivy a způsoby realizace cest v aplikaci na zvolenou destinaci. Vzhledem ke skutečnosti, že v řadě literárních zdrojích dochází k překrývání vymezení forem a druhů cestovního ruchu, lze jen stěží označit jedno dělení jako vzorově správné. Pro účely této diplomové práce byla použita typologie cestovního ruchu podle Malé, V. (2007) a Vystoupila, J. (2006).<sup>8</sup>

**Druhy cestovního ruchu** představují způsob, jakým jsou uskutečněné cesty realizovány. Ty lze následně rozlišovat dle místa, účastníků (počtu a jejich věku), délky trvání pobytu, formy ubytování, ročního období, způsobu organizace cestování, financování, nebo vlivu na platební bilanci země.

Nejvhodnějším obdobím pro návštěvu Chorvatska jsou letní měsíce, které se vyznačují nejdelší dobou slunečního svitu a zároveň nejvyššími teplotami s minimem srážek.<sup>9</sup> Pro většinu návštěvníků nejoblíbenější měsíce červenec a srpen jsou kromě přeplněných pláží charakteristické tvořícími se kolonami na chorvatských dálnicích, neboť 95 % zahraničních turistů volí dopravu vlastním automobilem či autobusem.<sup>10</sup> Největší segment představují rodiny s dětmi, kteří upřednostňují ubytování v soukromí, hotelech a kempech. Jednotlivé preference se však liší dle země původu cestujících, což bude podrobněji rozebráno v třetí kapitole. Z hlediska národnostního složení přijíždějících návštěvníků pochází nejvíce turistů ze sousedních vyspělých zemí, tzn. Německo, Rakousko, Slovinsko. Výrazné zastoupení v rámci mezinárodních příjezdů zaujímají ale i Češi, Poláci, nebo cestující z Velké Británie. Pro destinaci jsou charakteristické dlouhodobé přímořské pobyty v průměrné délce přenocování 4,9 nocí, přičemž neorganizované individuální cesty převažují nad skupinovými, a to zhruba o jednu tolik.<sup>11</sup>

---

<sup>8</sup> MALÁ V. Typologie cestovního ruchu. In: INDROVÁ, J. a kol. Cestovní ruch (základy), s. 18–28.

<sup>9</sup> CROATIAN BUREAU OF STATISTICS. Tourist arrivals and nights, Croatia, monthly [online] Republic of Croatia, 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: [https://www.dzs.hr/default\\_e.htm](https://www.dzs.hr/default_e.htm)

<sup>10</sup> ORSINI, K. a OSTOJIC, V. Croatia's Tourism Industry: Beyond the Sun and Sea. Luxembourg: Publications Office of the European Union, březen 2018, s. 4. ISBN 978-92-79-77365-5.

<sup>11</sup> MINT. Tourism in Figures 2017 [online]. Záhřeb: Ministry of Tourism, Republic of Croatia 2018 [cit. 2018-11-06], s.19-28. Dostupné z: [https://mint.gov.hr/UserDocsImages//AA\\_2018\\_c-dokumenti//180608-HTZTUBENG\\_2017.PDF](https://mint.gov.hr/UserDocsImages//AA_2018_c-dokumenti//180608-HTZTUBENG_2017.PDF)

Za **faktory cestovního ruchu** označujeme primární podněty, které jsou výchozím motivem proč se lidé podílejí na cestovním ruchu. Mezi hlavní důvody řadíme potřebu relaxace a odpočinku, touha po poznání, náboženství, vzdělávání, společenské, zdravotní, sportovní či dobrodružné motivy, orientace na přírodu a její prostředí, profesní a další specifické. Ze všech motivů nejstarší je nábožensky orientovaný cestovní ruch, s kterým jsou spojeny poutní cesty a návštěva posvátných míst. Vzhledem k zvyšující se pracovní mobilitě osob se stále většímu zastoupení těší profesní aspekt cestování. Nad všemi zmíněnými formami však převažuje přání fyzické a psychické regenerace, který představuje rekreační cestovní ruch.

Oblast Jižní Evropy a Středozemního moře svými předpoklady dokonale vyhovuje těmto požadavkům, a v období letních měsíců se stává pravidelným místem návštěvy milionů turistů nejen z Evropy. Dlouhé chorvatské pobřeží s přístupem k tyrkysovému moři, příznivé ceny, vysoké teploty, bezpečnost země, dojezdová vzdálenost, to vše hraje svou roli při volbě dovolené mnohých cestujících nejen z Evropy. V případě Chorvatska je hlavním motivem dovolená u moře, který převládá nad všemi ostatními. Dalšími důvody návštěvy země jsou cesty spjaté s návštěvou rodiny a známých a obchodní cesty.<sup>12</sup>

## 1.4 Předpoklady destinace pro rozvoj cestovního ruchu

To, jaké má destinace předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu posuzujeme na základě faktorů, které ovlivňují jeho existenci a následné uplatnění v konkrétních oblastech. Na cestovní ruch nelze nahlížet odděleně od prostředí, ve kterém probíhá. Existuje celá řada podmínek, které jsou přírodního, klimatického, nebo i historického charakteru (např. válečné konflikty), jež mají na turismus výrazný dopad. Tyto faktory dělíme na lokalizační, selektivní, a realizační.

**Selektivní faktory**, které jsou rovněž známy jako stimulační, dokumentují způsoblost oblasti či země podílet se na cestovním ruchu jak aktivně, tak i pasivně. Do jisté míry tedy svým působením ovlivňují samotnou existenci cestovního ruchu. Hlavní dělení těchto faktorů je na *objektivní*, do kterých zahrnujeme politické, ekonomické a demografické aspekty. Druhou

---

<sup>12</sup> CROATIAN BUREAU OF STATISTICS. Number of trips with overnight stays... by main means of transport. [online] Republic of Croatia, 2018 [cit. 2018-11-12] Dostupné z: [https://www.dzs.hr/default\\_e.htm](https://www.dzs.hr/default_e.htm)

složkou jsou *subjektivní* faktory, které jsou spíše sociologického rázu, neboť zahrnují módnost, zážitky, zkušenosti, a reklamu.<sup>13</sup>

Obecně platí, že stabilní politické klima pozitivně ovlivňuje rozvoj turismu v destinaci, jelikož dochází k většímu zapojení mezinárodního cestovního ruchu. Naopak represivní režimy a nízká bezpečnost v zemi omezují volný pohyb jeho účastníků. Dodnes lze po celém Chorvatsku spatřit stovky zchátralých a opuštěných budov, které jsou osamělou připomínkou doby válečného konfliktu. Příkladem je i bývalý Grandhotel v zátocě Kupari, jehož stavbu prováděla česká firma Aloise Zimy z Bubeče na návrhy architekta Jiřího Stribala. Rozkvět hotelu ukončila Chorvatská válka o nezávislost v roce 1991.<sup>14</sup> Navzdory tomuto válečnému konfliktu dnes patří Chorvatsko mezi nejbezpečnější země. Podle světového indexu míru (z angl. Global Peace Index), který ve 163 zemích zkoumá tři hlavní témata (úroveň bezpečnosti ve společnosti, rozsah domácích a mezinárodních konfliktů a míru militarizace), se Chorvatsko v roce 2017 umístilo na 27. místě, přičemž vykázalo zlepšení o čtyři příčky oproti předchozímu roku. Z evropských zemí za sebou nechává např. Španělsko (30.), Litvu (31.), Polsko (32.), Itálii (38.), Kypr (62.), Řecko (79.) a další. Kromě Slovinska (11.) a Maďarska (17.) dosahují všechny ostatní sousední státy podstatně vyšších hodnot než Chorvatsko.<sup>15</sup> Seznam výsledků všech států je uveden v Příloze 2.

Životní úroveň obyvatelstva rozhoduje o tom, jak velkou částku se turisté rozhodnou vynaložit na své cesty, což zahrnuje i jejich útratu během pobytu. V případě ekonomického blahobytu, který je doprovázen větším objemem volného času, lze očekávat vyšší výdaje na dovolenou i větší četnost cest. Míra urbanizace vymezuje městské obyvatelstvo od venkovského, přičemž pro každý segment je charakteristická jiná forma cestovního ruchu s individuálními nároky. Demografická struktura obyvatelstva (úmrtnost, porodnost, vzdělanost, zaměstnanost, zvyky atd.) ovlivňuje preference obyvatel, jejich postoj a účast na cestovním ruchu. Osoby s vyšším vzděláním mají větší touhu po poznání, proto vyhledávají cestování více než osoby s nižším vzděláním.

Z hlediska **lokalizačních faktorů** je Chorvatsko velmi atraktivní oblastí s hodnotným přírodním i kulturním potenciálem. Základními předpoklady funkčního využití oblasti

---

<sup>13</sup> NĚMČANSKÝ, Milan. Odvětví cestovního ruchu – 1. díl. Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karvině, 1999. ISBN 80-7248-034-0.

<sup>14</sup> THOMAS, M. Kupari – a resort still in ruins [online]. The Dubrovnik Times, 24. září 2016 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://www.thedubrovniktimes.com/lifestyle/feature/item/336-kupari-a-resort-still-in-ruins>

<sup>15</sup> INSTITUTE FOR ECONOMICS AND PEACE. Global Peace Index 2018 [online]. Sydney, červen 2018, [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://visionofhumanity.org/reports>

cestovním ruchem a jeho následného rozvoje jsou přírodní možnosti, výskyt a povaha kulturně-historických památek, nebo kvalita doprovodných atraktivit a dalších zajímavostí. Přírodní činitelé svým působením utváří klimatické a hydrologické poměry, geologický reliéf, rostlinstvo a živočišstvo. Vzhledem k stacionaritě jejich povahy formují základní podmínky regionalizace CR. Jedinečnost těchto přírodních úkazů je podnětem pro vznik chráněných oblastí a rezervací, které činí destinaci turisticky zajímavou. Kulturně-historické předpoklady seznamují návštěvníky destinace s historií, architekturou, místní kulturou a zvyky. Na vzniku těchto atraktivit se podílí člověk, který je jejich tvůrcem a zároveň uchovatelem. Kromě kulturně historických památek a zařízení (hrady, zámky, muzea, divadla, aj.), se jedná o jednorázové společenské a kulturní akce (hudební, sportovní, divadelní, vzdělávací atd.), které svým významem lákají široký okruh návštěvníků.<sup>16</sup>

Pobřeží Chorvatska (vč. ostrovů) omývá Jaderské moře v délce 5 835 km. Jedná se o typickou přímořskou oblast převážně se skalnatými útesy a klidnými průzračnými vodami. Až na pár výjimek se zde nevyskytují životu nebezpečné druhy rostlin ani živočichů. Pro svou biogeografickou polohu v kombinaci s klimatickými a geomorfologickými podmínkami, je Chorvatsko jednou z biologicky nejrozmantější zemí Evropy, která se vyznačuje bohatstvím živočišných i rostlinných druhů, z nichž mnohé jsou endemické. Středomořská oblast je charakteristická svou stále zelenou vegetací. Nejvíce zastoupené je společenství makchie a tzv. *frýgana*, která je rozšířena převážně na vápencových svazích. Nepůvodním druhem rostlin jsou palmy, oleandry, agáve cypřiše aj., které byly pro svůj exotický ráz dovezeny člověkem. Rostlinami pěstovanými pro užitek jsou citrusovníky, olivovníky a fíkovníky. Běžným porostem (převážně na ostrově Hvar) jsou levandule.<sup>17</sup>

Zatímco rozvoj společnosti pozitivně působí na ekonomické ukazatele země, v případě životního prostředí má opačný dopad. S rozvojem zemědělství, průmyslu a urbanizace dochází k fragmentaci původních stanovišť, což má za následek ztrátu biotopů. Mezi nejohroženější chorvatské druhy savců patří delfín skákavý, 6 z 34 druhů netopýrů a krtek evropský. Naopak pozoruhodné zastoupení mají medvěd, rys a vlk, orel mořský, orel křiklavý a čáp černý, jejichž populace se naopak v Evropě razantně snižuje.<sup>18</sup> Vysoká zvěř přebývá převážně ve vnitrozemí

---

<sup>16</sup> KUPR, J. Předpoklady cestovního ruchu [online]. Poděbrady: Vzdělávání pro konkurenceschopnost, červen 2013 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: [http://moodle2.gymcheb.cz/pluginfile.php/36821/mod\\_resource/content/0/Predpoklady\\_cestovniho\\_ruchu.ppt](http://moodle2.gymcheb.cz/pluginfile.php/36821/mod_resource/content/0/Predpoklady_cestovniho_ruchu.ppt)

<sup>17</sup> CHORVATSKO.CZ. Flóra a fauna [online]. Chorvatsko.cz, 2016 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://www.chorvatsko.cz/obec/flora.html>

<sup>18</sup> ADVENTURE UNBOUND. Animals of Croatia [online]. © Adventure Unbound 1979-2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://www.croatiaunbound.com/animals-croatia>

a hornatých území, v přímořské oblasti lze spatřit šakali, plazy či želvy. Jadranské moře je domovem téměř 380 druhů ryb, z nichž se většina řadí k tzv. modrým rybám (sardele, tuňáci, makrely, palamidy), které v určitém období táhnou se Středozemního moře. Tyto migrující druhy se ze tří čtvrtin podílejí na výnosech z veškerého mořského rybolovu země. Obvyklé jsou olihně, sépie, chobotnice, ústřice nebo z měkkýšů slávky jedlé.<sup>19</sup> Kytovci se u Jadranu vyskytují zcela výjimečně. V roce 2009 zabloudil jedinec keporkaka do Savudrijské zátoky. Naposledy v srpnu 2017 spatřili ochranáři dva dospělé plejtváky myšoka u ostrova Lošinj.<sup>20</sup> Velmi hojní jsou mořští koníci, ježovky, hvězdice a sumýši.

**Realizační faktory** mají rozhodující postavení v konečné fázi uskutečňování (realizace) nároků účastníků cestovního ruchu. Jejich prostřednictvím lze danou atraktivní lokaci dosáhnout komunikačními prostředky, a následně tak využívat služeb místních zařízení.<sup>21</sup> Realizační podmínky svou kapacitou tvoří nabídkový strop pro využití lokalizačních faktorů. Kromě telekomunikačních technologií zajišťuje styk mezi účastníkem a místem doprava, která je základní podmínkou rozvoje CR. Sledovaným aspektem je (časová) dostupnost území, hustota a kvalita dopravní sítě, aj. Čím je dosažitelnost oblasti lepší, tím větší je šance na využití její materiálně-technické základny. Materiálně-technické předpoklady představují vybavenost území nejen základními službami (ubytovací a stravovací) ale i doplňkovými (finanční, zdravotnické, sportovní, zábavní atd.).<sup>22</sup>

Chorvatsko těží ze své výhodné geografické pozice, neboť pro většinu států Střední a Východní Evropy představuje nejbližší přístup ke Středozemnímu moři. Dopravu vlastním automobilem volí 81 % cestujících, dalších 14 % přijíždí autobusem, což má kromě dopravního kolapsu na hranicích za následek zhoršování kvality ovzduší.<sup>23</sup> Silniční síť tvoří 29 333 km silnic různých kategorií, z čehož 1 254 km jsou dálnice. Mezinárodní systém tzv. E-silnic zahrnuje více než 2 300 km ze všech chorvatských cest. Zohledníme-li velikost země a počet obyvatel, pak je Chorvatsko v porovnání s ostatními zeměmi jihovýchodní Evropy na první místě z hlediska délky dálnic.<sup>24</sup> Podle průzkumu Světového ekonomického fóra, hodnotících infrastrukturu členských zemí Evropské unie v rozmezí 1 (extrémně nerozvinutý) až 7 (extrémně rozvinutý),

---

<sup>19</sup> CHORVATSKO.CZ. Flóra a fauna.

<sup>20</sup> NET.hr. Spektakularni prizori gorostasa kod Lošinja [online]. Net.hr, 8. srpna 2017 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://net.hr/danas/hrvatska/dva-velika-kita-primjecena-kod-losinja-putovali-su-prema-jugu-i-svako-malo-izranjali-na-povrsinu/>

<sup>21</sup> KUPR, J. Předpoklady cestovního ruchu.

<sup>22</sup> NĚMČANSKÝ, Milan. Odvětví cestovního ruchu – 1. díl.

<sup>23</sup> MINT. Tourism in Figures 2017, s. 26.

<sup>24</sup> CROATIA.EU. Branches of the economy [online]. The Miroslav Krleža Institute of Lexicography 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://croatia.eu/article.php?lang=2&id=32#>

dosahuje kvalita chorvatských silnic nadprůměrných výsledků. S hodnotou 5,46 bodů se země umístila na deváté pozici, a překonala např. Lucembursko, Finsko nebo Velkou Británii.<sup>25</sup>

Strategická poloha destinace a osm mezinárodních letišť umožňuje doletovou vzdálenost ze všech zemí Evropy v maximálním rozmezí 2-3 h.<sup>26</sup> Doposud však činí podíl letecké dopravy pouhé procento všech příjezdů. V nedávné době došlo k otevření nových nízkonákladových cest, umožňující spojení s odlehlejšími zeměmi ze Západní a Severní Evropy, které do budoucna představují možnost expanze přiletů do destinace.<sup>27</sup> K září 2018 odpovídal provoz na všech chorvatských letištích 1 435 tis. cestujících, což je o téměř deset procent více než ve stejném měsíci předešlého roku.<sup>28</sup> Z hlediska úrovně kvality letecké dopravní infrastruktury je Chorvatsko v rámci EU na 25. místě, přičemž dosahuje lepších výsledků než Slovensko, Maďarsko a Rumunsko.

Efektivnost chorvatské železniční sítě je vzhledem k nedostatečnému rozvoji stále velmi nízká. Celková délka tratí je pouhých 2 726 km, z nichž elektrifikováno je 36 % a jen 9,3 % tratí je dvoukolejných. Nejvýznamnějšími uzly jsou Záhřeb a Vinkovci.<sup>29</sup> Kvalita železniční infrastruktury je daleko za evropským průměrem, který podle sledovaných indikátorů dosahuje hodnoty 4,3 b. Chorvatsko s průměrem 2,76 b. zaujímá předposlední místo.<sup>30</sup>

Na chorvatském území se vyskytuje 140 námořní přístavů, z nichž se Pula, Rijeka, Zadar, Šibenik, Split, Ploče a Dubrovnik podílejí na mezinárodním obchodu. Spojení mezi pevninou a ostrovy je zajištěno trajekty a lodními linkami, které rovněž spojují Chorvatsko s pobřežím Itálie. Mezi nejvýznamnější říční přístav patří Vukovar na řece Dunaj.<sup>31</sup>

## 1.5 Rizika cestovního ruchu

Cestovní ruch se stává stále větším zdrojem ekonomické aktivity v zemích po celém světě, Chorvatskem nevyjímaje. Charakteristický je zejména pro svůj tzv. multiplikační efekt, neboť

---

<sup>25</sup> SCHWAB, K. The Global Competitiveness Report 2016-2017. Ženeva: World Economic Forum, 2016, s. 157. ISBN: 978-1-944835-04-0.

<sup>26</sup> CROATIAN CHAMBER OF ECONOMY. Croatian Tourism [online]. Záhřeb: HGK, 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://www.investincroatia.hr/wp-content/uploads/2018/04/Tourism120218smal.pdf>

<sup>27</sup> ORSINI, K. a OSTOJIC, V. Croatia's Tourism Industry: Beyond the Sun and Sea, s. 4

<sup>28</sup> CROATIAN BUREAU OF STATISTICS. Traffic in airports September 2018 [online]. Záhřeb: CBS, 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: [https://www.dzs.hr/default\\_e.htm](https://www.dzs.hr/default_e.htm)

<sup>29</sup> CROATIA.EU. Branches of the economy.

<sup>30</sup> Celkem 26 zemí, bez Kypru a Malty.

<sup>31</sup> CROATIAN BUREAU OF STATISTICS. Nautical tourism: Capacity and Turnover of Ports, 2017 [online]. Záhřeb: CBS, 27. březen 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: [https://www.dzs.hr/default\\_e.htm](https://www.dzs.hr/default_e.htm)

svým působením ovlivňuje vývoj dalších několika hospodářských odvětví. Významnost turismu byla již v roce 1980 popsána v Manilské deklaraci o světovém cestovním ruchu, která jej specifikovala jako „aktivity nezbytné pro život národů, vzhledem k jejich přímému dopadu na sociální, kulturní, výchovný a ekonomický sektor národních společností, a na jejich mezinárodní vztahy. Jeho vývoj je spojen se společenským a ekonomickým vývojem státu, který je umožněn pouze v případě, kdy má člověk možnost kreativního odpočinku a dovolené, užívající si svobody cestovat v rámci svého volného času, jenž lidský charakter hluboce zdůrazňuje.“<sup>32</sup>

Výše popsané přínosy cestovního ruchu představují pro danou zemi nejen příležitosti, ale v mnoha případech i riziko. S cestovním ruchem jsou spojena ohrožení, která se mohou projevit dopadem na životní prostředí, či v ekonomické a sociálně-kulturní sféře.<sup>33</sup> Proto je nezbytné, aby docházelo k správnému řízení a kontrole jeho rozvoje. V této souvislosti byla zavedena tzv. *únosná kapacita cestovního ruchu*, jejíž cílem je stanovení hraniční hodnoty počtu návštěvníků, který daná lokalita maximálně pojme, aniž by došlo k nežádoucím, resp. nenávratným změnám ekosystémů a k narušení jejich přirozeného vývoje. Ukazatel v sobě zahrnuje spokojenost a zážitek návštěvníka, bez negativních vlivů na místní komunitu, její strukturu a kulturu. Podle druhů dělíme kapacitu na fyzicky, ekologicky, sociálně a psychologicky únosnou.<sup>34</sup>

Nepříznivým dopadem na environmentální prostředí je turistické znečištění. Nadměrná turistifikace má za následek zhoršení kvality ovzduší a vodních toků, devastaci fauny a flóry, a produkci odpadů. Nechvalným příkladem takto ohrožené lokality je jedno z nejoblíbenějších návštěvních míst Chorvatska – Plitvická jezera, pro která se zvyšující počet turistů stává problémem. Kvůli nadměrné výstavbě, nedostatečné kontrole velkého počtu návštěvníků a znečištění vod čelí Plitvická jezera kritice, která dokonce může ohrozit umístění na seznamu UNESCO. Problematická je zejména zvyšující se investiční poptávka po novém bydlení a s ním spojené obchodní příležitosti. Kromě dramatického narušení krajinného panoramatu, roste požadavek na pitnou vodu, zlepšení infrastruktury, zvyšuje se odpadní znečištění a autodoprava. Silný tlak přichází ze strany soukromých investorů požadující

---

<sup>32</sup> WTC. Manila Declaration on World Tourism [online]. Manila: World Tourism Council, 1980 (získáno z originálu v 2012) s. 1-4 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.univeur.org/cuebc/downloads/PDF%20carte/65.%20Manila.PDF>

<sup>33</sup> BAKOŠ, T. Ekonomické dopady cestovního ruchu: Multiplikační efekty a ekonomické úniky [online]. Praha, září 2009 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: [http://kcr.vse.cz/wp-content/uploads/2009/10/Bakos-Konference\\_VSE\\_zari-2009.pdf](http://kcr.vse.cz/wp-content/uploads/2009/10/Bakos-Konference_VSE_zari-2009.pdf).

<sup>34</sup> ZELENKA, J. Únosná kapacita v cestovním ruchu. Czech journal of tourism, únor 2012, s. 114-116. ISSN 1805-3580.

otevření nového třetího vstupu do parku, který by se nacházel blíže jejich pozemkům. Podle studie provedené v červenci 2017 chorvatským institutem pro veřejné zdraví se v Plitvických jezerech vyskytuje abnormální množství látek čistících prostředků, pesticidů a fekální vody. Rada UNESCO požaduje od správy parku předložení nápravných opatření pro zlepšení ochrany, jinak hrozí výmazem Plitvic ze seznamu pro nedodržování podmínek a nesoulad s vizí organizace.<sup>35</sup>

Prostřednictvím automobilové dopravy, která tvoří 95 % veškerých příjezdů do Chorvatska, dochází k tvorbě smogu a uvolňování nebezpečných emisí. Emisní látky jsou nežádoucím zdrojem znečištění ovzduší, neboť jejich inhalace je zdraví škodlivá.

Pro cestovní ruch Chorvatska je příznačná sezónnost. Během vrcholové sezóny, která trvá pouhé tři měsíce, podniky zažívají intenzivní příval miliónů návštěvníků, kdežto v době mimosezóny je jejich počet výrazně nižší (rozložení mezinárodních příjezdů je vyobrazeno na Grafu 7 ve třetí kapitole). Každé období přitom vzhledem k výkyvům poptávky vyžaduje odlišnou potřebu pracovní síly. Nevyvážená turistická aktivita představuje problém nejen pro pracovníky, kteří obtížněji hledají celoroční uplatnění na trhu práce, ale i pro podniky poptávající osoby pro dočasnou výpomoc.

Masová turistika je stále častěji důvodem protestů v mnoha evropských zemích, Chorvatskem nevyjímaje. V srpnu 2017 proběhly demonstrace v turisticky oblíbeném městě Dubrovník, které měly vyjádřit nespokojenost se zvyšujícím se počtem návštěvníků. Ti do města vstupují z výletních lodí až po tisících současně. Po hlavním městě Záhřeb patří Dubrovník mezi turisticky nejvyhledávanější města, přičemž jeho návštěvnost vzrostla ještě více poté, co se zde natáčel slavný seriál Game of Thrones.<sup>36</sup>

Specifickým rizikem cestovního ruchu je vandalismus neboli záměrné poškozování a ničení přírodních či kulturních hodnot člověkem. Projevem vandalismu jsou nápisy na kulturních památkách, rytiny na kmenech stromů, sběr živočišných a rostlinných druhů, nerostů apod. Neojedinělým případem je vylovení živočichů jako jsou ježovky, hvězdice a různé druhy mlžů ukrytých ve schránkách mušlí z moře, které následně neschopností dýchat na souši či stresem umírají.

---

<sup>35</sup> VALE, G. Plitvice lakes in danger [online]. Záhřeb: OBC Transeuropa, 9. února 2018 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.balkanicaucaso.org/eng/Areas/Croatia/Plitvice-lakes-in-danger-185734>

<sup>36</sup> GODFREY, K. Anti-tourism protests now hit Croatia-but is your summer holiday affected? [online]. Express, 11. srpna 2017 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.express.co.uk/travel/articles/839544/anti-tourism-spain-barcelona-riots-croatia>

## 1.6 Makroekonomické ukazatele

Pojem makroekonomie byl zaveden norským ekonomem Ragnarem A.K. Frischem v roce 1933, avšak samotné rozčlenění ekonomie na dva odlišné směry (mikroekonomický a makroekonomický) se přisuzuje J. M. Keynessovi. Mikroekonomie se zaměřuje na chování individuálních subjektů (spotřebitele a firmy) v ekonomice. Kdežto makroekonomie na druhou stranu nahlíží na ekonomiku jako na celek. Celosvětově uznávaný ekonom Paul Samuelson definuje makroekonomii jako vědní disciplínu, která: „zkoumá rozhodující tendence ve vývoji celého národního hospodářství“.<sup>37</sup> Snahou makroekonomie je zodpovězení otázky, jak chování firem a domácností spoluurčuje výkonnost hospodářství, spolu s nalezením příčiny vývoje a následných dopadů agregovaných proměnných. Jelikož není možné jednoznačně ohodnotit celkovou úroveň národního hospodářství, vznikly alternativní ukazatele popisující výkonnost ekonomiky. Pro účely této práce byly vybrány základní makroekonomické ukazatele, mezi které patří: hrubý domácí produkt (dále jen HDP), inflace, nezaměstnanost, a vztah k zahraničí vyjádřen rozdílem exportu a importu statků neboli obchodní bilance.<sup>38</sup>

**Hrubý domácí produkt**, jakožto klíčový ukazatel hospodářské výkonnosti země, je definován jako peněžní vyjádření celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období (obvykle jeden rok, půlrok, nebo čtvrtletí) na určitém území.<sup>39</sup> Lze jej vypočítat třemi způsoby: produkční metodou, jako součet přidané hodnoty jednotlivých odvětví a daní očištěné o dotace na dané produkty; výdajovou metodou, kdy HDP tvoří součet výdajů na nákup finálních statků a salda vývozu a dovozu; nebo důchodovou metodou, která sčítá důchody majitelů výrobních faktorů před jejich zdaněním. Ať už se pro výpočet HDP zvolí jakákoli výše zmíněná metoda, vždy by mělo dojít ke stejnému výsledku.<sup>40</sup> Je nutno podotknout, že HDP nevyjadřuje bohatství občanů či kvalitu života, neboť lze naléznout mnoho statků a služeb, které zvyšují ekonomický blahobyt, avšak nelze jim nikterak stanovit tržní cenu. Ani na výsledek HDP nelze nahlížet jako na jediný spolehlivý ukazatel výkonnosti hospodářství, protože ačkoli ekonomika vykazuje růst HDP, ten může být tažen dluhem. Existuje několik údajů jako činnost šedé ekonomiky, kvalita zboží a služeb, naturální transakce, volný čas, záporné externality

<sup>37</sup> SAMUELSON, P. Ekonomie. 2.vyd. Praha: Svoboda, 1995, s.1011. ISBN 80-205-0494-X.

<sup>38</sup> PAVELKA, T. Makroekonomie: základní kurs. 2.vyd. Pardubice: Melandrium, 2007, s. 5-6. ISBN 978-80-86175-52-2

<sup>39</sup> ČSÚ. Hrubý domácí produkt – metodika [online]. Praha: Český statistický úřad, 2015, akt. říjen 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: [https://www.czso.cz/csu/czso/hruby\\_domaci\\_produkthdp](https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produkthdp)

<sup>40</sup> SOUKUP, Jindřich et al. Makroekonomie. 2. vyd. Praha: Management Press, 2010, s. 97. ISBN 978-80-7261-219-2.

apod. které HDP úplně opomíjí. Nicméně přes jeho nedostatky je hrubý domácí produkt nejpoužívanějším ukazatelem hospodaření země, a proto bude jeho analýza sloužit i pro účely této práce.

**Inflace** bývá definována jako průměrný růst cen většiny cen v ekonomice. S jejím růstem klesá kupní síla peněz neboli jinými slovy, za stejnou nominální částku si subjekty mohou dovolit koupit méně výrobků a služeb. Růst inflace přináší dodatečné náklady, které jsou doprovázeny poklesem životní úrovně. Lidem se komplikuje rozhodování o relativních cenách, vč. jejich budoucího očekávání. Příliš vysoká inflace (tzv. hyperinflace) vede ke ztrátě důvěry k penězům a představuje velmi nebezpečné riziko, neboť může dovést hospodářství k jeho rozvratu. Kromě ztráty efektivnosti a snížení ekonomického růstu je přerozdělení bohatství mezi ekonomickými subjekty dalším nebezpečným dopadem vysoké inflace. Pokud je skutečná inflace vyšší než očekávaná, pak tato skutečnost prospívá dlužníkům a zaměstnavatelům, kdežto naopak škodí věřitelům a zaměstnancům. Úlohou centrální banky je svou měnovou politikou udržovat míru inflace v požadované stabilní výši, a prostřednictvím úrokových sazeb zabránit k její akceleraci. Reakce centrální banky neboli to, jak přísnou měnovou politiku prosazuje, závisí na intenzitě a délce trvání poptávkového, resp. nabídkového šoku způsobující růst inflace. Opakem inflace je deflace neboli průměrný roční pokles cenové hladiny. V případě, že deflační vývoj vyvolá deflační spirálu, může být nulová inflace hrozbou, která uvede hospodářství do dlouhodobé recese. Důvodem je nepružnost mezd a cen, které se přizpůsobují vývoji ekonomiky se zpožděním. Inflace v rozmezí 2–4 % se tedy označuje za užitečnou, která v ekonomice nezpůsobuje zmatek, nenutí firmy měnit ceníky či propouštět zaměstnance.<sup>41</sup>

K měření inflace lze použít podíl nominálního a reálného HDP. Nominální HDP je produkt vyjádřen v běžných (tržních) cenách probíhajícího období, zatímco reálný produkt je uváděn ve stálých cenách základního (referenčního) období. Tento nástroj se nazývá deflátor HDP a zachycuje poměr cenové hladiny ve sledovaném období k cenové hladině základního období. Deflátor zahrnuje široký okruh statků, což zvyšuje pravděpodobnost nepřesností při výpočtu. Častěji používaným ukazatelem cenové hladiny je index spotřebitelských cen (v angl. užívaná zkratka CPI) operující se spotřebními koši, které odpovídají spotřebě průměrné domácnosti, jejichž položky jsou agregovány do několika skupin, přičemž každá má

---

<sup>41</sup> SOUKUP, Jindřich et al. Makroekonomie. s. 81-82.

fixní váhu. Index CPI měří změnu ceny těchto košů sledovaného období ve srovnání s cenou stejného koše v základním roce.<sup>42</sup>

**Nezaměstnanost** stejně jako inflace představuje doprovodný ukazatel odrážející kolísání ekonomiky. V období expanze, kdy ekonomika roste nadprůměrným tempem míra nezaměstnanosti klesá, zatímco v období recese s poklesem poptávky po zboží a službách, a následném poklesu poptávky po práci, nezaměstnanost naopak roste. Nezaměstnanost se dle definice Mezinárodní organizace práce (z angl. International Labour Organization) rozumí situace na trhu práce, kdy osoby starší 15 let splňují níže jmenované podmínky:

- nejsou zaměstnání;
- aktivně hledají práci, přičemž aktivně znamená formou úřadu práce nebo soukromé zprostředkovatelny, hledáním přímo v podnicích, využitím inzerce, či podnikání kroků k založení vlastní firmy;
- jsou připraveni k nástupu do práce do 14 dnů.

V případě, že osoby nesplňují alespoň jednu z předchozích podmínek, pak jsou označeni jako zaměstnané nebo osoby ekonomicky neaktivní (lidé, kteří jsou nezaměstnaní, avšak práci si aktivně nehledají).<sup>43</sup>

Jedním možným způsobem, jak vyjádřit počet nezaměstnaných je absolutní hodnotou. Druhou, v praxi častěji užívanou metodou, je skrze míru nezaměstnanosti, která odpovídá podílu nezaměstnaných ke všem osobám schopných práce, tedy zaměstnaných i nezaměstnaných.

Nachází-li se produkt na své potencionální úrovni, mluvíme o tzv. přirozené míře nezaměstnanosti. Tou se rozumí nejnížší dlouhodobá udržitelná míra nezaměstnanosti, která je specifická pro každou ekonomiku a je nenulová. Se změnou hospodářských cyklů fluktuuje míra nezaměstnanosti kolem své přirozené hodnoty, např. v expanzi bývá míra nezaměstnanosti nižší než přirozená.

Příčin nezaměstnanosti je několik. Mezi nejčastější patří časový nesoulad mezi ukončením zaměstnání a doby nalezení nového zaměstnání. Tento typ označujeme za frikční (krátkodobou) nezaměstnanost, která vzhledem ke svému dočasnému charakteru nepředstavuje pro

---

<sup>42</sup> Mendelova Univerzita Brno. Vymezení makroekonomie [online]. Brno: 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: [https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz\\_cast.pl?cast=48184](https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=48184)

<sup>43</sup> ČSÚ. Nezaměstnanost [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20568935/3111107k03.pdf/41c1a51c-cb1a-4276-8f00-e3b60ab32fe1?version=1.0>

ekonomiku závažnější problém. Specifickou součástí frikční nezaměstnanosti je tzv. sezónní, která většinou souvisí s ročním obdobím. Typickým příkladem jsou zimní střediska, či letoviska u moře. Dalším typem je strukturální nezaměstnanost, která vzniká z důvodu změny struktury ekonomiky. Dojde-li např. k ukončení závodu, který je specifický pro danou oblast, dochází k nesouladu poptávky práce s její nabídkou. Nezaměstnanost spojenou s výkyvy hospodářského cyklu označujeme za cyklickou.<sup>44</sup>

**Obchodní bilance** je posledním sledovaným makroekonomickým ukazatelem. Peněžní vyjádření všech ekonomických transakcí mezi zemí a jejími zahraničními partnery představuje platební bilance. Tento nástroj složí národním bankám jako ukazatel postavení země v mezinárodním obchodu a mezinárodních finančních tocích. Díky platební bilanci získává země informace o množství zboží a služeb importovaných, resp. exportovaných, jaký je objem investic, v jaké pozici (dlužnická či věřitelská) se nachází země ve vztahu k zahraničí, či v jaké výši došlo ke změně devizových rezerv. Transakce platební bilance lze sloučit do dílčích účtů: běžný účet, kapitálový účet a finanční účet, přičemž čtvrtou součástí je změna (devizových) rezerv držených centrální bankou. Nejvýznamnější položkou běžného účtu je obchodní bilance (dále jen OB). Ta představuje veškeré platby spojené s obchodem zboží dané země se zahraničím. Rozdílem hodnoty vývozu a dovozu zboží nazýváme saldo OB, které je buď kladné (v případě že exporty převyšují importy) anebo záporné (kdy země více dováží, než vyváží). Depreciace měny má pozitivní dopad na vývoj OB, kdežto apreciacie její hodnotu naopak zhoršuje. Kromě měnového kurzu závisí stav obchodní bilance na vývoji cenových hladin doma a v zahraničí.<sup>45</sup>

---

<sup>44</sup> SOUKUP, Jindřich et al. Makroekonomie. s. 67-68.

<sup>45</sup> SOUKUP, Jindřich et al. Makroekonomie. s. 181-190.

## 2 Ekonomika Chorvatska

Následující kapitola se zaměřuje na ekonomické zhodnocení Chorvatska, vč. jeho odhadovaného vývoje. V první části jsou presentovány základní informace o zemi, které jsou nezbytné pro zevrubnou analýzu, neboť představují jakýsi úvodní milník, od kterého se práce přesouvá k hlubší problematice. V dalších částech kapitoly jsou podrobněji rozebrány makroekonomické ukazatele, jakožto indikátory výkonnosti ekonomiky. Jedná se o hrubý domácí produkt, inflaci, nezaměstnanost, veřejný dluh, a obchodní bilanci. Poté následuje představení Světového indexu konkurenceschopnosti a jeho výsledků pro rok 2017/2018. Podkapitola věnující se struktuře ekonomiky vyobrazuje podíl služeb, průmyslu a zemědělství na celkovém hospodářství země. V neposlední řadě se práce věnuje procesu vstupu Chorvatska do Evropské unie, a porovnání země s ostatními členskými státy.

### 2.1 Základní informace o zemi

Celková rozloha území současné Chorvatské republiky (Republika Hrvatska) se rozkládá v severozápadní části Balkánského poloostrova na ploše 87 609 km<sup>2</sup>, z nichž pevninská část zaujímá 56 542 km<sup>2</sup>, zbylých 31 067 km<sup>2</sup> tvoří pobřeží výsostné vody Jaderského moře. Země je ohraničena pěti státy: na severozápadě sousedí se Slovinskem, severovýchodě s Maďarskem, východním sousedem odděleným převážně řekou Dunaj je Srbsko. Posledními jihovýchodními sousedy jsou Bosna a Hercegovina spolu s Černou Horou, kde významnou část hranice formuje nejdelší chorvatská řeka Sáva. Délka pozemské hranice činí 2 028 km, z čehož 932 km převážně hornatého charakteru připadá na Bosnu a Hercegovinu, 501 km na Slovinsko, 329 km Maďarsko, 241 km Srbsko a pouze 25 km na Černou Horu. Zbytek chorvatského státu omývá Jaderské moře (délka pobřeží vč. řady ostrovů činí 5 835 km). Chorvatsku náleží 1 185 ostrovů, z nichž 47 je trvale obydlených. Rozmanitost západního Balkánu je vyznačována dostatkem úrodných nížin, stejně tak i rozsáhlých horských pásem. V severní části země se rozprostírá úrodná Panonská nížina, formována říčními nivami Mury, Drávy, Sávy a Dunaje. Přejít do centrální a západní části země je představován zvlněným reliéfem, přecházející z rozsáhlých pahorkatin do vrchovin až hornatin Dinárské soustavy. Nejvyšším bodem pohoří Dinara a celého Chorvatska je vrchol Sinjal dosahující nadmořské výšky 1831 metrů. Charakteristickým prvkem středních a jižních částí země jsou planiny. Tyto skalnaté oblasti vápencových pohoří s nedostatečně výživnou půdou neumožňují rozšiřování lesa, který

nahrazuje křovinatý porost. Výskyt značného množství vápence dalo za vznik geologickým jevům jako jsou krasové jeskyně, propasti, závrtý a hluboké rokle.<sup>46</sup>

Po skončení první světové války bylo Chorvatsko součástí tehdejší Jugoslávie, kterou opustilo až v roce 1991, kdy vyhlásilo nezávislost. Chorvatský stát je zřízením parlamentní republikou oficiálně od roku 1992, v čele s prezidentem voleným v přímých volbách na pětileté období. Od února 2015 je prezidentkou Kolinda Grabar Kitarovič, bývalá ministryně pro evropskou integraci (2003-2005), ministryně pro zahraniční věci (2005-2008) a velvyslankyně Chorvatska v USA. Funkce prezidenta je spíše reprezentativního charakteru, zatímco hlavou nejvyššího exekutivního orgánu státu je předseda vlády Andrej Plenkovič.<sup>47</sup>

Od roku 2013 se Chorvatsko stává 28. členem Evropské unie, o jejíž členství zažádalo již v roce 2004. Detailnímu procesu vstupu země do EU je věnována kapitola 2.9. Pro nesplnění kritérií však doposud není členem Schengenského prostoru, a proto na hranicích při vstupu do země i nadále probíhají pasové a celní kontroly. Národní měnou je chorvatská kuna (HRK), přičemž dle slov chorvatského premiéra Andreje Plenkoviče „*hlavním cílem Chorvatska je kromě Schengenského prostoru co nejrychlejší zavedení eura.*“<sup>48</sup>

Země je administrativně rozdělena do dvaceti žup (*županija*) a hlavního města Záhřeb. Župy představují vyšší územně správní celky, které se dále člení na opštiny, zabývající se komunální správou. Každá župa má své centrum, kterým zpravidla bývá největší město v daném regionu. Pro srovnání s Českou republikou danému členění odpovídají jednotlivé kraje s krajskými městy (spádové oblasti).<sup>49</sup> Seznam chorvatských žup a jejich center je následující:

- *Záhřebská župa – Zagreb,*
- *Krapinsko-zagorská župa – Krapina,*
- *Sisacko-moslavinská župa – Sisak,*
- *Karlovacká župa – Karlovac,*
- *Varaždinská župa – Varaždin,*
- *Koprivnicko-križevačská župa – Koprivnica,*

---

<sup>46</sup> RYCHLÍK, J. a PERENČEVIĆ, M. Dějiny Chorvatska. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2007, s. 5-7. ISBN 978-80-7106-885-3.

<sup>47</sup> CROATIA.EU. Executive power [online]. The Miroslav Krleža Institute of Lexicography 2018 [cit. 2018-10-20]. Dostupné z: <http://croatia.eu/article.php?id=28&lang=2>

<sup>48</sup> CZECHTRADE.CZ Euro a Schengen jsou prioritami chorvatské vlády [online]. Záhřeb: CzechTrade, 8. 2. 2018, [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <https://www.czechtrade.cz/sluzby/informacni-servis/novinky/euro-a-schengen-jsou-prioritami-chorvatske-vlady>

<sup>49</sup> MMR ČR. Administrativní členění Chorvatsko [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2016 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/administrativni-cleneni-nuts-chorvatsko>

- *Bjelovarsko-bilogorská župa – Bjelovar,*
- *Přímořsko-gorskokotarská župa – Rijeka,*
- *Licko-senjská župa – Senj,*
- *Viroviticko-podrávská župa – Virovitica,*
- *Požežsko-slavonská župa – Požega,*
- *Brodsko-posávská župa – Slavonski Brod,*
- *Zadarská župa – Zadar,*
- *Osijecko-baranjská – Osijek,*
- *Šibenicko-kninská župa – Knin,*
- *Vukovarsko-sremská župa – Vukovar,*
- *Splitsko-dalmatská župa – Split (2. největší město Chorvatska),*
- *Istrijská župa – Pazin,*
- *Dubrovnicko-neretvanská župa – Dubrovník,*
- *Mezimuřská župa – Čakovec,*
- *Zagreb – hlavní město Chorvatska.*

Dle projekcí *Population Division of the United Nations* činí celkový počet obyvatel 4 164 783 k aktuálnímu roku, což vzhledem k dané rozloze při osídlení 74 obyv./km<sup>2</sup> staví Chorvatsko na 130. příčku z celkového počtu 233 států seřazených dle hustoty osídlení.<sup>50</sup> V hlavním městě Záhřeb žije zhruba 698 tis. obyvatel, druhým největším městem je Split s 178 tis.<sup>51</sup>

Následující Tabulka 3 zobrazuje vývoj obyvatel v Chorvatsku mezi lety 1985–2018. Jak je z údajů zřejmé, země se dlouhodobě potýká s negativním demografickým vývojem. V posledních letech klesá počet populace v důsledku záporného přirozeného přírůstku obyvatelstva zhruba o 20 tis. osob ročně. K značnému poklesu rezidentů došlo v roce 1995, jehož příčinou bylo vyústění série válečných konfliktů rozpoutaných v roce 1991, a jejichž důsledkem byl rozpad tehdejší Jugoslávie na šest nezávislých států. Tyto konflikty započaly jako střety mezi jednotlivými republikami Jugoslávie, avšak později vyvěřaly až do bojů

<sup>50</sup> UN. World Population Prospects: The 2017 Revision [online]. Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2018 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Population/>

<sup>51</sup> WORLD POPULATION REVIEW. Croatia population 2018 [online]. Walnut: World population Review, říjen 2018 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <http://www.worldometers.info/world-population/croatia-population/>

jednotlivých etnických skupin v Jugoslávii, čímž zapříčinily rozsáhlou etnickou čistku, a s tím spojenou nucenou migraci obyvatel.

Tabulka 3 - Vývoj obyvatel Chorvatska do roku 2018

| Rok  | Počet obyvatel | Roční změna | Absolutní změna | Medián věk | Hustota osídlení | Podíl na světové populaci | Světová populace | Světové pořadí |
|------|----------------|-------------|-----------------|------------|------------------|---------------------------|------------------|----------------|
| 2018 | 4,164,783      | -0.59 %     | -24 570         | 42.9       | 74               | 0.05 %                    | 7,632,819,325    | 130            |
| 2017 | 4,189,353      | -0.57 %     | -23,912         | 42.9       | 75               | 0.06 %                    | 7,550,262,101    | 129            |
| 2016 | 4,213,265      | -0.54 %     | -22,751         | 42.9       | 75               | 0.06 %                    | 7,466,964,280    | 129            |
| 2015 | 4,236,016      | -0.43 %     | -18,427         | 42.6       | 76               | 0.06 %                    | 7,383,008,820    | 127            |
| 2010 | 4,328,153      | -0.23 %     | -9,981          | 41.7       | 77               | 0.06 %                    | 6,958,169,159    | 125            |
| 2005 | 4,378,057      | -0.23 %     | -10,003         | 40.5       | 78               | 0.07 %                    | 6,542,159,383    | 119            |
| 2000 | 4,428,072      | -0.83 %     | -37,738         | 38.9       | 79               | 0.07 %                    | 6,145,006,989    | 117            |
| 1995 | 4,616,763      | -0.68 %     | -31,922         | 37.9       | 83               | 0.08 %                    | 5,751,474,416    | 110            |
| 1990 | 4,776,372      | 0.25 %      | 12,051          | 35.8       | 85               | 0.09 %                    | 5,330,943,460    | 105            |
| 1985 | 4,716,117      | 0.51 %      | 23,598          | 34.3       | 84               | 0.10 %                    | 4,873,781,796    | 101            |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z World Population Review 2018.

V posledních letech klesá počet populace v důsledku záporného přirozeného přírůstku obyvatelstva zhruba o 20 tis. osob ročně. K značnému poklesu rezidentů došlo v roce 1995, jehož příčinou bylo vyústění série válečných konfliktů rozpoutaných v roce 1991, a jejichž důsledkem byl rozpad tehdejší Jugoslávie na šest nezávislých států. Tyto konflikty započaly jako střety mezi jednotlivými republikami Jugoslávie, avšak později vyvěřaly až do bojů jednotlivých etnických skupin v Jugoslávii, čímž zapříčinily rozsáhlou etnickou čistku, a s tím spojenou nucenou migraci obyvatel. Chorvatská válka o nezávislost (též označována jako Vlastenecká válka) byl nebývale krutý konflikt mezi Chorvaty, kteří si přáli odpojení od jugoslávské federace, a Srby žijících na území Chorvatska, kteří si přáli oddělit část chorvatského území a setrvat ve svazku v rámci Jugoslávie.<sup>52</sup> Po ukončení konfliktu se pouze nepatrná část srbských uprchlíků, jež byla přinucena opustit zemi, navrátila do svých původních domovů. Chorvatsko je jedním ze států s největší diasporou v Evropě. Ačkoli neexistují relevantní statistiky stanovující přesné počty, dle odhadů je po Evropě rozmístěno na 1 mil. Chorvatů, přičemž dalších 1,5 mil. osob chorvatského původu žije v zámorí.<sup>53</sup>

Prognózy týkající se vývoje počtu obyvatel do budoucna počítají se signifikantním úbytkem rezidentů i do let budoucích (viz Tabulka 4). Nechvalnou pátou pozici zaujímá Chorvatsko jako

<sup>52</sup> RYNEŠ, P. Počátek války v Chorvatsku [online]. České Budějovice: Webchorvatsko.cz 2015 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <http://www.webchorvatsko.cz/valka-v-chorvatsku/pocatek-valky/>

<sup>53</sup> CROATIAWEEK. How many Croats live abroad? [online]. Croatia Week, říjen 2015 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <https://www.croatiaweek.com/how-many-croats-live-abroad/>

nejrychleji se vysidlující země Evropy<sup>54</sup>, ze světového pohledu pak čtrnáctou.<sup>55</sup> Příčinu tohoto problému lze spatřit především ve vysoké nezaměstnanosti a nedostatečném profesním uplatnění pro mladé lidi (podrobněji viz kapitola 2.5).

Tabulka 4 - Prognóza vývoje obyv. v Chorvatsku (2020-2050)

| Rok  | Počet obyv. | Roční změna | Absolutní změna | Věk (medián) | Hustota osídlení | Světové pořadí |
|------|-------------|-------------|-----------------|--------------|------------------|----------------|
| 2020 | 4,115,947   | -0.57 %     | -24,014         | 44.0         | 74               | 131            |
| 2025 | 4,002,885   | -0.56 %     | -22,612         | 45.4         | 72               | 131            |
| 2030 | 3,895,784   | -0.54 %     | -21,421         | 46.7         | 70               | 131            |
| 2035 | 3,790,127   | -0.55 %     | -21,131         | 47.9         | 68               | 131            |
| 2040 | 3,681,556   | -0.58 %     | -21,714         | 48.8         | 66               | 134            |
| 2045 | 3,571,860   | -0.60 %     | -21,939         | 49.3         | 64               | 136            |
| 2050 | 3,460,901   | -0.63 %     | -22,192         | 49.8         | 62               | 138            |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě World Population Review 2018.

Chorvatsko patří mezi etnicky nejvíce homogenní státy, neboť Chorvaté představují 90,42 % etnického složení země, následovanými největší minoritní skupinou Srbů, která tvoří pouhých 4,36 %. Další menšiny nedosahují ani 1 % zastoupení. Jedná se především o migranty ze sousedních států jako je Bosna, Albánie, Maďarsko, Slovinsko, ale i např. Itálie a Rumunska a Česka.<sup>56</sup> Nejvíce zastoupeným náboženstvím je římskokatolické (86,3 %), druhým nejuznávanějším je východní ortodoxní, ke kterému se hlásí 4,4 % obyvatel, třetím je islám (1,47 %). Okolo 4,5 % populace se nehlásí k žádnému náboženství.<sup>57</sup>

## 2.2 Hrubý domácí produkt

Podíváme-li se na vývoj HDP Chorvatska dle statistik Světové banky zjistíme, že jeho velikost v průběhu let značně kolísá. Od roku 2000 rostl HDP v průměrném tempu téměř 5 % ročně po dobu osmi let. Avšak po dosažení své doposud maximální hodnoty 70,48 miliard dolarů v roce

<sup>54</sup> MOHDIN, A. The fastest shrinking countries on earth are in Eastern Europe [online]. Quartz Media LLC, 24. ledna 2018 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <https://qz.com/1187819/country-ranking-worlds-fastest-shrinking-countries-are-in-eastern-europe/>

<sup>55</sup> WORLD POPULATION REVIEW. Croatia population 2018.

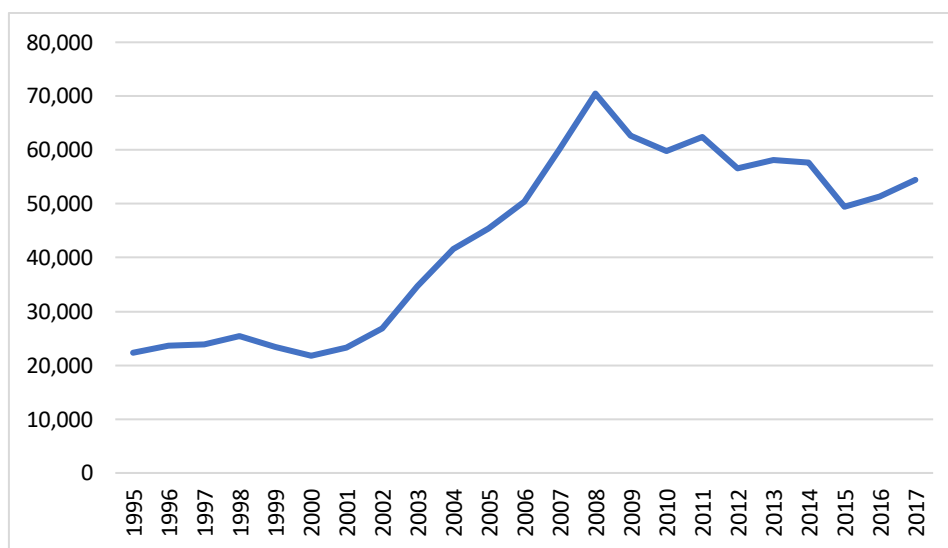
<sup>56</sup> CROATIAN BUREAU OF STATISTICS. Migration of population of republic of Croatia 2017 [online]. Záhřeb: CBS, 20. srpna 2018 [cit. 2018-10-27] (pdf). ISSN 1330-0350. Dostupné z: [https://www.dzs.hr/default\\_e.htm](https://www.dzs.hr/default_e.htm)

<sup>57</sup> EUROPEAN COMMISSION. Croatia: Population, demographic situation, languages and religions [online]. EACEA, 14. listopad 2018 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: [https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-14\\_en](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-14_en)

2008 došlo k jeho propadu na částku 62,70 mld. USD. Od této doby se vyvíjí nerovnoměrně s klesající tendencí až do roku 2015, kdy se snížil dokonce na 49,42 mld. USD.

Pokles výkonnosti ekonomiky po roce 2008 se připisuje celosvětové ekonomické krizi, která vypukla v druhé polovině téhož roku. Její příčinou byl hluboký propad burzovních trhů v USA, který brzy vzhledem k vysoké propojenosti ekonomik zasáhl celý svět. Tímto americká hypoteční krize vyvěřala v celosvětovou finanční krizi, která měla razantní dopad na evropské státy, vč. Chorvatska. Ačkoli se zpočátku zdálo, že Chorvatsko krizí neutrpělo tak jako jeho sousedé, v roce 2009 krize nabrala rychlého spádu, jehož důsledkem byl propad reálného HDP a růst nezaměstnanosti v zemi.<sup>58</sup> Dlouhých šest let se Chorvatsko topilo v hluboké recesi, z které se s nadějí dostává až v roce 2015. HDP se navrácí zpět k růstové trajektorii a země vykazuje tempo růstu necelá 3 % (viz Graf 1). Růst byl podpořen především oživením domácí i průmyslové poptávky, zvýšeným vývozem a úspěšnou turistickou sezónou. Nicméně vzhledem k vysoké zadluženosti země je vyžadován trvalý růst HDP nejméně ve výši 4–5 %.<sup>59</sup>

Graf 1- Vývoj HDP Chorvatska mezi lety 1995-2017 (v mil. USD)



Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat The World Bank, GDP Croatia 2018.<sup>60</sup>

<sup>58</sup> DALIČ, M. "Croatia: A Prolonged Crisis without Recovery" in Novotny Vitt (ed.) "From Reform to Growth: Managing the Economic Crisis in Europe", Brusel: Centrum pro Evropská studia, květen 2013, s. 67-88. ISBN: 9789059727519

<sup>59</sup> MZV. Chorvatsko: Zahraniční obchod a investice [online]. Záhřeb: Zastupitelský úřad ČR, 9. října 2018 [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/chorvatsko-zahranicni-obchod-a-investice-18779.html>

<sup>60</sup> THE WORLD BANK GROUP. Croatia: GDP (current USD) [online]. Washington: WBG 2018 [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/country/croatia?view=chart>

Optimistické jsou i statistické odhady do budoucna, které počítají s kontinuálním růstem HDP. Ten by měl do roku 2022 dosáhnout částky 71.99 mld. USD.<sup>61</sup> Pomocí produkční metody výpočtu lze zjistit, které odvětví se nejvíce podílí na tvorbě HDP, a které naopak nejméně. Následující Tabulka 5 zachycuje vývoj skladby HDP mezi roky 2008 až 2016. Z údajů vyplývá, že počínaje rokem 2015 má největší podíl na tvorbě hrubé přidané hodnoty obchod, doprava a pohostinství, které předešlo do té doby vedoucí průmysl. K roku 2016 tvořil celkový průmysl 17,8 %, z toho 12,8 % připadalo na průmysl zpracovatelský. Třetí důležitou skupinou je veřejná správa a obrana, vzdělání, zdravotní a sociální péče s 12,5% zastoupením. U většiny odvětví dochází za poslední tři sledované roky k útlumu, v některých případech dokonce i k nepatrnému poklesu. Výjimkou je dominující odvětví obchodu, které naopak zaznamenává největší růst z 17,7 na 18,9 %.

Tabulka 5 - Struktura HDP dle produkční metody (2008-2016)

|                                                                | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 |
|----------------------------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| Zemědělství, lesnictví, rybolov                                | 4,2  | 4,4  | 4,2  | 4,0  | 3,8  | 3,7  | 3,5  | 3,5  | 3,4  |
| Průmysl                                                        | 16,6 | 17,0 | 17,4 | 17,9 | 18,3 | 17,9 | 18,1 | 17,9 | 17,8 |
| - z toho zpracovatelský                                        | 12,9 | 12,5 | 12,1 | 12,4 | 12,3 | 11,9 | 12,4 | 12,6 | 12,8 |
| Stavebnictví                                                   | 7,2  | 6,9  | 5,8  | 5,3  | 4,7  | 4,5  | 4,4  | 4,4  | 4,4  |
| Obchod, doprava, pohostinství                                  | 18,6 | 17,4 | 17,3 | 17,3 | 17,2 | 17,7 | 18,0 | 18,6 | 18,9 |
| Informační a komunikační činnosti                              | 4,2  | 4,3  | 4,2  | 4,0  | 3,9  | 3,8  | 3,7  | 3,7  | 3,7  |
| Finance a pojišťovnictví                                       | 5,4  | 5,7  | 5,8  | 6,2  | 5,8  | 5,6  | 5,6  | 5,4  | 5,3  |
| Činnosti v oblasti nemovitostí                                 | 7,7  | 8,1  | 8,3  | 8,6  | 8,7  | 8,7  | 8,8  | 8,7  | 8,4  |
| Prof., věd., tech. a admin. činnosti                           | 7,2  | 7,1  | 6,9  | 6,8  | 6,8  | 6,8  | 6,9  | 6,7  | 6,7  |
| Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče | 11,9 | 13,0 | 13,2 | 13,3 | 13,1 | 12,9 | 12,9 | 12,6 | 12,5 |
| Ostatní služby                                                 | 2,4  | 2,5  | 2,5  | 2,5  | 2,6  | 2,6  | 2,7  | 2,6  | 2,6  |
| Hrubá přidaná hodnota celkem                                   | 85,4 | 86,3 | 85,5 | 85,9 | 84,8 | 84,3 | 84,5 | 84,1 | 83,7 |
| Daně mínus dotace                                              | 14,6 | 13,7 | 14,5 | 14,1 | 15,2 | 15,7 | 15,5 | 15,9 | 16,3 |
| HDP celkem                                                     | 100  | 100  | 100  | 100  | 100  | 100  | 100  | 100  | 100  |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z HGK 2018, s. 78-79<sup>62</sup>

<sup>61</sup> STATISTA.COM. Croatia: Gross domestic product (GDP) in current prices from 2012 to 2022 [online]. Statista, 2018 [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/348869/gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-croatia/>

<sup>62</sup> ZUBAK, D. et al. Gospodarska Kretanja 5/6 (2017) [online]. Hrvatska Gospodarska komora, 2017. S.78-79. [cit. 2018-11-2]. Dostupné z: <https://www.hgk.hr/documents/gospodarskakretanja565995864c923dc.pdf>

## 2.3 Veřejný dluh

Obrovským problémem země je její zadlužení, které po roce 2009 přesáhlo 50% podíl na HDP, a od té doby se razantně zvyšovalo. Nejvyšší meziroční navýšení dluhu z 233 557 na 270 840 mil. HRK zaznamenala Chorvatsko s nástupem roku 2013, kdy se země stala členem Evropské Unie. Od té doby se hrubý veřejný dluh pohybuje nad 80 % HDP, v roce 2014 dokonce dosáhl výše 284 184,2 mil. HRK což činí 84 %. Snad pozitivním výhledem na zotavení ekonomiky je rok 2017, kdy podíl veřejného dluhu klesl na hodnotu 77,5 % HDP.<sup>63</sup>

Tabulka 6 - Podíl veřejného dluhu na HDP (v %)

|            | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 |
|------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| EU (28)    | 60.1 | 57.5 | 60.7 | 73.3 | 78.8 | 81.4 | 83.8 | 85.7 | 86.4 | 84.4 | 83.3 | 81.6 |
| Chorvatsko | 38.6 | 37.2 | 39.0 | 48.3 | 57.3 | 63.8 | 69.4 | 80.4 | 84.0 | 83.7 | 80.2 | 77.5 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z Eurostat, General Government gross debt, 2018.

Dluh rozlišujeme na domácí a zahraniční podle toho, zda jsou věřiteli občané státu a PO v něm registrované, nebo zahraniční subjekty. Do roku 2014 rostl jak vnitřní, tak i zahraniční dluh země. Nadcházejícího roku dochází k zpomalení a následnému mírnému poklesu zahraniční složky. V 2016 dosáhl zahraniční dluh 108 485 mil. HRK, což je o 9 631 mil. HRK méně než v předchozím roce, domácí dluh oproti tomu opětovně roste z 171 462 na 180 591 mil. HRK.<sup>64</sup>

## 2.4 Inflace

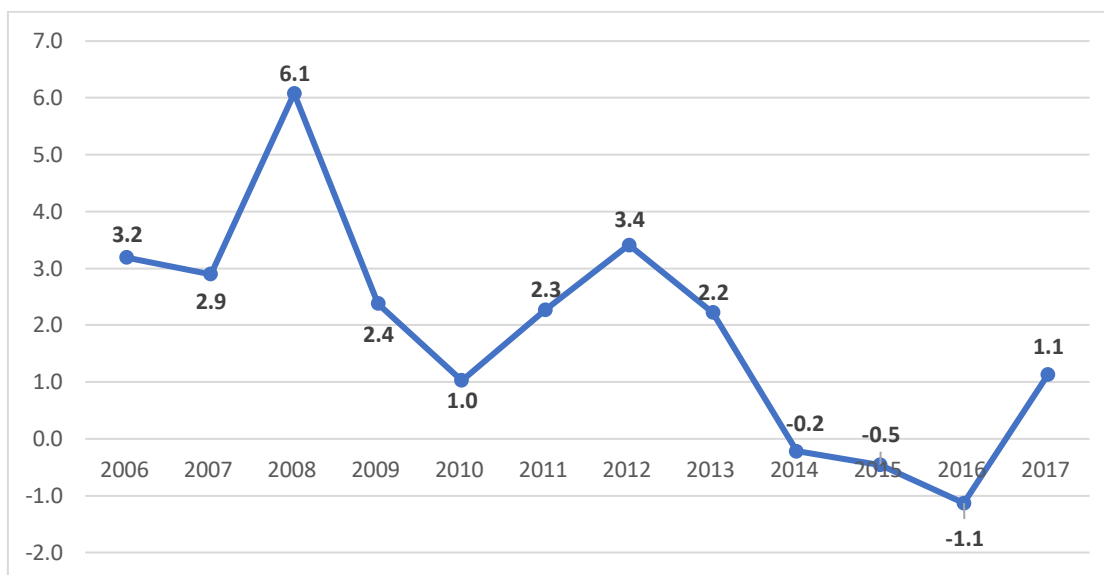
Graf 2 zachycuje vývoj inflace v sledovaném období 2006–2017 v chorvatské ekonomice. Jak z údajů vyplývá, s nejvyšší mírou inflace se Chorvaté potýkali v roce 2008, kdy dle metody CPI dosáhla hodnoty 6,1 %. Ta byla nejvíce způsobena růstem cen potravin a nealkoholických nápojů (10 %), cen bydlení, vody, energie, plynu a dalších paliv (6,8 %) a zboží (6,7 %). V roce 2009 dochází k největšímu meziročnímu poklesu inflace na hodnotu 2,4. Od té doby až do roku 2013 byla inflace udržována ve stabilizačním pásmu. Počínaje rokem 2014 dochází k deflaci, kdy meziroční míra inflace propadá do záporných hodnot, což je zapříčiněno poklesem cen

<sup>63</sup> EUROSTAT. General government gross debt [online]. Brusel: European Commission, 17. srpen 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=sdg\\_17\\_40&language=en](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=sdg_17_40&language=en)

<sup>64</sup> ZUBAK, D. Gospodarska Kretanja 5/6 (2017), s. 74-75.

oblečení a obuvi o 4,2 % a potravin o 2,2 %. Deflace pokračuje i následujícím rokem, kdy největší propad zaznamenává sektor dopravy (6,8 %). Nejnižší hodnoty dosahuje v roce 2016 (-1,1 %), poté dochází k opětovnému růstu na hodnotu 1,1 %.<sup>65 66</sup>

Graf 2 - Vývoj inflace dle CPI (v %)



Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z IMF, Republic of Croatia 2018.

## 2.5 Nezaměstnanost

Obrovský problém pro zemi představuje vysoká míra nezaměstnanosti, s kterou se Chorvatsko potýká v dlouhodobém měřítku, čemuž odpovídají i údaje v následující Tabulce 7. Nejlepšího výsledku dosáhl rok 2008, kdy nezaměstnanost netvořila ani 9 %. S nástupem krize se však ekonomika dostala do recese, což se projevilo na trhu práce se zpožděním v roce 2010, kdy nezaměstnanost vzrostla na 11,7 %. Nepříznivý trend pokračuje i v následujících letech, především pak míra nezaměstnaných ve věku 15–24 let dosahuje ve sledovaném období průměrné hodnoty necelých 35 %, přičemž v roce 2013 vyšplhala na neuvěřitelných 50 %. Od té doby dochází k jejímu snižování, největší pokles však země zaznamenává v roce 2016, kdy několik po sobě jdoucích měsíců ekonomického růstu, vč. zvýšení poptávky po práci a odlivu

<sup>65</sup> INTERNATIONAL MONETARY FUND. Republic of Croatia. Country data [online]. Washington: IMF, 2018 [cit. 2018-10-30]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Countries/HRV>

<sup>66</sup> ZUBAK, D. Gospodarska Kretanja 5/6 (2017), s 42-43.

rezidentů do ostatních zemí Evropské Unie, mělo příznivý dopad na vývoj míry nezaměstnanosti, která klesla z 16 % na 13 %.

Tabulka 7 - Vývoj míry nezaměstnanosti (v %)

|                                          | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 |
|------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| Nezaměstnanost celkem                    | 9.9  | 8.6  | 9.2  | 11.7 | 13.7 | 16.0 | 17.3 | 17.3 | 16.2 | 13.1 | 11.2 |
| Nezaměstnanosti muži                     | 8.7  | 7.1  | 8.1  | 11.2 | 13.6 | 15.8 | 17.6 | 16.6 | 15.6 | 12.7 | 10.3 |
| Nezaměstnanosti ženy                     | 11.4 | 10.4 | 10.8 | 12.4 | 13.8 | 15.8 | 17.2 | 18.0 | 16.7 | 14.2 | 11.9 |
| Nezaměstnanosti ve věku 15–24 let        | 25.2 | 23.7 | 25.2 | 32.4 | 36.7 | 42.1 | 50.0 | 45.5 | 42.3 | 31.3 | 27.4 |
| Nezaměstnanost ve věku 15–24 let (EU 28) | 15.5 | 15.6 | 19.9 | 21.1 | 21.7 | 23.2 | 23.7 | 22.2 | 20.3 | 18.7 | 16.8 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostat, 2018.<sup>67</sup>

Navzdory tomuto výsledku je Chorvatsko třetí zemí v EU s největší mírou nezaměstnanosti (po Řecku a Španělsku). Pro srovnání, současná míra nezaměstnanosti v ČR se pohybuje na úrovni 2,9 %, což je nejnižší hodnota za poslední dvě desetky let, a po Islandu (2,7 %) je druhou nejnižší v celé EU.<sup>68</sup>

Zaměříme-li se na výsledky z genderového hlediska zjistíme, že do roku 2010 měli muži vyšší míru zaměstnanosti než ženy, kdežto mezi lety 2010–2014 dochází k jejich přibližování. V posledních třech letech však dochází opětovně k nepatrnému rozšiřování rozdílu nezaměstnaných žen ve srovnání s muži.

## 2.6 Obchodní bilance

K mnoho změnám došlo vstupem Chorvatska do Evropské unie v roce 2013. Země nově musí čelit tvrdé konkurenci v rámci společného trhu EU. Přes veškeré vynaložené úsilí vlády zvýšit konkurenceschopnost chorvatských výrobků a snížit množství dováženého (především méně kvalitního) zboží, je řešení situace stále omezené. Vystoupením z členství CEFTA (z angl. Central European Free Trade Agreement) přišlo Chorvatsko o preferenční přístup na trhy okolních nečlenských zemí EU (hlavně Srbsko s Bosnou a Hercegovinou), což

<sup>67</sup> EUROSTAT. Unemployment rate by sex % [online]. Brusel: European Commission, 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tesem120&language=en>

<sup>68</sup> EUROSTAT. Unemployment rate by age % [online]. Brusel: European Commission, 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tepsr\\_wc170&language=en](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tepsr_wc170&language=en)

mělo nepříznivý dopad na OB s těmito zeměmi. Mezi pět největších obchodních partnerů Chorvatské republiky patří z pohledu exportu Itálie (1,9 mld. EUR), Německo (1,7 mld.), Slovinsko (1,5 mld.), Bosna a Hercegovina (1,4 mld.) a Rakousko (0,9 mld.). Nejvíce se do země dováží z Německa (3,3 mld.), Itálie (2,8 mld.), Slovinska (2,4 mld.), a z Rakouska s Maďarskem (každé po 1,7 mld.).<sup>69</sup> Směnný obchod se státy EU dominuje podílem 73 % celkového zahraničního obchodu.

*Tabulka 8 - Vývoj obchodní bilance za období 2007-2017 (v mil. EUR)*

|       | 2007  | 2008   | 2009  | 2010  | 2011  | 2012  | 2013  | 2014  | 2015  | 2016  | 2017  |
|-------|-------|--------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Vývoz | 9004  | 9585   | 7529  | 8905  | 9582  | 9629  | 9589  | 10347 | 11530 | 12321 | 14123 |
| Dovoz | 18833 | 20817  | 15220 | 15137 | 16281 | 16216 | 16527 | 16692 | 18482 | 19689 | 22032 |
| Saldo | -9829 | -11232 | -7691 | -6232 | -6699 | -6587 | -6938 | -6345 | -6952 | -7367 | -7909 |

*Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z HGK 2018, s.4-5*

Největšího obchodního obrátu dosahuje země v roce 2017, kdy se vyvezlo zboží celkem za 14 123 mil. EUR, a dovezeno bylo v hodnotě 22 032 mil. EUR. Této bilanci odpovídá schodek ve velikosti téměř 8 tis. mil., který je největší za posledních devět let. Saldo zahraničního obchodu dosahuje záporných hodnot v celém sledovaném období deseti let. Chorvatskou obchodní bilanci lze tedy charakterizovat jako dlouhodobě pasivní (viz Tabulka 8).<sup>70</sup>

*Tabulka 9 - Struktura importu a exportu za rok 2017 (v mil. HRK)*

| 5 nejvýznamnějších komodit EXPORT |         | 5 nejvýznamnějších komodit IMPORT |         |
|-----------------------------------|---------|-----------------------------------|---------|
| Farmaceutické výrobky             | 8 709   | Potraviny                         | 15 191  |
| Potraviny                         | 8 046   | Stroje a strojní zařízení         | 13 052  |
| Ropné produkty                    | 7 613   | Chemikálie a chemické výrobky     | 12 292  |
| Stroje a strojní zařízení         | 7 281   | Motorová vozidla                  | 11 562  |
| Elektrotechnické výrobky          | 7 007   | Počítače a elektronika            | 9 800   |
| Celkem vč. neuvedených komodit    | 104 348 | Celkem vč. neuvedených komodit    | 162 681 |

*Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z HGK 2018, s. 58-61*

Nejvíce se na obchodní bilanci podílí směna zboží zpracovatelského průmyslu, který v případě exportu i importu dosahuje téměř 90% zastoupení. Mezi nejvíce exportované komodity patří

<sup>69</sup> WITS. Croatia export, import and trade balance [online]. World Integrated Trade Solution, akt. 2. listopad 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/HRV/Year/LTST/TradeFlow/EXPIMP>

<sup>70</sup> ZUBAK, D. et al. *Gospodarska Kretanja* 5/6 (2017), s. 4-5.

farmaceutické výrobky spolu s potravinami a ropnými produkty. V rámci importu dominují potraviny, stroje, a chemické výrobky.

## 2.7 Světový index konkurenceschopnosti

Světové ekonomické fórum každoročně sestavuje žebříček zemí seřazených podle konkurenceschopnosti. Tento report zachycuje aktuální situace světových ekonomik vč. odhadu jejich vývoje. Nejaktuálnější vydání pro rok 2017/18 sbírá z celkem 137 zemí data, které z poloviny tvoří tvrdá statistická a z poloviny měkká data, získána s ohledem na názory podnikatelů. Na základě těchto dat je vytvořen Global Competitiveness Index (GCI), jehož vypovídající schopností je konkurenceschopnost dané země v globálním měřítku.<sup>71</sup>

Metodologie je založena na analýze 12 pilířů, které jsou alokovány do třech hlavních skupin: subindex A základních požadavků, subindex B zlepšování efektivnosti, a subindex C inovací a sofistikovaných faktorů. Mezi zkoumané pilíře patří např. instituce, infrastruktura, makroekonomické prostředí, zdravotnictví a vzdělání, tržní a komoditní efektivnost, technologická připravenost, inovace a další. Výsledky reportů jsou získány z průzkumu podnikatelů v 14 tis. společnostech po celém světě, z čehož 84 připadalo na Chorvatsko. Statistická data jsou získána ze světových organizací jako je Měnový fond, Světová banka apod.

Přední příčky pravidelně zaujímají Švýcarsko (5,86), USA (5,85) a Singapur (5,71). Česká republika stejně jako minulý rok obhájila 31. pozici s hodnotou 4,77. Chorvatsko se i přes navýšení celkového indexu z loňského 4,15 na 4,19 umístilo na nepříliš chvalné 74. pozici mezi Arménií a Albánií. Z evropských zemí obstáli hůře pouze Černá Hora (77.), Srbsko (78.), Ukrajina (81.), Řecko (87.) a Bosna a Hercegovina (103.).<sup>72</sup>

Důvodem kompetitivní stagnace Chorvatska je pomalá implementace reforem v klíčových oblastech vzdělání, infrastruktury a inovací, doprovázena administrativní neefektivností (21,8), politickou nestabilitou (13,4), daňovou regulací (12,4) a korupcí (11,5).<sup>73</sup> Všechna tato odvětví

---

<sup>71</sup> Měřicí škála v rozmezí 1 (nejméně) až 7 (nejvíce) bodů.

<sup>72</sup> SCHWAB, K. et al. World Competitiveness Report 2017-2018. Ženeva: World Economic Forum, 26. září 2018, s.13. ISBN-13: 978-1-944835-11-8.

<sup>73</sup> Respondenti byli požádáni o vybrání 5 nejvíce problematických faktorů z daného seznamu, které omezují podnikání v jejich zemi, a ohodnotili je od 1–5 podle závažnosti. Skóre odpovídá odpovědím vážených jejich závažností (celkem 100).

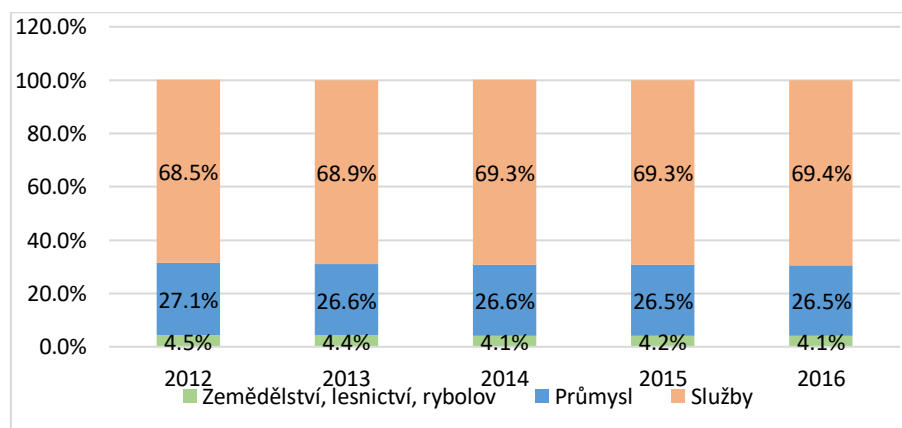
jsou rozhodujícím faktorem pro zlepšování obchodního prostředí a je tedy nezbytné, aby na nich chorvatská vláda co nejlépe do budoucna zapracovala.<sup>74</sup>

## 2.8 Struktura ekonomiky

Chorvatská ekonomika se vyznačuje dominantním postavením sektoru služeb, který se z více než 2/3 podílí na tvorbě HDP. Nejvýznamnější službou je cestovní ruch, který je významným zdrojem příjmů především v letních měsících, a v celkové výši tvoří 20 % HDP. Cestovnímu ruchu bude věnována třetí kapitola, která podrobněji charakterizuje jeho postavení a vývoj v uplynulých letech.

Následující Graf 3 vyobrazuje složení ekonomiky jako podíl jednotlivých sektorů na tvorbě HDP. Jako výchozí data byly použity údaje z Tabulky 3, která zachycuje skladbu HDP jako přidanou hodnotu v jednotlivých odvětvích. Z grafu jasně plyne, že největší podíl na tvorbě HDP má terciální sektor služeb s 69,4 %, následuje sektor průmyslu s podílem 26,5 %, a nejmenší zastoupení má zemědělství s 4,1 %.

Graf 3 - Podíl jednotlivých sektorů na tvorbě HDP mezi lety 2012-2016



Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z HGK 2018, s. 78-79

Z grafu také vidíme, že ve sledovaném období postupně roste podíl sektoru služeb, a to na úkor průmyslu, který se snížil z 27,1 na 26,5 %, i zemědělství, které zaznamenalo pokles z 4,5 na 4,1 %. Danou skutečnost lépe odráží Tabulka 10, v které lze vidět konkrétní úbytky zaměstnaných v daném sektoru podle statistik Eurostat, aktuálních pro rok 2018. Podle Klasifikace NACE (rev. 2) je do primárního sektoru zařazena skupina ekonomických

<sup>74</sup> SCHWAB, K. et al. World Competitiveness Report 2017-2018, s. 98-99.

činností A, do které patří zemědělství, lesnictví a rybolov. Do sekundárního sektoru průmyslu a stavebnictví jsou zahrnuty skupiny Klasifikace B až F. Nejpočetnější sektor služeb obsahuje skupiny G až U, kam spadá obchod, doprava, pohostinství, informační a komunikační činnosti, finance a pojišťovnictví, činnosti v oblasti nemovitostí, profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti, veřejná správa a obrana, zdravotní a sociální péče plus ostatní činnosti.

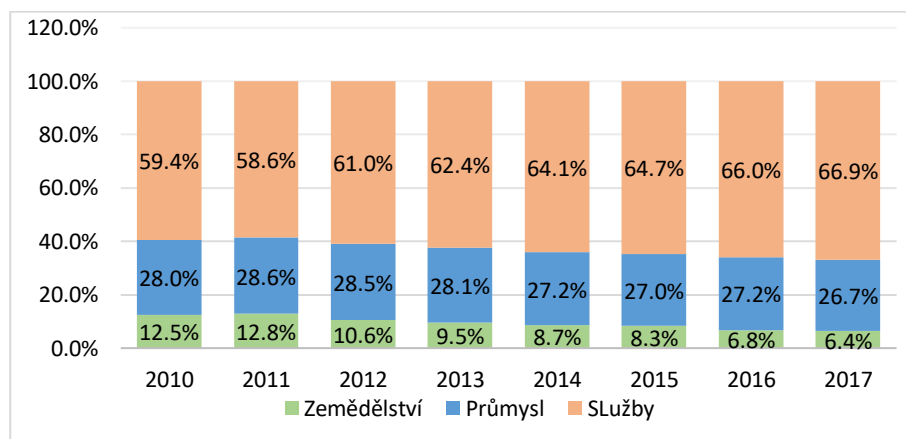
Tabulka 10 - Struktura ekonomiky dle zaměstnanosti 2010-2017 (v tis.)

|                     | 2010   | 2011   | 2012   | 2013   | 2014   | 2015   | 2016   | 2017   |
|---------------------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| Zemědělství         | 206,8  | 203,5  | 161,8  | 142,6  | 133,4  | 128,8  | 106,4  | 102,5  |
| Průmysl             | 462,3  | 452,5  | 434,9  | 419,6  | 419,9  | 421,0  | 426,8  | 427,5  |
| Služby              | 979,6  | 927,8  | 931,4  | 931,4  | 988,5  | 1009,3 | 1033,4 | 1073,0 |
| Celkem zaměstnaných | 1648,7 | 1583,8 | 1528,1 | 1493,6 | 1541,8 | 1559,1 | 1566,6 | 1603,0 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z Eurostat 2018 <sup>75</sup>

Z údajů vyplývá, že počet zaměstnaných v zemědělství klesl takřka na polovinu oproti roku 2010, kdežto zaměstnanost se v sektoru služeb navýšila téměř o sto tisíc osob. Je tedy zřejmé, že kromě největšího podílu na tvorbě HDP se sektor služeb rovněž nejvýrazněji podílí na tvorbě pracovních míst. V roce 2017 z celkového počtu 1 603,000 zaměstnaných pracovalo 1 073,000 v terciárním sektoru, což odpovídá 67% podílu. Zaměstnanost v průmyslovém sektoru minulý rok klesla pod hranici 27 %, přičemž její podíl stejně jako v případě zemědělství, lesnictví a rybolovu dlouhodobě klesá, což dokazuje vizualizace vývoje v Grafu 4.

Graf 4 - Struktura ekonomiky dle zaměstnanosti 2010-2017 (v %)



Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z Eurostat 2018

<sup>75</sup> EUROSTAT. Employment by sex, age and economic activity (from 2008 onwards, NACE Rev. 2) - 1 000 Brusel: European Commission 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

## 2.9 Vstup Chorvatska do Evropské unie

Letos uběhlo pět let od doby, co se Chorvatsko v červenci 2013 připojilo k Evropské unii, a rozšířilo tak stávající členské státy o 28. zemi. Následující kapitoly sledují přípravné procesy vstupu, schvalovací průběh a následné oficiální uznání země. Pozornost je dále věnována současné pozici Chorvatska v porovnání s evropským průměrem a ostatními státy.

### 2.9.1 Proces vstupu

Vztahy s Evropskou unií sahají až do devadesátých let 20. století po ukončení Jugoslávského konfliktu. Prvním krokem bylo v roce 1991 vyhlášení nezávislosti Chorvatska spolu se Slovinskem a odštěpení se od mnohonárodnostního státu balkánských zemí – Jugoslávie, které následně vedlo k jejímu rozpadu. Chorvatsko rok poté navázalo diplomatické vztahy s EU, které byly hlavní iniciativou k jejich následnému rozvoji. V roce 1999 navrhla Evropská unie nový Stabilizační a asociační proces (SAP) pro pět zemí Jihovýchodní Evropy, vč. Chorvatska. Ten byl prezentován na summitu EU ve Feiře zemím západního Balkánu, kde byla zároveň přislíbena perspektiva členství v EU. Nástrojem SAP procesu je Evropské partnerství, které každému státu stanovuje rámec pro reformy v klíčových oblastech, určuje pravidla pro přidělení finanční pomoci na jejich realizaci a stanoví principy pro fungování partnerství.<sup>76</sup> Na základě tohoto procesu byly v říjnu 2001 podepsány Stabilizační a asociační dohody, které byly vstupní branou plnému členství. V platnost vstoupily v únoru 2005.

Oficiální žádost o vstup do EU podala Chorvatská republika 21. února 2003 v Aténách. Na základě kladného stanoviska Evropské komise udělila v červnu 2004 Evropská rada Chorvatsku status kandidátské země, a zároveň stanovila 17. březen 2005 jako datum zahájení přístupových pohovorů za předpokladu, že bude dosaženo plné spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY).<sup>77</sup> Jelikož Chorvatsko tyto podmínky nesplnilo, byly přístupové pohovory v dubnu 2005 odsunuty. V říjnu téhož roku byla ICTY potvrzena plná spolupráce Chorvatska, a ještě tentýž den bylo zahájeno jednání. Po celý rok probíhal tzv. *screening* neboli porovnávání chorvatských právních předpisů s EU. Od června 2006 do listopadu 2008 byly postupně otevírány jednotlivé kapitoly: o duševním vlastnictví, právo usazování a svoboda poskytování služeb, právo obchodních společností, finanční služby,

---

<sup>76</sup> EURACTIV.CZ EU a západní Balkán [online]. Praha: EU media s.r.o., 30. září 2008, akt. 20. července 2018 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/all/linksdossier/eu-a-zapadni-balkan/>

<sup>77</sup> MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS. Negotiation Process [online]. Záhřeb: MFEA, 2014 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <http://www.mvep.hr/en/croatia-and-the-european-union/negotiation-process/>

informační společnost a média, statistika a finanční kontrola, transevropské sítě a finanční a rozpočtová ustanovení, volný pohyb pracovníků, spolu s kapitolou sociální politika a zaměstnanost.<sup>78</sup>

Přístupová jednání však byla v listopadu 2008 pozastavena kvůli teritoriálním sporům Chorvatska se Slovinskem ohledně vytyčení hranic v Piranském zálivu, čímž Slovinsko jakožto členská země EU využila svého práva a zabránila otevření dalších devíti kapitol pro Chorvatsko. EU se pokusila zprostředkovat řešení, které však nevedlo k úspěšnému kompromisnímu řešení obou stran. Ke zlepšení vztahů obou zemí vedla až dohoda nové chorvatské premiérky Jadranky Kosor se slovinským premiérem Borutem Pahor, kteří se shodli na mezinárodní arbitráži.<sup>79</sup> Vyřešením sporů došlo k odblokování přístupových jednání a k otevření dalších kapitol.

Na začátku roku 2010 byla Chorvatsko pochváleno Radou pro stabilizaci a přidružení k EU za dosavadní pokrok a procesní přístup. Zároveň ale poukázala na slabé oblasti v soudnictví, veřejné správě a boji s korupcí a právem menšin, které vyžadovaly reformy. Podle závěrů rady měly být přístupová pohovory uzavřeny ke konci téhož roku.

V listopadu 2010 každoroční zpráva Evropské komise o pokroku zemí usilujících o členství v EU ocenila Chorvatsko nejlepším hodnocením. Na jaře 2011 však vyjádřila svou nespokojenost se stavem chorvatského soudnictví a neschopností vypořádat se s válečnou historií země (vydání válečných zločinců, návrat uprchlíků), korupcí a vysokou nezaměstnaností. Následovně docházelo k úspěšnému uzavírání zbývajících kapitol, přičemž v červnu 2011 bylo na summitu EU schváleno ukončení přístupových jednání do konce měsíce. Podpisem přístupové smlouvy 9. prosince 2011 došlo ke schválení vstupu Chorvatska do EU, které bylo určeno na 1. červenec 2013. V referendu z 22. ledna 2012 se 66,27 % chorvatských voličů vyslovilo kladně pro přistoupení země. Po úspěšné ratifikaci všemi členskými zeměmi se Chorvatsko stalo 28. státem EU.<sup>80</sup>

---

<sup>78</sup> EURACTIV.CZ. Vztahy EU a Chorvatska [online]. Praha: EU media s.r.o., 21. června 2010, akt. 2. července 2013 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/rozsireni-eu/linksdossier/vztahy-eu-a-chorvatska-000070/>

<sup>79</sup> EURACTIV.CZ. Chorvatsko má blíž k obnovení přístupových rozhovorů [online]. Praha: EU media, s.r.o., 14. září 2009 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/budoucnost-eu/news/chorvatsko-ma-bliz-k-obnoveni-pristupovych-rozhovoru-006494/>

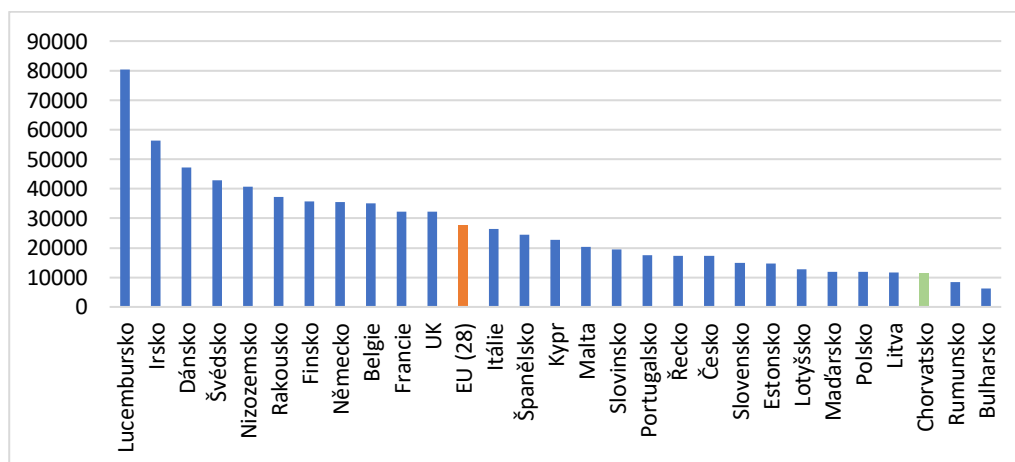
<sup>80</sup> MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS. Negotiation Process.

## 2.9.2 Postavení země

Vstup Chorvatska do Evropské unie představuje pro zemi kromě příležitostí i mnoho výzev. V době přidružení se hospodářství země zotavovalo z finanční a ekonomické krize, která v Chorvatsku trvala déle než v jiných silnějších ekonomikách, čímž byly nepříznivě ovlivněny i průměrné ukazatele výkonnosti celé EU. Následující text pojednává o vybraných ekonomických ukazatelích, které pomohou popsat současnou pozici Chorvatské republiky v porovnání s ostatními členskými státy.

Pokud bychom použili hodnoty hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele jako měrný ukazatel životní úrovně obyvatelstva Chorvatska, pak země v komparaci s ostatními členskými státy vykazuje velmi nízkou životní úroveň, která s hodnotou 11 500 EUR odpovídá pouze 40 % průměru EU. Nižší úroveň dosáhlo pouze Rumunsko (8 300 EUR) a Bulharsko (6 300 EUR). Obdobné hladiny jako Chorvatsko vykazují státy Polsko, Litva, a Maďarsko. Výrazně nejlépe si stojí Lucembursko, který s hodnotou 80 300 EUR zvyšuje evropský průměr.

Tabulka 11 - Srovnání zemí EU: HDP/obyv. (real.)



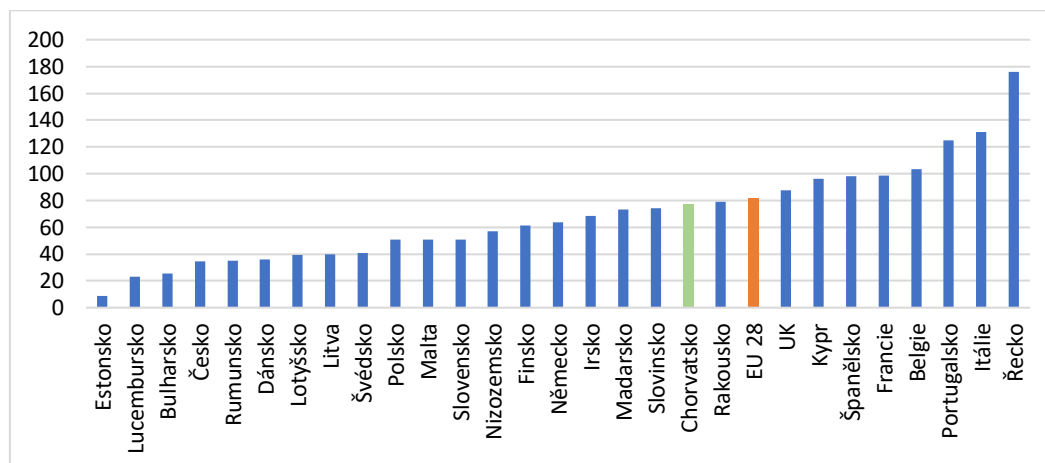
Vlastní zpracování na základě údajů z Eurostat, 2018<sup>81</sup>

Hrubý veřejný dluh země se 77,5 % podílí na HDP, přesto v porovnání s evropským průměrem (81,6 %) dosahuje nižších hodnot. Mezi nejvíce zadlužené státy patří zbylá část Jižní Evropy jako např. Španělsko (98,1 %), Portugalsko (124,8 %), Itálie (131,2 %) a Řecko (176,1 %).

<sup>81</sup> EUROSTAT. Real GDP per capita [online]. Brusel: 2018 [cit.2018-12-27]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=sdg\\_08\\_10&language=en](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=sdg_08_10&language=en)

Pozitivním výhledem do budoucna je klesající tendence tohoto ukazatele, která byla popsána v kapitole 2.3. Úplně nejmenší podíl veřejného dluhu na HDP vykazuje Estonsko (8,7 %), s odstupem následuje Lucembursko (23 %), Bulharsko (25,6 %) a Česko (34,7 %).

Tabulka 12 - Srovnání zemí EU: Veřejný dluh

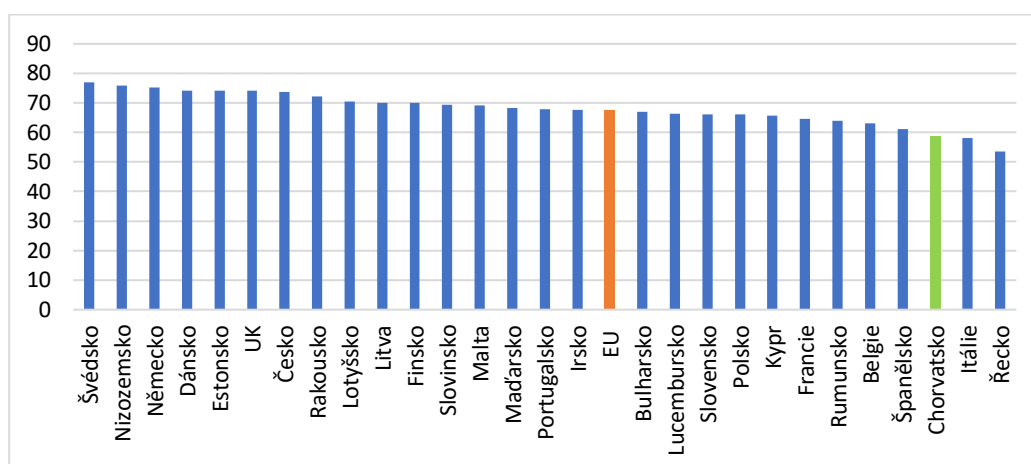


Vlastní zpracování na základě údajů z Eurostat, 2018<sup>82</sup>

Z pohledu zaměstnanosti je Chorvatsko jednou z nejhorších zemí z Unie, která vykazuje 58,9 % míru zaměstnaných ve věku 15–64 let, což je po Řecku a Itálii nejnižší hodnota ze všech sledovaných států. Jak již bylo rozebráno v ekonomické charakteristice země zaobírající se vývojem míry nezaměstnanosti, resp. míry zaměstnaných, velmi špatné profesní uplatnění v zemi je jedna z příčin nepříznivého demografického vývoje. Pro Chorvatskou republiku je nezbytné, aby svým občanům vytvořila dostatek pracovních pozic nejen v oblasti cestovního ruchu, a nepřišla tak o kvalifikované pracovníky, kteří jsou na trhu práce velmi ceněni.

<sup>82</sup> EUROSTAT. General government gross debt – annual data [online]. Brusel: 2018 [cit.2018-12-27]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=teina225&language=en>

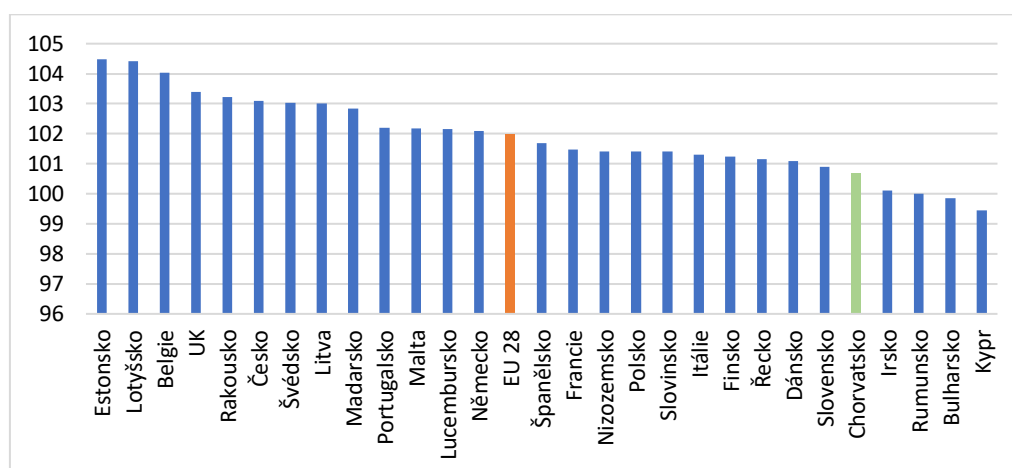
Tabulka 13 - Srovnání zemí EU: Míra zaměstnanosti



Vlastní zpracování na základě údajů z Eurostat, 2018<sup>83</sup>

Míra inflace měřena prostřednictvím harmonizovaného indexu spotřebitelských cen dosahovala v Chorvatsku výše 100,67 %, což je o jeden procentní bod méně než průměr EU (28). Jak již bylo popsáno v kapitole 2.4, v porovnání s rokem 2016 došlo k jejími růstu ze záporných deflačních na nyní kladnou hodnotu. Příliš nízká míra inflace může představovat pro ekonomiku nebezpečí v podobě vytvoření deflační spirály. Proto je žádoucí, aby země trvale udržovala míru inflace v tzv. stabilizačním pásmu, které odpovídá rozmezí 2–3 %.

Tabulka 14 - Srovnání zemí EU: Inflace



Vlastní zpracování na základě údajů z Eurostat, 2018<sup>84</sup>

<sup>83</sup> EUROSTAT. Emploment rates by sex, age and citizenship % [online]. Brusel: 2018 [cit.2018-12-27]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

<sup>84</sup> EUROSTAT. HCIP (2015=100) – annual data (average index and rate of change) [online]. Brusel: 2018 [cit.2018-12-27]. [http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=prc\\_hicp\\_aind&lang=en](http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=prc_hicp_aind&lang=en)

### **3 Cestovní ruch Chorvatska**

Třetí část diplomové práce Cestovní ruch Chorvatska ve své úvodní podkapitole představuje zajímavá místa v zemi, která jsou z pohledu turismu nejatraktivnější. Jedná se jak o velkoplošně chráněná krajinná území, tak i o kulturní pozoruhodnosti, které mají v zemi významné zastoupení. Řada z těchto památek byla světově oceněna ochranou nejvyššího stupně Organizací spojených národů pro vzdělání, vědu a kulturu. Oblíbenost těchto atraktivit je znázorněna přehledem návštěvností jednotlivých NP k roku 2017, a navýšením návštěvnosti ve srovnání s předchozím rokem. Část kapitoly, která se zabývá organizací podporující cestovní ruch v Chorvatsku, pojednává o chorvatské národní centrále cestovního ruchu, prezentuje vymezení jejího cíle a zhodnocuje aktuální způsob propagace destinace. Třetí podkapitole je s využitím statistických údajů popsán aktuální stav všech příjezdů do destinace, a to z pohledu národnostního složení turistů, délky jejich pobytu, typu ubytovacího zařízení, způsobu organizace nebo motivu cesty. Poslední část je věnována zevrubné analýze vlivu cestovního ruchu na ekonomiku Chorvatska, jeho podílu na hrubém domácím produktu, zaměstnanosti, počtu ubytovacích jednotek, investic do turismu a výdajů zahraničních turistů.

#### **3.1 Atraktivita cestovního ruchu**

Navzdory své velikosti je země velmi bohatá jak na přírodní, tak i kulturní krásy, z nichž mnohé nabyly světového významu. Důkazem je 10 zápisů na seznam světového dědictví UNESCO, v rámci kterého destinace disponuje osmi kulturními a dvěma přírodními památkami. Kromě toho se zde nachází celá řada dalších významných míst, které pro svou unikátnost lákají návštěvníky a filmaře z celého světa.

##### **3.1.1 Chráněné oblasti**

V Chorvatsku se na ploše 8 121 km<sup>2</sup> (9,3 % celkové rozlohy země) nachází 408 chráněných oblastí s různým stupněm ochrany. Mezi nejvíce chráněná krajinná území patří osm národních parků, z nichž největší a nejznámější je NP Plitvická jezera ležící mezi vápencovými masívy Velká a Malá Kapela a Plješivica. Plitvice jsou první oblastí v Chorvatsku, jež získala status národního parku v roce 1949, což je činí nejstarším NP v zemi. Administrativně se nacházejí v Licko-senjskou župě, v nedaleké vzdálenosti od měst Zadar a Karlovac. Jezerní systém tvoří dvanáct větších (tzv. Horních) jezer a čtyři menší (Dolní), která jsou terasovitě uspořádána a propojena. Na území se vyskytuje okolo dvaceti endemických druhů rostlin,

350 druhů motýlů, 42 druhů vážek, medvědi, jeleni a další lesní zvěř. Mezinárodně uznán byl park v roce 1979, kdy byl zapsán na seznam Světového dědictví UNESCO.<sup>85</sup>

Tabulka 15 - Chráněné oblasti (2016)

| Typ oblasti               | Počet      | Plocha v km <sup>2</sup> |
|---------------------------|------------|--------------------------|
| Národní parky             | 8          | 979,63                   |
| Chráněné krajinné oblasti | 11         | 4 320,48                 |
| Přírodní rezervace        | 2          | 24,19                    |
| Speciální rezervace       | 77         | 400,11                   |
| Regionální parky          | 2          | 1 025,56                 |
| Lesoparky                 | 27         | 29,54                    |
| Významná krajina          | 82         | 1 331,28                 |
| Přírodní výtvořy          | 80         | 2,27                     |
| Historické monumenty      | 119        | 8,36                     |
| <b>Celkem</b>             | <b>408</b> | <b>8 121,42</b>          |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů MINT. Tourism in Figures 2017, s. 9.

Svou jedinečností a tyrkysově zbarvenou vodou přilákala tato krasová jezera v roce 2017 přes 1,7 mil. návštěvníků. Nadměrný příliv turistů s sebou ovšem přináší i nebezpečí v podobě znečištění a ohrožení budoucnosti parku.

Tabulka 16 - Národní parky v Chorvatsku

| Národní parky   | Plocha v km <sup>2</sup> | Návštěvnost | 2017/2016 |
|-----------------|--------------------------|-------------|-----------|
| Brijuni         | 33,9                     | 169 299     | 93,2      |
| Krka            | 109,0                    | 1 284 723   | 119,9     |
| Kornati         | 217,0                    | 229 061     | 138,7     |
| Mljet           | 53,7                     | 140 329     | 110,8     |
| Paklenica       | 95,0                     | 140 561     | 109,9     |
| Plitvice lakes  | 296,8                    | 1 720 331   | 120,4     |
| Risnjak         | 63,5                     | 16 575      | 115,5     |
| Northen Velebit | 109,0                    | 22 919      | 135,5     |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů MINT. Tourism in Figures 2017, s.10.

Pro své kaskádovité vodopády a přeje je druhým nejvyhledávanějším parkem NP Krka, který loňský rok navštívilo téměř 1,3 mil. turistů, což je o 20 % více než v roce 2016. Na rozdíl od Plitvic je možné se v jezerech koupat. Snadná dostupnost z měst Split nebo Šibenik, umožňuje

<sup>85</sup> NP PLITVIČKA JEZERA. General information [online]. JU NP Plitvička jezera, 2017 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://np-plitvicka-jezera.hr/en/about-the-park/general-information/>

turistům podniknout jednodenní výlet do této bohaté přírodní oblasti. Park je pojmenován po krasové řece Krka, která zde pramení a ústí do Jaderského moře.<sup>86</sup>

Nejvýraznější nárůst návštěvníků (+39 %) zaznamenal druhý největší národní park Kornati. Ten byl v roce 2017 cílem 229 tis. turistů, což je však podstatně méně než v předchozích dvou případech. Na rozdíl od NP Plitvice a NP Krka, Kornati je skupina 89 ostrovů o celkové rozloze 217 km<sup>2</sup>, z čehož 167 km<sup>2</sup> tvoří vodní plocha. Park získal název po největším z ostrovů Kornat, jehož nejvyšším bodem (a celého souostroví) je vrchol Metlina (237 m n.m.). Nehostinnost území vzhledem k převaze vápencového podloží a nepřítomnosti sladkovodních pramenů značně omezuje osídlení lidmi. Kromě přírodní jedinečnosti je pozoruhodností parku strážní věž Tureta z doby římské, která je nejstarší dochovanou stavbou.<sup>87</sup>

Ve všech NP vzrostl počet turistů v rozmezí 10 až 39 %, jedinou výjimkou je NP Brijuni, do kterého zavítalo o 7 % méně než v roce 2016. Právě na území tohoto NP bylo objeveno na 200 otisků stop dinosaurů.<sup>88</sup>

Druhým velkoplošným územím, které se vyznačuje nižším stupněm ochrany, než který platí pro národní parky, je chráněná krajinná oblast. V Chorvatsku se na ploše 4 320 km<sup>2</sup> nachází celkem 11 CHKO, mezi které patří: přírodní park Biokovo, bažina Kopačka, Lonjsko polje, horská oblast Medvenica, pohoří Papuk, Velebit a Učka, záliv Telašćica, Žumberak, Vranské jezero a souostroví Lastovo.

Pro svůj výjimečný krajinný ráz se řada z výše uvedených oblastí (a mnohá další) stala filmovým prostředím pro natáčení westernové série o Vinnetouovi a dalších hrdinech románů Karla Maye.

Od března 2016 je všech osm NP a jedenáct CHKO soustředěných na jeden společný web Parkovi Hrvatské pod záštitou Ministerstva ochrany životního prostředí a přírody a Programu Spojených národů pro rozvoj. Nová přehledná platforma umožňuje zájemcům získat informace o aktivitách v dané oblasti, cenách a online rezervacích, omezeních nebo dopravní dostupnosti. Součástí webu je i virtuální prohlídka či tzv. sdílení zážitků, kde návštěvníci mohou

---

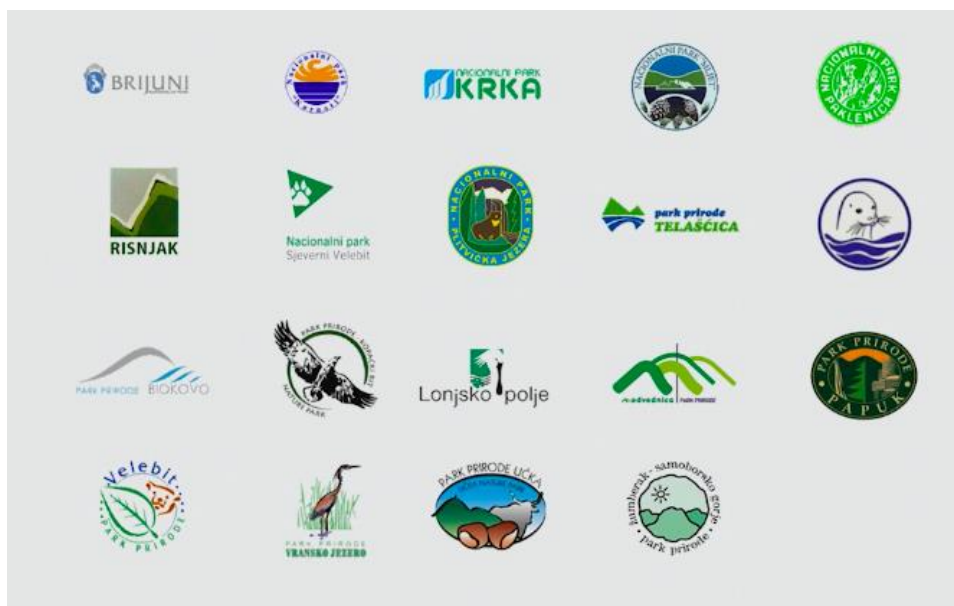
<sup>86</sup> NP KRKA. Krka National Park [online]. Šibenik: NP Krka, 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://www.np-krka.hr/en/>

<sup>87</sup> NP KORNATI. List of islands [online]. Murter: Ministry of Environmental and Nature Protection, 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://www.np-kornati.hr/en/o-parku/popis-otoka>

<sup>88</sup> BEGONJA, S.J. 8 Spectacular National Parks in Croatia [online]. Chasing the donkey, 8. březen 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: [https://www.chasingthedonkey.com/national-parks-in-croatia/#Risnjak\\_National\\_Park](https://www.chasingthedonkey.com/national-parks-in-croatia/#Risnjak_National_Park)

prostřednictvím komentářů a fotografií předávat své zkušenosti a doporučení dalším potenciálním zájemcům.<sup>89</sup>

Obrázek 1 - Původní loga chráněných oblastí



Zdroj: Sesnic & Turkovic, Parkovi Hrvatské 2016

Pro lepší přehlednost a ucelenost získalo každé území nový design loga, které je buď modré nebo zelené barvy podle toho, zda se jedná o mořskou oblast či pevninskou. Autory vizuální identity je tým designerů ze studia Šesnic&Turkovic. U jedenácti parků byla pro svůj potenciál a rozeznatelnost zachována původní grafika loga v zjednodušené podobě, u zbylých došlo k vytvoření zcela nových designů. Kromě aktualizace webových stránek a mapových průvodců došlo taktéž k novým potiskům služebních vozů, uniforem a suvenýrů (trička, kšiltovky, tužky, tašky, aj.), které si návštěvníci mohou v parku zakoupit a finančně tak přispět na údržbu oblasti.<sup>90</sup> Nová loga, vč. rozložení chráněných území lze vidět na Obrázku 2.

Projekt společného webu a vizualizace je krokem vpřed v propagaci chorvatských parků a chráněných oblastí, zvyšování povědomí veřejnosti, a především k podpoře udržitelného rozvoje cestovního ruchu regionů.<sup>91</sup>

<sup>89</sup> PARK OF CROATIA. List of parks [online]. The Ministry of Environment and Energy & UNDP Croatia, 2017 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://www.parkovihrvatske.hr/parks>

<sup>90</sup> SESNIC & TURKOVIC. Parkovi Hrvatske – vizualni identitet [online]. Vimeo, 2016 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://vimeo.com/195786276>

<sup>91</sup> CHORVATSKO.CZ. Národní parky a chráněné krajinné oblasti v Chorvatsku ... [online]. Chorvatsko.cz, květen 2016 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://www.chorvatsko.cz/aktual/160531-narodni-parky-a-chranene-krajinne-oblasti-v-chorvatsku-maji-spolecnou-webovou-prezentaci.html>

Mezi další chráněná území již maloplošného charakteru patří přírodní rezervace (79), lesoparky (29) a významné krajiny (82) s přírodními výtvoři (80), kterým je např. Linský záliv.

Obrázek 2 - Chorvatské NP a CHKO s novým designem



Zdroj: Parkovi Hrvatske, 2018

Přestože jsou pro Chorvatsko charakteristické spíše skalnaté útesy, i milovníci pláží písčného typu si zde přijdou na své. Jedna z nejznámějších a nejfotografovanějších pláží je 630 m dlouhá pláž Zlatni Rat poblíž městečka Bol na jihovýchodním pobřeží ostrovu Brač. Ačkoli je namísto jemného písku tvořena drobnými oblázky, pro svůj atypický trojúhelníkový tvar a čistou mořskou vodu je jednou z nejzajímavějších pláží v zemi. Pro příznivé povětrnostní podmínky je navíc oblíbeným útočištěm surfařů.

### 3.1.2 Kulturní atraktivity

Přestože chorvatská historie neoplývá takovým množstvím umění a památek, jako je tomu například v konkurenční Itálii či Řecku, stále se zde vyskytuje celá řada pozoruhodností, jež si zaslouží pozornost návštěvníků.

Mezi prvními třemi zápisy se na seznamu UNESCO objevil Diokleciánův palác ve Splitu (1979). Tato antická stavba je jednou z nejlépe dochovanou památkou v Chorvatsku. Palác byl postaven na přelomu 3. a 4. století jako sídlo římského císaře Diokleciána, po kterém pevnost získala své jméno. Poslední architektonický průzkum odhalil podzemní části stavby, které pro své majestátné rozměry a členění jsou největším antickým prostorem na světě. Nejatraktivnější částí je otevřený prostor tzv. peristyl, který svou kolonádou s mramorovými sloupy tvoří srdce paláce. Split je hlavním hospodářským, kulturním i dopravním centrem střední Dalmácie, které se řadí mezi trojici nejvyhledávanějších měst v Chorvatsku. Město ještě více proslavil kultovní seriál stanice HBO Game of Thrones, který se natáčel v prostorách paláce. Splitu nedaleko vzdálený ostrov Vis rovněž přilákal pozornost filmových tvůrců, kteří zde mezi zářím a říjnem 2017 natočili pokračování muzikálu Mamma Mia!<sup>92</sup>

Ve stejném roce bylo světově oceněno Staré město Dubrovnik, které patří mezi nejobdivovanější města celého Středomoří. Ne nadarmo je toto přístavní centrum označováno za „Perlu Jadranu“. Město je obehnané mohutnými, dva kilometry dlouhými, hradbami ze 14. století, které jsou v evropském měřítku jedny z nepůsobivějších a nejzachovalejších. Kromě toho nabízí pozoruhodné množství barokních, gotických a renesančních staveb (náměstí Sponza Plaza, Rector's Palace).

O osmnáct let později, po skončení Chorvatské války, došlo k zápisu dalších dvou kulturních památek – Eufraziovy baziliky v Poreči a historického městečka Trogir (1997). Poreč se nachází na západním pobřeží Istrijského poloostrova, který je díky početnému množství satelitních středisek cestovního ruchu největším chorvatským letoviskem. Odkazem raně byzantského období je soubor staveb z roku 313, v čele s monumentální bazilikou zdobenou mozaikami. Přímořské město Trogir bylo ve své době významným kulturním střediskem Střední Dalmácie, v kterém působili četní umělci, malíři, stavitelé a básníci. Pýchou města je katedrála sv. Vavřince (místními označována jako katedrála sv. Jana Trogirského), která byla dostavěna v 15. století. Jádrem města nabízí četné historické památky (veřejné budovy, paláce, kostely a kláštery).<sup>93</sup>

---

<sup>92</sup> CROATIAWEEK. Vis one of the favourites for film location of the year title [online]. Croatia Week, 29.11.2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://www.croatiaweek.com/vis-one-of-the-favourites-for-european-film-location-of-the-year-title/?fbclid=IwAR2nfl91U4MuRV0VmwBhyNGr7CEzEtd3VaEwpoWXcoys3vPwWdigJORuCss>

<sup>93</sup> CHORVATSKO.CZ Chorvatsko má nové zápisy na seznamu světového dědictví UNESCO [online]. Chorvatsko.cz, 27.10.2017 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.chorvatsko.cz/aktual/171027-chorvatsko-ma-nove-zapisy-na-seznamu-svetoveho-dedictvi-unesco.html>

Katedrála sv. Jakuba v Šibeniku se připojila na seznam UNESCO v roce 2000. Na stavbě této původně gotické památky se vystřídala celá řada významných architektů, než byla v roce 1555 úspěšně dokončena. Zatímco chorvatský mistr Juraj Dalmatinec vtiskl budově čistě gotickou podobu, jeho italsí následovníci (Nikola Firentinac a Bartolomeo da Mestre) pokračovali po jeho smrti v renesančním stylu. Materiálem pro stavbu se stal výlučně kamen vápence, z nedalekých lomů a mramor z ostrova Brač. Městečko Šibenik je rozložené kolem členitého Šibenického zálivu, do kterého ústí krasová řeka Krka.<sup>94</sup>

Východně od městečka Stari Grad se na ostrově Hvar rozkládá Starigradské polje. Tato úrodná pole vznikla díky parcelizaci řeckých osadníků, kteří v roce 385 př.n.l. kolonizovali ostrov, na němž plánovali pěstovat vinnou révu a olivy. Tamní pozemky zemědělské půdy rozdělili na několik stejných dílů, které od sebe oddělili suchými zídками a cestami. Ty zůstaly i přes uplynulý čas v podivuhodně zachovalém stavu.<sup>95</sup>

Na území bývalých Jugoslávských zemí (Chorvatska, Bosny a Hercegoviny, Srbska a Černé Hory) se nachází středověké náhrobní kameny, tzv. Stećci. Z celkového počtu cca. 70 tis. se přibližně 4 500 kusů vyskytuje v Chorvatsku. Na základě společné nominace došlo v roce 2016 k zápisu dvou chorvatských nekropolí. Tyto vápencové náhrobky, které byly v době Středověku užívány všemi třemi místními křesťanskými církvemi (ortodoxní, katolická, bosenská) představují významný odkaz balkánské kultury.<sup>96</sup>

Na 41. zasedání bylo v roce 2017 schváleno přidružení Benátské obranné stavby z 16. až 17. století: Stato da Terra – západní Stato da Mar. Jednalo se opět o společný zápis třech zemí (Itálie, Chorvatska a Černé Hory), který zahrnoval pásmo obranných pevností linoucí se od severní Itálie po východní pobřeží Jaderského moře vybudovaných Benátskou republikou. Pevnost Stato da Mar měla být opěrným bodem, zaručující bezpečný průchod benátského loďstva a obranu před nájezdy nebezpečných Turků. V oblasti Chorvatska se jedná o pevnost sv. Mikuláše na skalnatém ostrůvku v Šibeniku a Obranný systém města Zadar. Město Zadar, ležící na poloostrově v Severní Dalmácii, bývalo významným vojenským centrem východního pobřeží Jadranu, které sloužilo jako středisko námořních cest mezi Benátkami a ostrovem

---

<sup>94</sup> CNTB. St. James Cathedral in Šibenik [online]. Záhřeb: Croatian National Tourist Board, 2018 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z <https://croatia.hr/en-GB/experiences/culture-and-heritage/unesco-st-james-cathedral-sibenik>

<sup>95</sup> CHORVATSKO.CZ Sedmá chorvatská památka na seznamu UNESCO [online]. Chorvatsko.cz, 21.11.2008 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: [https://www.chorvatsko.cz/aktual/080822\\_unesco\\_stari\\_grad.html](https://www.chorvatsko.cz/aktual/080822_unesco_stari_grad.html)

<sup>96</sup> UNESCO. Stećci Medieval Tombstone Graveyards [online]. Paříž: WHC Unesco, 2018 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/statesparties/hr>

Korfu.<sup>97</sup> Dnes tato moderní metropole pyšní dvěma novými unikátními atrakcemi: Mořskými varhany, složených z 35 trubek různého průměru, které i při menším vlnobití vydávají specifické tóny, a Pozdrav Slunci utvářející soubor vizuálních efektů pozorovatelných zejména při západu slunce. V roce 2016 bylo město zvoleno nejlepší evropskou destinací roku, a porazilo i takové konkurenty jako jsou Athény, Paříž, Barcelona, Praha nebo Milán.<sup>98</sup>

Z přírodních památek jsou na seznamu UNESCO zařazena již zmíněná Plitvická jezera a Původní bukové lesy Karpat a dalších oblastí Evropy (2017). Zvažovanými kandidáty pro příští zápis jsou:

- *vesnice Lubenice na ostrově Cresu,*
- *pohoří Velebit,*
- *Biskupský komplex v Zadaru,*
- *rozšíření stávajícího Diokleciánova paláce o antický akvadukt,*
- *historicko-urbanistický celek města Stonu a Malého Stonu s fortifikační soustavou,*
- *hrad Veliki Tabor,*
- *historické město Varaždín,*
- *historický komplex Tvrđja ve městě Osijek,*
- *pozůstatky hranic římského impéria limes,*
- *Lonjsko polje,*
- *historická část města Korčula,*
- *Primoštenské zahrady,*
- *skalní klášter Blaca,*
- *město Motovun,*
- *NP Kornati a CHKO Telaščica.*<sup>99</sup>

Kromě výše uvedeného je na seznamu dědictví zapsáno dalších čtrnáct nemotných chorvatských tradic a zvyků, mezi které patří: Dubrovnická slavnost sv. Blažeje, krajkářství, dvojhlasy zpěv a hra v istrijské stupnici, jarní průvod královen z Gorjani, masopustní průvod zvonkařů, pašijová procesí Za křížem, výroba tradičních dřevěných hraček v Chorvatském

---

<sup>97</sup> CHORVATSKO.CZ Chorvatsko má nové zápisy na seznamu světového dědictví Unesco.

<sup>98</sup> Europe Best Destinations. Top destinations in Europe: Best places to travel in 2016 [online] Brusel: EBD, 2016 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.europeanbestdestinations.com/best-of-europe/european-best-destinations-2016/>

<sup>99</sup> CHORVATSKO.CZ. Chorvatské památky zapsané na seznamu Unesco a nominace na další zápisy [online]. Chorvatsko.cz, říjen 2017 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: [https://www.chorvatsko.cz/tema/unesco\\_chorvatsko.html](https://www.chorvatsko.cz/tema/unesco_chorvatsko.html)

Záhoří, Němé kolo, hudební projev Bećarac, rytířský turnaj Sinjská alka, zpěv Ojkanje, Perníkářské řemeslo Severního Chorvatska, Klapský zpěv, a Středomořská strava.<sup>100</sup>

Za zmínku rovněž stojí největší přístav Jižní Istrie město Pula, které patří k nejstarším městům Jadranu. V době kolonizace Římany zde byl vybudován amfiteátr, který se řadí mezi šest největších a nejzachovalejších. Půdorys kolosea má tvar elipsy o rozměrech 132 x 105 metrů a výšce 32 metrů. Materiálem pro stavbu se stal oblíbený vápenec z nedalekých lomů. Poté, co se zde v roce 404 zakázaly gladiátorské hry sloužil amfiteátr jako dobytčí trh. Dnes je amfiteátr využíván pro každoroční pulský filmový festival, nebo operní představení a jiné koncerty klasické hudby. Důvodem, proč není tato památka na seznamu světového dědictví je neodborná rekonstrukce, která proběhla v roce 1980. Od roku 2008 probíhá nová komplexní obnova této arény, která má trvat po dobu dvaceti let.<sup>101</sup>

## 3.2 Organizace podporující cestovní ruch v Chorvatsku

Hrvatska turistička zajednica (v angl. Croatian National Tourist Board) je chorvatskou národní organizací cestovního ruchu, která byla založena v červnu 1992. Jejím cílem je podporovat rozvoj turismu v destinaci na základě utváření totožnosti a povědomí o zemi. Mise organizace mimo jiné zahrnuje plánování a realizaci strategie vč. koncepce její propagace, návrh a realizaci propagačních aktivit společného zájmu všech subjektů v CR, stejně jako zvyšování celkové kvality nabídky služeb v Chorvatské republice.

Mezi nejvýznamnější úkoly organizace patří:

- zahrnout celkovou turistickou nabídku v zemi;
- strukturování a provádění operativního průzkumu trhu pro podporu chorvatského CR;
- navrhování programů a propagačních plánů turistického produktu Chorvatska;
- organizování, vedení a provádění všech obchodních operací týkajících se propagace turistického produktu destinace;
- analýza a zhodnocení účelnosti a účinnosti realizovaných propagačních aktivit;
- vytvoření chorvatského turistického informačního systému;
- provádění globálních a turistických informačních aktivit;

---

<sup>100</sup> UNESCO. Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices [online]. Paříž: Unesco, 2018 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: [https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country\[\]=00058&multinational=3&display1=inscriptionID#tabs](https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country[]=00058&multinational=3&display1=inscriptionID#tabs)

<sup>101</sup> CHORVATSKO.CZ Římský amfiteátr v Pule – Arena [online]. Chorvatsko.cz, 22.1.2013 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: [https://www.chorvatsko.cz/tema/pula\\_arena.html](https://www.chorvatsko.cz/tema/pula_arena.html)

- poskytování a koordinace pobídek všech úřadů CR stejně jako všech ekonomických a dalších subjektů cestovního ruchu, které působí přímo či nepřímo s cílem zlepšit a podporovat cestovní ruch v Chorvatsku;
- zřizování kanceláří a poboček cestovního ruchu v zahraničí a dohled nad jejich prací,
- spolupráce s národními turistickými sdruženími v zahraničí a se specializovanými mezinárodními regionálními turistickými organizacemi;
- podle zpráv obdržených od krajských turistických výborů CNTB analyzuje a vyhodnocuje činnosti podle plánů a programů stanovených úkolů a rolí systému cestovních kanceláří;
- přijetí nezbytných opatření a plánování činností pro rozvoj a podporu cestovního ruchu v méně rozvinutých oblastech Chorvatské republiky.<sup>102</sup>

Ústředí organizace sídlí v hlavním městě Záhřeb, v čele s prezidentem Gari Cappelli a ředitelem Kristjanem Staničić. CNTB sdružuje celkem 16 reprezentativních kanceláří v Česku, Slovensku, Polsku, Spojeném Království, Spojených státech, Itálii, Maďarsku, Slovinsku, Nizozemí, Belgii, Německu (2x), Rakousku, Švédsku, Francii a Rusku. V každé župě se nachází jeden hlavní úřad CR (county tourist board), po celé zemi je k dispozici 282 turistických informačních středisek (tourist information center) a dalších 290 turistických úřadů nižší kategorie (tourist board).

Webové stránky organizace [www.htz.hr](http://www.htz.hr) nabízejí aktuální informace o vývoji cestovního ruchu v chorvatském a anglickém jazyce. K dispozici jsou ke stažení propagační brožury se specifickou tematikou, které jsou vždy minimálně ve dvou jazykových mutacích. Mezi užitečnými linky lze nalézt odkaz na ministerstvo cestovního ruchu, ministerstvo vnitra, ministerstvo zahraničních věcí, nebo Chorvatský statistický úřad, z kterých tato práce rovněž čerpala.

Marketingová kampaň je, obdobně jako v případě České republiky, zaměřena na emoce a jejich původ. Aktuálním heslem je „Chorvatsko plné života“ (z angl. Croatia Full of Life). V tomto duchu se odvíjí celková propagace země, která skrze hesla *Chorvatsko plné... přírody, ostrovů k prozkoumání, příležitostí, Světového dědictví, příchutí, ráje, pěších tras, cyklostezek, dobrodružství, a odpočinku* předkládá návštěvníkům možnost odkrýt si svůj vlastní příběh. Ti

---

<sup>102</sup> CROATIAN NATIONAL TOURIST BOARD. About us [online]. Záhřeb: CNTB, 2018 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.htz.hr/en-GB/general-information/about-us>

by neměli naplňovat svoje život dny, ale každý den životem.<sup>103</sup> Na video-propagaci země se podíleli známé chorvatské osobnosti jako např. fotbalisti Luka Modrić a Ivan Rakitić, tenista Marin Čilić, herečka Zrinka Cvitešić, a další. Ti udávají důvody, proč by divák měl zvážit návštěvu země, a zároveň se tak stali ambasadory cestovního ruchu v Chorvatsku. Video dosáhlo velmi kladného ohlasu vč. ocenění TVA award of Citizine Networks and National Association of Broadcasters v kategorii nejlepší video turistické organizace.<sup>104</sup>

Pod záštitou centrály cestovního ruchu operuje sdružený web [www.croatia.hr](http://www.croatia.hr). Zde je na jednom místě vyobrazena celková nabídka cestovního ruchu destinace v patnácti jazykových mutacích (vč. češtiny, polštiny a slovenštiny). Prostřednictvím jednotlivých sekcí jsou potenciální zájemci obeznámeni se všemi příležitostmi cestovního ruchu v jednotlivých regionech, doporučenými aktivitami, tipy na výlet, dopravní dostupností, ubytováním a dalšími užitečnými informacemi. K dispozici je i kalendář nadcházejících akcí, které lze selektovat podle oblasti, typu či data.

### 3.3 Analýza příjezdů do Chorvatska

Chorvatsko se vyznačuje dlouhodobými příjezdy v průměrné délce 4,9 nocí. Počet dní, jež návštěvníci stráví v destinaci se však liší podle toho, zda se jedná o domácí či zahraniční cestující. Pro rok 2017 odpovídala průměrná délka domácích turistů 3,3 nocí, kdežto zahraničních 5,1. V porovnání s rokem 2016 došlo k mírnému poklesu celkového průměrného trvání pobytu, který lze přisuzovat světovému trendu zvyšování počtu výjezdů na úkor zkracování jejich délky. Neorganizované individuální cesty převažují nad skupinovými, a to zhruba o jednu tolik. Jak je z následující Tabulky 17 patrné, zatímco dochází k navyšování počtu individuálních cest, organizované naopak ubývají.

---

<sup>103</sup> CROATIAN NATIONAL TOURIST BOARD. Croatia full of life [online]. Záhřeb: 2018 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://croatia.hr/en-GB>

<sup>104</sup> CROATIATIMES. Croatia has the best promotial video in the world [online]. Záhřeb: Hanza Media, 11. duben 2018 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z <https://www.croatia-times.com/like-croatia/croatia-has-the-best-promotional-video-in-the-world/>

Tabulka 17 - Příjezdy a přenocování domácí vs. zahraniční turisté

|                                              | Individuální |        | Organizovaný |        | Celkem |        |
|----------------------------------------------|--------------|--------|--------------|--------|--------|--------|
| Rok                                          | 2016         | 2017   | 2016         | 2017   | 2016   | 2017   |
| <i>Počet uskutečněných příjezdů (v tis.)</i> |              |        |              |        |        |        |
| Domáci                                       | 1 147        | 1 249  | 602          | 589    | 1 749  | 1 838  |
| Zahraniční                                   | 8 282        | 9 823  | 5 432        | 5 770  | 13 714 | 15 593 |
| Celkem                                       | 9 429        | 11 072 | 6 034        | 6 359  | 15 463 | 17 431 |
| <i>Počet přenocování (v tis.)</i>            |              |        |              |        |        |        |
| Domáci                                       | 4 001        | 4 255  | 1 818        | 1 723  | 5 819  | 5 978  |
| Zahraniční                                   | 44 847       | 52 346 | 27 252       | 27 252 | 72 099 | 80 222 |
| Celkem                                       | 48 848       | 56 601 | 29 070       | 28 975 | 77 918 | 86 200 |

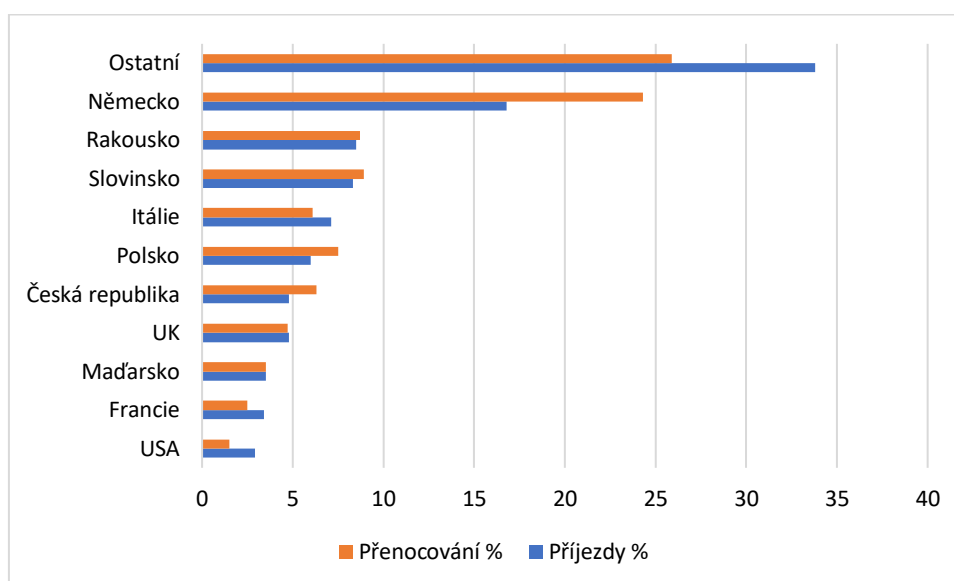
Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů MINT. *Tourism in Figures 2017*, s.19

V roce 2017 z uskutečněných 17,4 mil. cest připadalo 15,6 mil. na mezinárodní příjezdy. V rámci domácího cestovního ruchu bylo podniknuto 1,8 mil. příjezdů, což je o 89 tis. více cest než předchozí rok. Z hlediska celkového počtu přenocování strávili turisté v Chorvatsku přes 86 mil. nocí, což odpovídá téměř 11% navýšení v porovnání s rokem 2016.

Nejvíce turistů (2,62 mil.) přijelo v roce 2017 z Německa, kteří zde strávili celkem 19,5 mil. nocí. Druhým důležitým segmentem mezinárodního cestovního ruchu je Rakousko, z kterého přicestovalo 1,33 mil. návštěvníků (téměř 7 mil. přenocování). Trojici nejvýznamnějších zdrojových trhů uzavírá sousední Slovinsko, jehož obyvatelé podnikli 1,29 mil. výjezdů do Chorvatska, v délce 7,14 mil. přenocování. Významný podíl na mezinárodních příjezdech zaujímají země Polsko a Česká republika, které ačkoli se řadí na páté a sedmé místo z hlediska příjezdů, z pohledu počtu přenocování jsou na čtvrtém a pátém místě. Největší nárůst za rok 2017 vykázal trh USA (+35 %) a Spojeného království (+26 %), zatímco italsí turisté nepatrně zkrátily svůj pobyt v Chorvatsku (-0,2 %) a to i přesto, že došlo k navýšení počtu jejich příjezdů do destinace o 2 %.<sup>105</sup> Celkový seznam všech turistů podle země původu zachycuje tabulka viz Přílohy 1.

<sup>105</sup> MINT. *Tourism in Figures 2017* [online]. Záhřeb: Ministry of Tourism, 2018, s.26. Dostupné z: [https://mint.gov.hr/UserDocsImages//AA\\_2018\\_c-dokumenti//180608\\_HTZTUBENG\\_2017.PDF](https://mint.gov.hr/UserDocsImages//AA_2018_c-dokumenti//180608_HTZTUBENG_2017.PDF)

Graf 5 - Podíl zdrojových zemí z hlediska příjezdů a přenocování (2017)



Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů MINT MINT. *Tourism in Figures 2017*, s. 26-27.

Zaměříme-li se na jednotlivá ubytovací zařízení pak je zřejmé, že volba zahraničních turistů udává celkový směr preferencí UZ, neboť tvoří 90 % většinu všech příjezdů. Nejvíce upřednostňovaným typem ubytování je v soukromí, v kterém bylo v roce 2017 evidováno téměř 7 mil. příjezdů, což je o 20 % více než v přechozí rok. Druhým nejvyužívanějším UZ jsou hotely, jež zaznamenaly přes 6 mil. návštěv. Na třetím místě s 2,8 mil. následují kempy. Jednotlivé preference se však liší dle země původu cestujících, přičemž domácí turisté naopak nejvíce volí ubytování v hotelech (915 tis.), v soukromí (559 tis.) a následně v hostelech (129 tis.). Z pohledu délky přenocování zůstávají zahraniční hosté nejdéle v kempech (6,8 noci), zdravotních a prázdninových zařízení (6,6 noci), a turistických rezortech a apartmánech (6,1 noci). Nejvytíženější ubytování v soukromí je z pohledu délky přenocování až na šestém místě. Nejkratší dobu stráví zahraniční návštěvníci v hostelech (2,5 noci). Chorvaté se nejdéle rekreují ve zdravotních zařízení (8,8 noci) zatímco nejméně času setrvávají v hotelu (2,2 noci) a hostelu (2,3 noci).

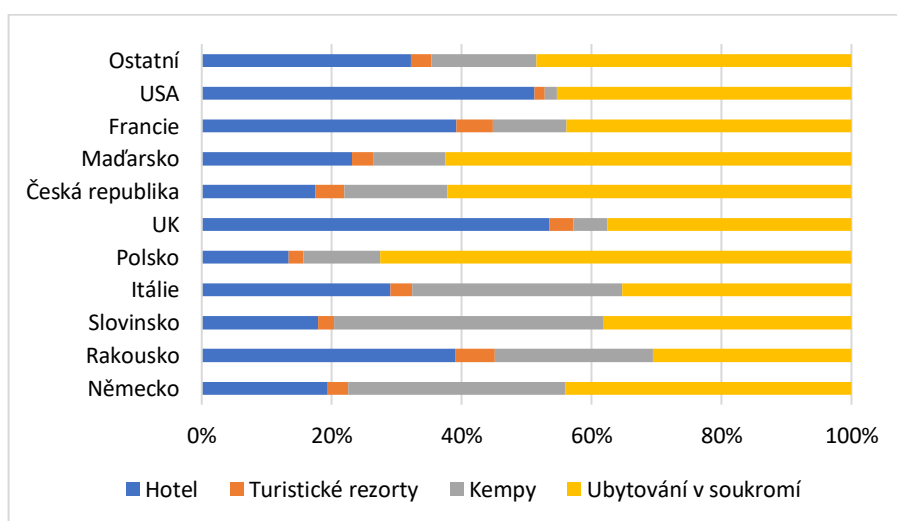
Tabulka 18 - Počet příjezdů podle typu UZ (v tis.)

| Typ ubytovacího zařízení       | 2016          |              |               | 2017          |              |               |
|--------------------------------|---------------|--------------|---------------|---------------|--------------|---------------|
|                                | Zahraniční    | Domácí       | Celkem        | Zahraniční    | Domácí       | Celkem        |
| Hotely a aparthotely           | 4 713         | 904          | 5 617         | 5 234         | 915          | 6 149         |
| Turistické rezorty             | 444           | 51           | 495           | 462           | 50           | 512           |
| Turistické apartmány           | 216           | 14           | 230           | 208           | 12           | 220           |
| Kempy                          | 2 531         | 70           | 2 601         | 2 752         | 70           | 2 822         |
| Ubytování v soukromí           | 5 340         | 470          | 5 810         | 6 425         | 559          | 6 984         |
| Lázeňská zařízení              | 11            | 10           | 21            | 11            | 9            | 20            |
| Prázdninová zařízení           | 3             | 14           | 17            | 7             | 10           | 17            |
| Hostely                        | 308           | 130          | 438           | 328           | 129          | 457           |
| Ostatní UZ (vč. bez kategorie) | 148           | 85           | 233           | 166           | 84           | 250           |
| <b>Celkem</b>                  | <b>13 714</b> | <b>1 748</b> | <b>15 462</b> | <b>15 593</b> | <b>1 838</b> | <b>17 431</b> |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů MINT. Tourism in Figures 2017, s. 24.

Graf 6 zachycuje strukturu čtyř nejvyužívanějších typů UZ dle země původu přijíždějících turistů. Jak je z údajů patrné, ubytování v soukromí poměrově převažuje u většiny zemí, s největší převahou v Polsku (72,5 %), Maďarsku (62,5 %) a České republice (62,2 %). Výjimkou jsou cestující z USA, Spojeného království a Rakouska, kteří raději volí ubytování v hotelech. Pouze v případě Slovinska převážila volba kempů (41,3 %) nad všemi ostatními zařízeními. Avšak této variantě ubytování se nebrání ani návštěvníci z Německa (33,4 %) a Itálie (32,3 %). Ze sledovaných zařízení jsou u všech zemí nejméně zastoupeny turistické rezorty.

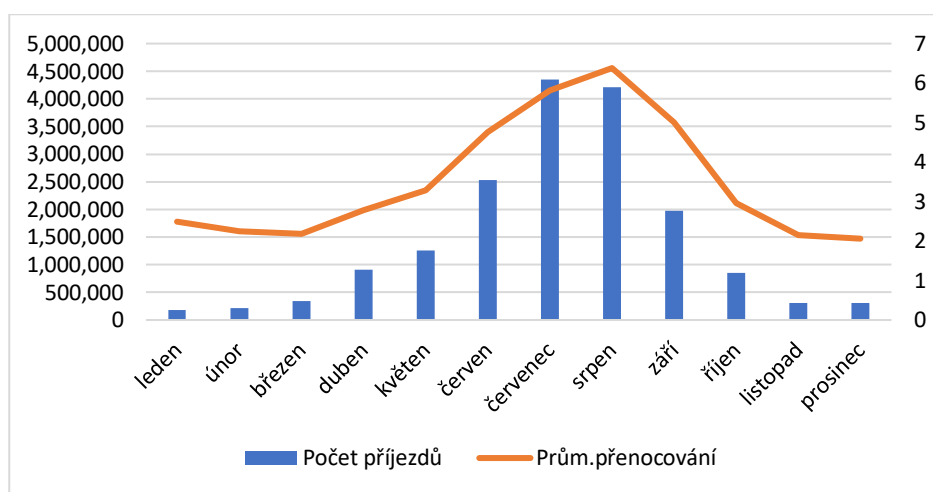
Graf 6 - Počet přenocování zahraničních turistů v UZ pro rok 2017 (v tis.)



Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů MINT 2018, s.28.

Období hlavní sezóny trvá od července do srpna, kdy do Chorvatska přijíždí největší počet návštěvníků. Sezónnost představuje pro Chorvatsko problém, neboť je spojena s výkyvy poptávky po cestovním ruchu, což se nepříznivě projevuje na ekonomických ukazatelích v dalších měsících. V hlavní sezóně 2017 přijelo přes 8,5 mil. turistů, kdežto za červen a září je toto číslo o více než polovinu nižší. Nejmenší turistické aktivity dosahují zimní měsíce, především leden a únor, kdy se počet příjezdů pohyboval okolo 200 tis. Jak lze vidět z Grafu 7, průměrný počet přenocování kopíruje sezónní počet příjezdů.

Graf 7 - Sezónnost příjezdů a délky přenocování 2017



Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů CBS 2018.<sup>106</sup>

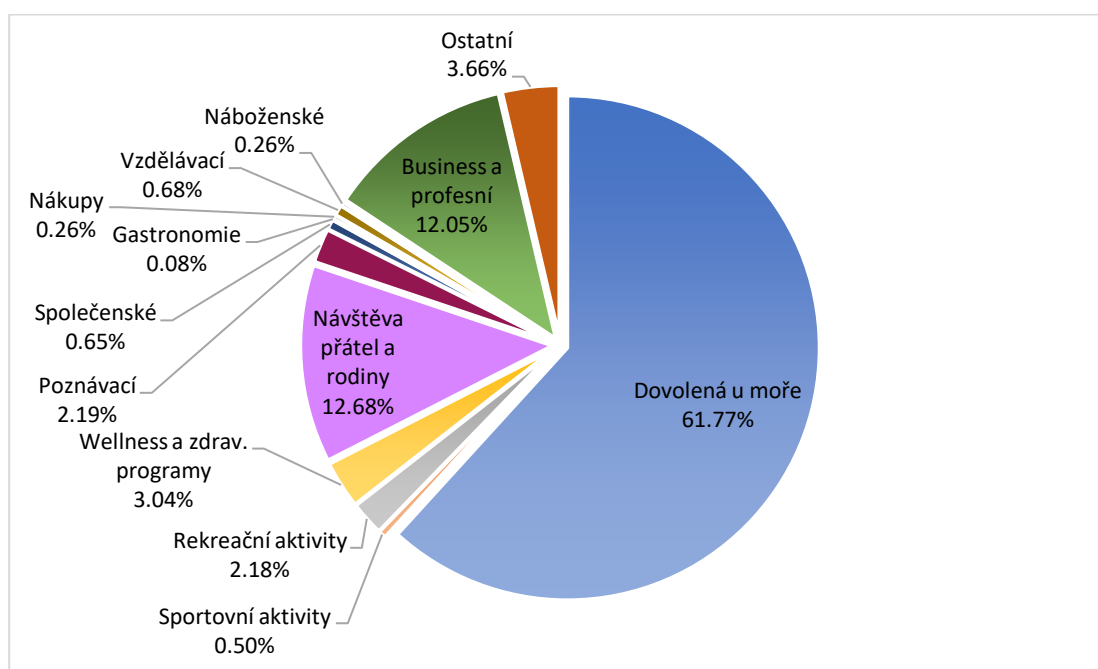
Z hlediska přenocování patří oblasti Istrie (29,5 %), Split – Dalmácie (19,3 %) a Přímořsko-gorskokotarská župa (17,3 %) mezi nejnavštěvovanější části země. Z měst je nejvíce příjezdů evidováno v hlavním městě Záhřeb, následuje Dubrovnik a Split.<sup>107</sup>

Graf 8 vychází z celkového počtu cest uskutečněných na území 1.4 Předpoklady destinace pro rozvoj cestovního ruchu, z hlediska motivů převládá dovolená u moře, která s 62 % podílem dominuje nad všemi ostatními motivy cestování. U necelých 13 % je hlavním důvodem návštěva přátel a rodiny, dalších 12 % připadá na cesty související s profesní činností. Nejméně se na uskutečněných pobytech podílí gastroturismus neboli návštěva destinace, kdy hlavním cílem je ochutnávka místních pokrmů a nápojů, vč. enologie.

<sup>106</sup> CROATIAN BUREAU OF STATISTICS. Tourist arrivals and nights, Croatia, monthly [online] Republic of Croatia, 2018 [cit. 2018-11-12] Dostupné z: [https://www.dzs.hr/default\\_e.htm](https://www.dzs.hr/default_e.htm)

<sup>107</sup> MINT. Tourism in Figures 2017, s.19-33.

Graf 8 - Počet pobytů s přenocováním podle motivu cesty



Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů CBS 2018. <sup>108</sup>

Ačkoli letecká doprava zaznamenala 10% nárůst v porovnání s rokem 2016, její podíl na celkových příjezdech tvoří stále pouhé procento. Následující tabulka vychází z výsledků českého vyhledávače letenek portálu [www.kiwi.com](http://www.kiwi.com), který srovnává všechny dostupné varianty letů po celém světě. Jako výchozí termín byl zvolen konec měsíce leden mezi 21. – 29. dnem roku 2019. Vybrána byla všechna mezinárodní letiště Záhřeb, Zadar, Split, Dubrovník, Pula, Rijeka, Umag, a Osijek. V požadavcích byla upravena délka letu do 20 hodin s maximálně 2 přestupy, bez nutnosti využití vlaku či autobusu. Sledovanými zeměmi kromě Chorvatska byly pro porovnání další země Jižní Evropy – Itálie, Španělsko a Řecko. Ačkoli jsou hodnoty pouze orientační lze tvrdit, že ceny letenek do Chorvatska jsou nejvyšší ze sledovaných destinací, v některých případech až 10x. Nejlevněji se cestující dopraví do hlavního města Záhřeb, přičemž cesta, během které musí jednou přestoupit, jej vyjde na 5 tis. CZK a více. Nejdražší letenky v tomto termínu byly do letoviska Split, které se vyšplhaly až na 10 tis. CZK s jedním přestupem. Z výsledků vidíme, že například do hlavního města vzdálenějšího Španělska nebo Řecka se cestující vejde pod částku 2 tis. CZK. Úplně nejlevněji se lze z Prahy dostat přímým spojením do italského Milána, které vychází okolo 800 CZK.

<sup>108</sup> CROATIAN BUREAU OF STATISTICS. Number of trips with overnight stays... by main means of transport. [online] Republic of Croatia, 2018 [cit. 2018-11-12] Dostupné z: [https://www.dzs.hr/default\\_e.htm](https://www.dzs.hr/default_e.htm)

V případě čtyř letišť: Umag, Pula, Rijeka a Osijek nebylo nalezeno žádné spojení v daném (ani okolním) termínu, které by splňovalo výše stanovené podmínky.

*Tabulka 19 - Srovnání letenek z ČR do Chorvatska a dalších zemí Jižní Evropy*

| ČR – CHORVATSKO            | ČR – ITÁLIE              | ČR – ŠPANĚLSKO          | ČR – ŘECKO              |
|----------------------------|--------------------------|-------------------------|-------------------------|
| PRG – ZAG od 5000,- (1)    | PRG – MXP od 800,-       | PRG – BCN od 1800,-     | PRG – ATH od 2000,- (1) |
| PRG – ZAD od 7600,- (2)    | PRG – ŘÍM od 1700,-      | PRG – MAD od 2000 (1)   | PRG – SKG od 3500,- (1) |
| PRG – SPU od 10000,- (1)   | PRG – VCE od 2000,- (1)  | PRG – PMI od 2000,- (1) | PRG – CFU od 5500,- (2) |
| PRG – DBV od 7500,- (1)    | PRG – NAP od 1900,- (1)  | PRG – LPA od 3000,- (1) | PRG – SKU od 4000,- (2) |
| Pula, Rijeka, Umag, Osijek | PRG – PISA od 1800,- (1) | PRG – AGP od 2400,- (1) | PRG – JMK od 5100,- (2) |

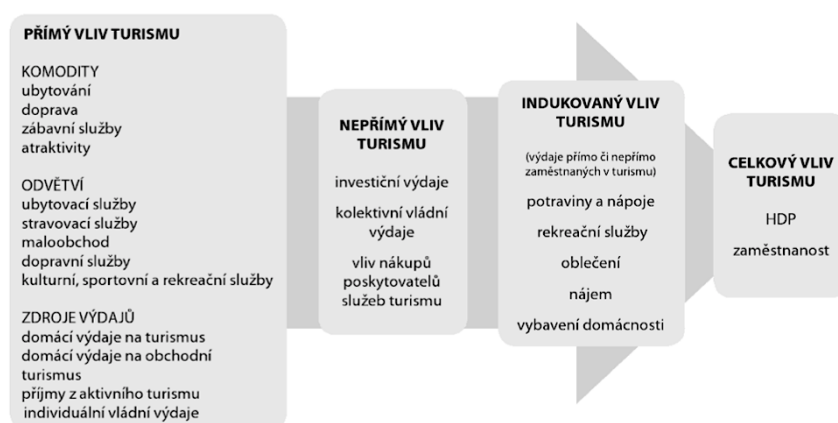
*Zdroj: Vlastní vypracování na základě vyhledávání na portálu [www.kiwi.com](http://www.kiwi.com) 2018*

Obdobná situace je při hledání letenek z dvou největších zdrojových trhů – Německa a Rakouska. Dokud nebude letecká dostupnost země pro návštěvníky více lákavá (cenově i náročností letu) jako je tomu v konkurenčních případech, nelze pravděpodobně očekávat razantnější podíl letecké dopravy na celkových příjezdech do Chorvatska.

### 3.4 Vliv cestovního ruchu na ekonomiku Chorvatska

Následující kapitoly 3.4.1, 3.4.2, 3.4.4 vychází z výzkumu WTTC Economic Impact 2018 in Croatia provedených společností Oxford Economics. Studie je založena na metodice neoficiálního satelitního účtu cestovního ruchu Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework (TSA: RMF 2018), přičemž sledovány jsou příspěvky odvětví na HDP, příjmech, a zaměstnanosti země. Zatímco metodika UNWTO počítá pouze s přímým přínosem cestovního ruchu, WTTC rozpoznává mnohem širší perspektivu cestovního ruchu na třech úrovních: přímé, nepřímé a indukované, které dohromady tvoří celkový přínos cestovního ruchu (viz. Obrázek 3). Pro účely kapitoly 3.3.3 byly použity statistické údaje Ministerstva pro cestovní ruch Chorvatské republiky (MINT).

Obrázek 3 - Neoficiální satelitní účet WTTC



Zdroj: PALATKOVA, M. a ZICHOVA, J. *Ekonomika turismu, Grada, 2014, s.140. ISBN: 978-80-247-3643-3.*

### 3.4.1 Podíl cestovního ruchu na hrubém domácím produktu

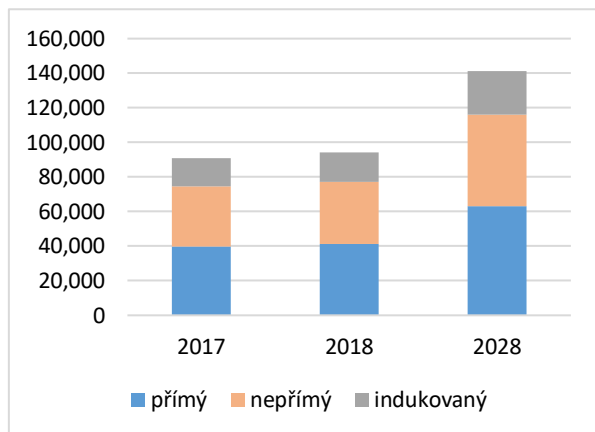
Přímý přínos cestovního ruchu na HDP odráží vnitřní výdaje na cestovní ruch rezidentů a nerezidentů pro účely podnikání a volného času uskutečněné v rámci země, plus individuální výdaje vlády na cestovní ruch, které jsou přímo spojeny s návštěvníky (muzea, národní parky apod.). Z hlediska odvětví se jedná o ubytovací a stravovací služby, dopravu, zábavní služby a maloobchodní prodej. Nepřímý příspěvek CR zahrnuje tu část HDP a pracovní místa, která jsou podporována investičními výdaji v oblasti CR (nákup nové letadlové flotily, výstavba hotelu, aj.); kolektivní výdaje vlády napomáhající turistickým aktivitám (marketing a propagace, bezpečnostní a sanitační služby atd.); a domácí nákupy zboží a služeb v sektorech, které se přímo zabývají CR (IT služby cestovních kanceláří, nákup potravin a čistírenských služeb hotelovým řetězcem apod.). Indukované přínosy představují výdaje všech, kteří jsou přímo, či nepřímo zaměstnání v CR.<sup>109</sup>

V roce 2017 činil přímý přínos cestovního ruchu 39 782,7 mil. HRK, což odpovídá 10,9 % podílu na HDP. Primárně výsledek odráží hodnoty vygenerované hotely, cestovními kancelářemi, leteckých aerolinek, ale např. i restauračních a rekreačních zařízení. Pro nadcházející rok je odhadován nárůst o 3,4 % na částku 41 150,9 mil. HRK. Podle dlouhodobé prognózy do roku 2028 lze očekávat růst přímého přínosu až na 14,2 % HDP země. Celkově se cestovní ruch podílel na HDP Chorvatska z 25 % (91 034 mil.), z čehož 9,5 % tvoří

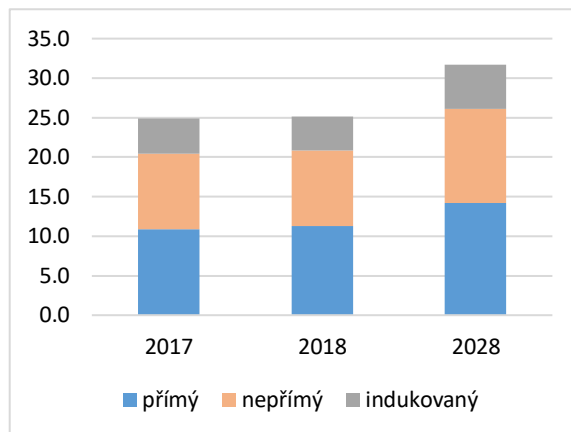
<sup>109</sup> WTTC. Travel & Tourism Economic Impact 2018: Croatia [online] Londýn: WTTC, březen 2018, s. 2 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2018/croatia2018.pdf>

nepřímé a 4,5 % indukované přínosy. Do roku 2028 by se měl celkový podíl navýšit na 31,7 % (141 135 mil.).

Graf 9 - Příspěvek CR na HDP Chorvatska v HRK



Graf 10 - Příspěvek CR na HDP Chorvatska v %



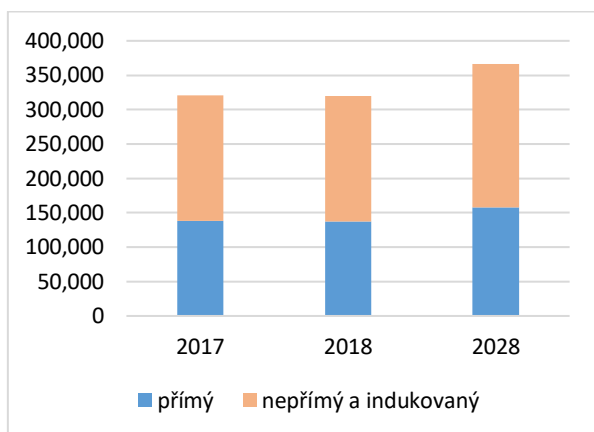
Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistiky WTTC. Travel & Tourism Economic Impact 2018: Croatia.

### 3.4.2 Zaměstnanost v cestovním ruchu

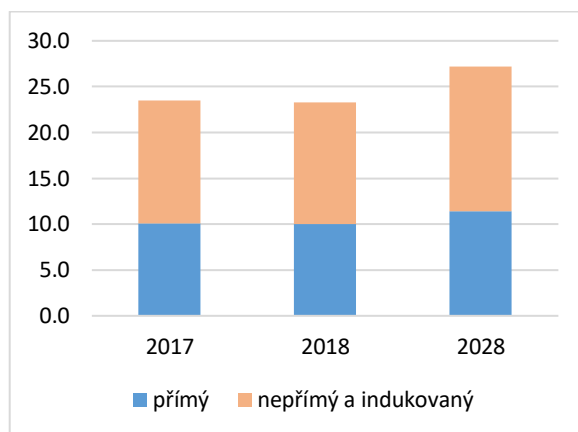
Stejně jako tomu bylo v předchozím případě u HDP, i na zaměstnanost působí CR přímo či nepřímo. Statistika uvádí, že za rok 2017 bylo vytvořeno přes 138 tis. pracovních pozic v odvětvích zaměřených přímo na CR, přičemž tato hodnota odpovídá 10,1 % celkové zaměstnanosti v zemi. Jak již bylo popsáno v kapitole 2.5 Nezaměstnanost, nedostatek pracovních pozic a nízké kvalifikační uplatnění představuje obrovský problém v Chorvatsku zejména u mladých lidí. O to významnější jsou pro ekonomiku pracovní místa vytvořená v rámci cestovního ruchu, jehož potenciál je jak ve světovém měřítku, tak i v Chorvatsku stále obrovský. Do roku 2028 je odhadován přímý nárůst o +1,4 % na 158 tis.

Celkový vliv CR je však ve skutečnosti mnohem větší. Z širší perspektivy, zahrneme-li i pracovní místa, která se na CR podílejí nepřímo (8,4 %) či návazně (5 %), existovalo v ekonomice 325 500 míst (23,5 % celkové zaměstnanosti), jejichž počet se má nepatrně snížit o -0,2 % do konce letošního roku. V příštích deseti letech je prognózován vývoj celkového přínosu na 366 tis. pozic, který do té doby bude tvořit 27,2 % celkové zaměstnanosti.

Graf 11 - Přínos CR na zaměstnanosti v tis.



Graf 12 - Přínos CR na zaměstnanosti v %



Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistiky WTTC Travel & Tourism Economic Impact 2018: Croatia.

### 3.4.3 Ubytovací jednotky

Tabulka 20 přehledně strukturuje jednotlivé kategorie ubytovacích zařízení v Chorvatsku v období 2010–2017. Jak z uvedených hodnot vyplývá, celkový počet UZ se ve sledovaném období téměř zčtyřnásobil. Z původních 2 117 jednotek stoupl počet na nynějších 7 946, přičemž největší nárůst zaznamenala UZ typu ostatní a bez kategorie, pod která spadá nejvíce žádané ubytování v soukromí. Značného navýšení dosáhly hostely, jejichž počet vzrostl téměř o šestinásobek původního množství. Úpadek zaznamenávají prázdninová zařízení, která od roku 2010 poklesla o 85 % z původních 120 na 18 jednotek.

Tabulka 20 - Počet jednotek ubytovacích zařízení v období 2010-2017

| Typ ubytovacího zařízení    | 2010         | 2015         | 2016         | 2017         |
|-----------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| Hotely a aparthotely        | 616          | 692          | 714          | 721          |
| Turistické rezorty          | 49           | 48           | 48           | 48           |
| Kempy                       | 235          | 271          | 202          | 284          |
| Lázně                       | 10           | 11           | 10           | 9            |
| Prázdninová zařízení        | 120          | 28           | 20           | 18           |
| Hostely                     | 50           | 187          | 266          | 293          |
| Ostatní (vč. bez kategorie) | 1 037        | 3 330        | 4 972        | 6 573        |
| <b>Celkem</b>               | <b>2 117</b> | <b>4 567</b> | <b>6 232</b> | <b>7 946</b> |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů MINT 2018, s.15.

V roce 2017 bylo v Chorvatsku k dispozici celkem 1 207 427 mil. lůžek. Největší podíl tvořilo ubytování v soukromí, které s nabízenou kapacitou 741 509 lůžek odpovídá 61,4 % celkového

množství. S dalším zastoupením následují kempy (241 819 lůžek) a hotely (132 576 lůžek). Nejmenší kapacitu nabízejí lázeňská zařízení, která se svými 2 011 lůžky představují pouze 0,2% podíl z celkového počtu. Souhrnná kapacita všech zařízení vzrostla v průměru o 6 % za poslední rok, přičemž největšího navýšení dosáhlo ubytování v soukromí (+11 %), hotely (+8 %), a prázdninové domy (+6,4 %). Naopak lůžková kapacita turistických rezortů poklesla o 13 %, u turistických apartmánů dokonce o 20 %.<sup>110</sup>

Tabulka 21 zachycuje strukturu ubytovacích zařízení typu hotel podle jednotlivých tříd. Z celkem 700 hotelů je 39 pětihvězdičkových s kapacitou 12,7 tis. lůžek. Z třídy čtyřhvězdičkových hotelů disponuje 290 zařízení přes 61 tis. lůžky, což odpovídá téměř polovině celkového objemu. Největší podíl mají hotely třídy 3\*, jejichž počet se však oproti roku 2016 snížil z 311 na 306. Tento pokles se odrazil i na počtu lůžek, který propadl o 9,5 % z původních 48 117 na 43 550. Výraznější úbytek zaznamenaly i hotely nejnižší třídy 2\*, jejichž 65 zařízení nabízí 13,5 tis. lůžek, což je o 11 % méně než v roce 2016.

Tabulka 21 - Struktura počtu jednotek a lůžkové kapacity v kategorii hotel

|                                                     | 2016           | 2017           | Změna         |
|-----------------------------------------------------|----------------|----------------|---------------|
| <b>Počet ubytovacích jednotek v kategorii hotel</b> |                |                |               |
| *****                                               | 38             | 39             | 2,6 %         |
| ****                                                | 271            | 290            | 7,0 %         |
| ***                                                 | 311            | 306            | -1,6 %        |
| **                                                  | 71             | 65             | -8,5 %        |
| <b>Celkem</b>                                       | <b>691</b>     | <b>700</b>     | <b>1,3 %</b>  |
| <b>Počet lůžkové kapacity v kategorii hotel</b>     |                |                |               |
| *****                                               | 12 051         | 12 722         | 5,6 %         |
| ****                                                | 59 905         | 61 415         | 2,5 %         |
| ***                                                 | 48 117         | 43 550         | -9,5 %        |
| **                                                  | 15 163         | 13 465         | -11,2 %       |
| <b>Celkem</b>                                       | <b>135 236</b> | <b>131 152</b> | <b>-3,0 %</b> |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů MINT 2018, s.16.

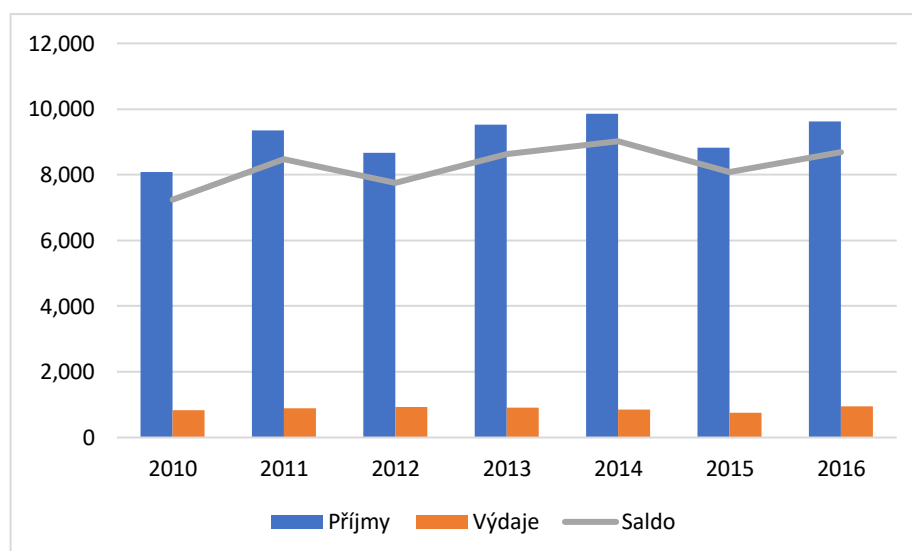
Navyšující se počet čtyř- a pětihvězdičkových hotelů, a zatímco tři- a dvouhvězdičkové hotely jsou na ústupu, je známkou zlepšování kvality poskytovaného ubytování.

<sup>110</sup> MINT. Tourism in Figures 2017, s. 14.

### 3.4.4 Výdaje zahraničních návštěvníků a investice do turismu

To, jaký má cestovní ruch dopad na platební bilanci země je obdobné, jako v případě zahraničního obchodu. Pokud příjmy z cestovního ruchu převýší výdaje na něj vydané, pak se jedná o aktivní bilanci. V případě, že je tomu naopak, mluvíme o bilanci pasivní. Avšak výdaje nemusí být jediným ukazatelem stanovujícím dopad cestovního ruchu. Bilanci CR lze rovněž vyjádřit počtem výjezdů vs. příjezdů do oblasti. Pakliže výjezdy domácích turistů do zahraničí převažují nad příjezdy zahraničních turistů do destinace, pak se jedná o pasivní bilanci cestovního ruchu. Příjmy z chorvatského turismu značně převyšují výdaje na něj vydané, čímž zaručují každoročně kladné saldo CR, které v roce 2016 dosáhlo hodnoty 8 689 mil. USD.

Graf 13 - Platební bilance Chorvatska (část připadající na cestovní ruch) v mil. USD



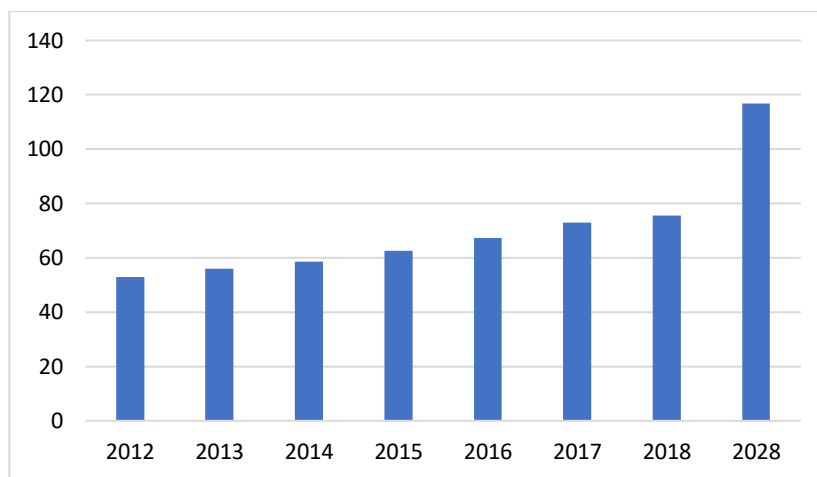
Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů HGK 2018, s. 38

Výdaje zahraničních turistů na zboží a služby v rezidentské ekonomice (z angl. visitor exports) tvoří devizové příjmy z aktivního cestovního ruchu složené z příjmů z CR a z části příjmů z nákupu dopravních služeb poskytovaných rezidentskou firmou.<sup>111</sup> Tyto výdaje jsou klíčovou složkou přímého přínosu CR. Celková výše výdajů zahraničních návštěvníků se pohybuje v závislosti na počtu jejich příjezdů, který se neustále navyšuje. Za rok 2017 vytvořilo 15,59 mld. zahraničních příjezdů příjmy v hodnotě 73 029 mil. HRK, které mají během

<sup>111</sup> PALATKOVA, M. a ZICHOVA, J. Ekonomika turismu: Turismus České republiky. Grada, 2014, 2. vyd. s. 141, ISBN: 978-80-247-3643-3

letošního roku stoupnout o 3,5 %. Se signifikantním růstem počítá projekce do roku 2028, podle které 26,9 mld. zahraničních příjezdů vygeneruje 116 742 mil. HRK.

*Graf 14 - Výdaje zahraničních návštěvníků v Chorvatsku v mld. HRK (reálné ceny)*



*Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistiky WTTC. Data Gateway, 2018*

Podle reportu fDi Tourism Locations of the Future 2017/2018, přední britské publikace časopisu Financial Times for Business, bylo Chorvatsko umístěno na sedmou pozici jako země s největším potenciálem pro investice do cestovního ruchu. Ze 43 turistických destinací získalo zvláštní ocenění „Editor’s Choice Awards“ jako jedna z nejlepších zemí v oblasti zlepšování turistické infrastruktury, ubytování, iniciativ pro rozvoj CR a investic do hotelů a výletního segmentu námořní turistiky.

Ocenění Infrastructure Upgrades získala země za rozšíření a výstavbu nové terminálové budovy mezinárodního letiště Franjo Tuđman v Záhřebu, rekonstrukci letišť ve Splitu a Dubrovniku, a za plánovanou konstrukci 2,5 km dlouhého mostu Pelješac spojující ostrov s pevninou.

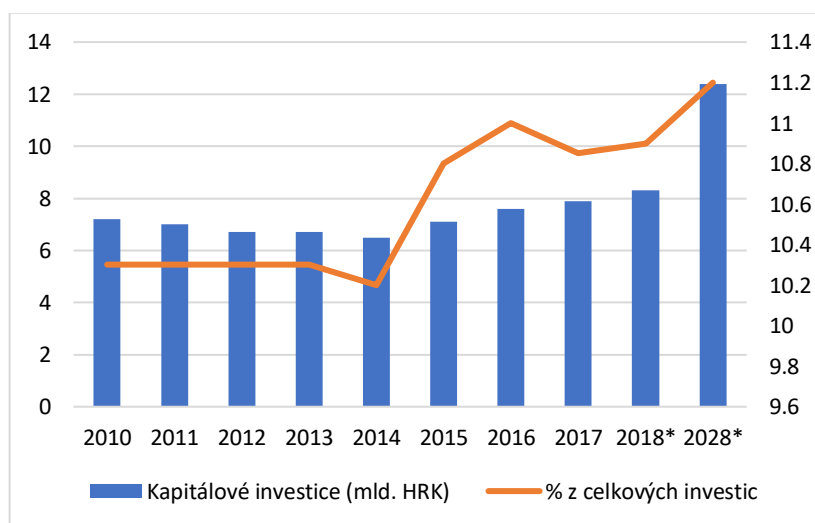
S rostoucím počtem návštěvníků je spojen větší požadavek na ubytovací služby. Chorvatsko bylo oceněno Accommodation Upgrades za uvedení do provozu 40 nových nebo zrekonstruovaných hotelů v roce 2016, jejichž počet se zvýšil na 50 v roce 2017. Atraktivní investiční příležitosti v oblasti hotelového průmyslu přilákalo silné investory jako např. Hyatt Hotels, jež ukotvily svou pozici na trhu výstavbou hotelu a 115 luxusních rezidencí. Dalším investičním příspěvkem je plánovaný projekt Kupari rezort, jež má být situován na 14 ha v blízkosti Dubrovniku s kapacitou 1 500 lůžek. To spolu s dalšími investicemi přispělo k ocenění Hotel Investment award.

Za své úsilí přilákat investory do odvětví cestovního ruchu získala země cenu Incentives award. Chorvatský zákon o podpoře investic nabízí investorům řadu pobídek pro vytváření ubytovacích zařízení pro pohostinství a cestovní ruch, které jsou na úrovni čtyř a pět hvězdiček. Investoři mohou navíc využívat pobídky ke vzdělávání a odborné přípravě, granty na kapitálové náklady projektů a 0% daň z příjmů právnických osob po dobu až 10 let.

Chorvatsko se stále více dostává do povědomí turistů díky filmovému průmyslu, který byl podnětem přímé návštěvy 250 tis. osob. Této skutečnosti výrazně přispěla série Game of Thrones a nejnovější film Robin Hood. Na základě rozvoje této speciální formy CR bylo Chorvatsku udělena cena Film Industry specialism award.<sup>112</sup>

Graf 15 prezentuje vývoj kapitálových investic do cestovního ruchu, vč. jejich podílu na celkových národních investicích. Jak z údajů vyplývá v roce 2017 přilákal cestovní ruch kapitálové investice v nominální hodnotě necelých 8 mld. HRK, jejichž počet vzroste odhadově o 2,6 % do konce letošního roku. Podíl cestovního ruchu na celkových investicích získává stále větší prostor, z aktuálních 10,9 % je v příštích deseti letech prognózován nárůst jeho podílu na 11,2 %.

Graf 15 - Vývoj kapitálových investic do CR (v nominálních cenách)



Zdroj: Vlastní zpracování na základě WTTC Data Gateway, 2018

Na konci listopadu 2017 připravilo ministerstvo cestovního ruchu každoroční průzkum ohledně investic do CR pro nadcházející období. Podle dodaných údajů tvořily 67 % celkové částky

<sup>112</sup> MULLAN, C. Tourism Locations of the Future 2017/18 [online]. fDi Intelligence, leden 2018, s. 85-90 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.fdiintelligence.com/index.php/Locations/Americas/Colombia/fDi-Tourism-Locations-of-the-Future-2017-18-Editor-s-Choice-Awards>

investice soukromých společností, týkající se jejich vlastních projektů zejména do: hotelů, kempů a dalších typů UZ, nautického sektoru a zábavních atraktivit. Zbýlých 33 % tvořil veřejný sektor (okresy, města, obce) s investicemi do návštěvnických center, pláží, promenád apod. Mezi největší investice posledních let lze zařadit rekonstrukci hotelu Belvedere v Dubrovniku (900 mil. HRK), a projekt investiční banky Arqaam Capital a hotelové společnosti Four Seasons Hotels na ostrově Hvar (1 mld. HRK).<sup>113</sup>

---

<sup>113</sup> CROATIAN NATIONAL TOURIST BOARD. Croatia is the world's seventh destination for tourism investment [online]. CNTB, 11.prosinec 2017 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.htz.hr/en-GB/press/press-releases/croatia-worlds-seventh-destination-tourism-investment>

## 4 Rozhovor s místním poskytovatelem služeb

V průběhu měsíce listopad byl pro účely této práce poskytnut rozhovor s osobou zainteresovanou v oblasti cestovního ruchu v Chorvatsku. Kromě studia Kultury a turismu na Univerzitě v Zadaru disponuje profesními zkušenostmi z regionálního turistického infocentra ve městě Nin, kde denně přichází do styku s turisty a jejich požadavky. Dotazovaná osoba navíc pochází z rodiny, která již po dvě generace poskytuje ubytování v soukromí, které je nejžádanějším typem UZ v Chorvatsku. Rozhovor probíhal prostřednictvím e-mailové komunikace v kombinaci s telefonickým hovorem. Položeno bylo celkem deset strukturovaných otázek, které byly zaměřeny zejména na návštěvníky a jejich přání (viz Příloha 3). Práce samozřejmě zohledňuje jistou míru subjektivity rozhovoru, jelikož se jedná o názor jednoho člověka, na základě kterého nelze stanovovat obecné závěry. Avšak tato osoba byla vybrána právě z toho důvodu, že její relativně široké pole působení v rámci cestovním ruchu (ubytovací služby, turistické informační služby) v kombinaci s univerzitním vzděláním umožňuje tuto míru subjektivity snížit.

### 4.1 Rozbor odpovědí

Z výsledků odpovědí vyplývá, že nejčastějším segmentem v regionu dotazované, jsou rodiny s malými dětmi a starší páry ve věku okolo 50 let a více, kteří zde využívají místních léčivých peloidů, jež se nachází v blízkosti písčité pláže. Tyto bahenní jezírka patří k největším svého druhu v Chorvatsku, jejichž tradice sahá až do antické doby. Kromě turistů využívají léčivých účinků bahna i pacienti Zadarské nemocnice, kteří jej navštěvují v rámci ozdravných procedur. Pomazání těla peloidy napomáhá v léčbě revmatických onemocnění, artritidě, ischiasu a nejrůznějších kožních chorob. Doposud se zde však nenachází žádné zdravotnické středisko, které by nabízelo turistům i místním svých zdravotnických a wellness služeb, ačkoli byla jeho výstavba již projektována.

Na otázku, zdali zaznamenala země výraznější nárůst určitého segmentu bylo sděleno, že z hlediska ubytování tvoří převážnou část kapacity zařízení stálá klientela z Anglie, Německa, Česka a Polska. Větší zájem o ubytování projevili během poslední sezóny cestující z Anglie.

Pozornost byla zaměřena rovněž na přání a nároky turistů, které během svého pobytu požadují. Kromě wi-fi připojení a klimatizovaných pokojů, které jsou již samozřejmostí, je novým častým dotazem možnost půjčení kol. Zatímco dříve bývaly běžné otázky ohledně informačních materiálů a doporučení co a kde v okolí navštívit, dnes jsou povětšinou lidé připraveni předem

a informace si zjišťují sami. Dotazovaná však podotýká, že jsou tyto požadavky u každého hosta velmi individuální, a například za dobu jejího působení se informační středisko v hlavní sezóně stále těší vysokému zájmu nejen ze strany starších ročníků. Mezi velmi časté dotazy patří nákupní možnosti ve městě a okolí, které hodnotí jako nedostatečné.

Vzhledem k demonstracím ve městě Dubrovnik směřoval rozhovor k turistickému vnímání místními obyvateli. O situaci tázaná osoba slyšela a ví s jakým problémem se město již delší dobu potýká. V regionu jejího působení však žádné antituristické názory ani postoje nevnímá, a zároveň podotýká, že přeci jen je turismus důležitým zdrojem příjmů valné části obyvatel města a celé země. Přesto si myslí, že by bylo vhodné, aby došlo k lepšímu řízení cestovního ruchu a udržitelnosti jeho rozvoje. Jako příklad zmiňuje dva národní parky Krka a Plitvická jezera. Na otázku, zdali si myslí, že by zmíněným Plitvicím mohlo napomoci, kdyby se na seznamu UNESCO objevily i jiné přírodní památky (doposud pouze dvě) odpovídá kladně, jelikož by se podle jejího názoru obrátila pozornost turistů i na jiná velmi zajímavá místa, která v porovnání s Plitvicemi nejsou tolik medializovaná a propagovaná. Úplně opomíjená je centrální část země.

Poslední otázkou bylo zhodnocení profesních možností v zemi. Podle dotazované převážná část obyvatel města podniká ať už v cestovním ruchu, či jiném zaměření. Většinou se jedná o starší osoby (rodiče), zatímco mladší generace odchází za vzděláním do velkých měst (nejbližší Zadar, Split, hl. město Záhřeb), kde následně díky lepšímu profesnímu uplatnění zůstávají, poněvadž v malých městech nemají jiných možností. Výjimkou není ani odchod do zahraničí, který se po vstupu do EU stal o to snazším. Přesto si myslí, že vstup do Evropské unie byl krok správným směrem, který zemi pomůže dohnat celoevropský standard.

## 5 Vyhodnocení výsledků a návrhy řešení

Na základě provedených analýz ekonomického prostředí a postavení cestovního ruchu v zemi, v kombinaci s rozhovorem, který pro účely práce poskytnula osoba pohybující se v cestovním ruchu přímo ve zvolené destinaci, je možné vypracovat SWOT analýzu. V té jsou pro přehlednost zařazeny nejdůležitější poznatky, ke kterým autorka v průběhu práce došla. Výsledky analýzy se staly východiskem pro navržená doporučení, která jsou představena v druhé podkapitole.

### 5.1 SWOT analýza

Před samotným sestavením SWOT analýzy jsou nejprve vymezeny faktory, které naplňují představu silných a slabých stránek. Těmto indikátorům je přiřazena hodnota dle stupně jejich dopadu, která může být vyjádřena buď číselně (1 až 3) nebo i slovně (nízké – střední – vysoké). Po jejich seřazení je vytvořena tabulka, v které jsou dané faktory následovně vyhodnoceny z hlediska výkonnosti a důležitosti. Posléze je sestavena matice o čtyřech kvadrantech, v které silné stránky představují indikátory vysoké důležitosti a silné výkonnosti, zatímco slabé stránky jsou vyznačovány vysokou důležitostí, ale nízkou výkonností. Obdobně je tomu při tvorbě příležitostí a hrozeb, jimiž posuzovanými hodnotami jsou přitažlivost, resp. závažnost v kombinaci s pravděpodobností úspěchu, resp. výskytu. Po těchto krocích lze sestavit SWOT analýzu, jejíž finální podobou je matice se čtyřmi kvadranty vymezující silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby.<sup>114</sup>

#### SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)

- kvalitní dálniční síť
- bohatý přírodní potenciál s ekologicky čistým prostředím (2 záznamy UNESCO, 8 NP)
- množství kulturních (historických) památek, které jsou ve výborném zachovalém stavu (8 záznamů UNESCO)
- skvělá dostupnost země autem a letadlem
- výborné klimatické podmínky zejména v letních měsících
- loajalita návštěvníků k destinaci
- nízké ceny za služby v porovnání s ostatními zeměmi zaměřených na cestovní ruch

---

<sup>114</sup> HORÁKOVÁ, H. Marketingové strategie. Praha: Idea Servis, 2014. ISBN: 978-80-85970-81-4

- vysoká bezpečnost země
- rostoucí kvalita ubytovacích a stravovacích služeb
- předpoklady pro rozvoj sportovního cestovního ruchu
- členská země EU

#### SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)

- migrace obyvatel (zejména mladých lidí) spojená s nedostatkem profesního uplatnění u kvalifikovaných osob
- velmi silná sezónnost cestovního ruchu
- zafixování Chorvatska v myslích turistů jako přímořské destinace vhodné k návštěvě pouze v letních měsících
- nerovnoměrné rozmístění návštěvníků zejména do přímořských oblastí
- vysoké ceny letenek v porovnání s konkurenčními zeměmi Jižní Evropy
- slabé ekonomické postavení v rámci EU
- vnímání Chorvatska jako válkou zničené chudé země bývalé Jugoslávie
- neefektivní a málo rozvinutá železniční síť
- kulturní památky nejsou adekvátně zahrnuty v nabídce cestovního ruchu

#### PŘÍLEŽITOSTI (OPPPORTUNITIES)

- filmový turismus, výborné předpoklady (ceny, prostředí) pro natáčení filmů a seriálů
- nominace dalších památek na zápis světového dědictví UNESCO
- seskupení všech NP a CHKO pod jeden společný web – lepší orientace a přehlednost o možnostech turistiky v zemi
- navyšování příjezdů realizovaných prostřednictvím letecké dopravy
- možnost čerpat finanční prostředky z fondů EU
- investiční příležitosti do cestovního ruchu
- zaměření na aktivní, sportovně orientovaný CR (pěší, cyklo)
- prezentace Chorvatska jako bezpečné země (nenachází se na hlavní migrační trase)
- získaná ocenění (vítěz za nejlepší propagační video, Editor's Choice Award)
- prostor pro rozvoj jiných forem cestovního ruchu, než je dovolená u moře (tvorba nových produktů CR)
- velký počet ostrovů s bezpečnými vodami a přístup destinace k moři má vysoké tendence zvýšit poptávku po nautickém cestovním ruchu (vč. potápění)

- specifické přírodní podmínky (krasové oblasti, velký počet termálních pramenů) je příležitostí pro vytvoření atraktivních nabídek v rámci zdravotního cestovního ruchu a wellness
- rozvoj udržitelného (!) loveckého turismu v centrální části země v oblastech s vysokou variabilitou druhů zvěře, a rybaření
- investice do obnovitelných zdrojů energie

#### HROZBY (THREATS)

- vysoká turistifikace v určitých oblastech přináší hrozby v podobě znečištění a ohrožení krajinného rázu a původního stavu přírodního prostředí (Plitvice), a k antituristickému vnímání, které vyvěrá v protesty a demonstrace proti zvyšující se návštěvnosti (Dubrovnik)
- příliš velký podíl cestovního ruchu na chorvatské ekonomice, který se nadále zvyšuje
- riziko přírodních katastrof (požáry)
- zkracování celkové délky pobytu
- ztráta endemitních druhů rostlin a živočichů vlivem turismu
- odliv profesně vzdělaných lidí, kteří mohou mít významný vliv na rozvoj země

## 5.2 Doporučení

Na základě provedených analýz doporučuji následující:

**zaměřit se více na segment mladých a sportovně aktivních lidí:** nevyužitý potenciál pěší a cykloturistiky nabízí prostor pro rozvoj této formy cestovního ruchu, který pro svou atraktivitu může zaujmout i ty návštěvníky, kteří doposud Chorvatsko znají pouze jako letní přímořskou destinaci; využít známé chorvatské sportovce (fotbalisty, cyklisty, lyžaře, plavce apod.);

**změnit image destinace:** s předchozím bodem související změna vnímání země turisty, kteří destinaci považují vhodnou pouze k letní návštěvě, kdy teploty vzduchu i mořské vody dosahují nejvyšších hodnot; Chorvatsko nabízí celou řadu přírodních i kulturních atraktivit, jejichž návštěva může být vhodnější např. na jaře (národní parky);

**podpora pobídek pro filmaře:** země nabízí výborné podmínky pro natáčení seriálů a filmů, čehož si již všimlo několik filmových tvůrců, kteří zde natáčeli svá díla jako např. filmy o Vinnetouovi, slavný fantasy seriál Game of Thrones, muzikál Mamma Mia! nebo filmové

zpracování o Robinu Hoodovi; příjmy plynoucí z pronájmu prostor vč. útraty herců a štábu během doby natáčení (ubytování, stravování, apod.) může velmi pozitivně napomoci rozvoji daného regionu; mimo jiné filmový turismus je jednou ze specifickým forem cestovního ruchu, který se těší rostoucí světové oblibě, a je spojen s tisíci návštěvníky, kteří vyhledávají skutečná místa, která se stala filmovou předlohou; zahrnout tato místa do propagace země;

**orientace na udržitelný rozvoj cestovního ruchu:** podpora rozvoje cestovního ruchu, který je šetrný k využívání přírodních a kulturních hodnot a vede tak k dlouhodobé prosperitě oblasti; razantní vyřešení krizové situace v NP Plitvice, který se již dalším rokem potýká s nekontrolovatelnou turistifikací a nadměrnou výstavbou, čímž je ohrožen i zápis parku na seznamu UNESCO; soustředění pozornosti na dalších šest NP, které jsou ve srovnání s NP Krka a NP Plitvice méně navštěvovány; usilovat o zintenzivnění a zkvalitnění propagace vnitrozemí;

**zainteresování vlády v lokální zaměstnanosti:** zabránit mladým a kvalifikovaným lidem, aby opouštěli zemi, neboť právě oni představují budoucnost destinace; učinit kroky ohledně vysoké nezaměstnanosti, s kterou se ekonomika země potýká; zvýšit počet pracovních míst, která nejsou závislá a ovlivnitelná na sezónnosti cestovního ruchu, nebo pouze minimálně;

**rozšířit nákupní možnosti v regionech:** zkvalitnění doplňkových služeb cestovního ruchu a rozšíření jejich nabídky, která je v malých městech spíše nedostatečná; nabízet známé světové značky a iniciovat návštěvníky k větší útratě peněžních prostředků;

**větší podpora investic do letecké dopravy:** zvýšit část letecké dopravy připadající na celkový počet příjezdů a zpřístupnit tak zemi jinak než autem; ačkoli se její podíl navyšuje, stále je ve srovnání s automobilovou dopravou zanedbatelný; navýšení příjezdů realizovaných prostřednictvím letadla může být prostředkem pro větší rozptýlení turistů po zemi vč. větší pestrosti itineráře jejich dovolené; kromě toho může být rozvoj letecké dopravy významným krokem kupředu z hlediska řešení problému sezónnosti;

**zlepšit železniční infrastrukturu:** která se vyrovná evropskému standardu, neboť právě tento způsob dopravy je nejšetrnější k životními prostředí, které je klenotem země.

## Závěr

Reprezentantem subregionu Jižní Evropa byl zvolen jeden z nástupnických států bývalé Jugoslávie – Chorvatsko. Díky své příznivé poloze a řadě přírodních krás je Chorvatsko významnou letní turistickou destinací, která se těší zvyšujícímu se počtu příjezdů mezinárodních návštěvníků. Ačkoli pět let trvající chorvatská válka o nezávislost vážně zasáhla jak mezinárodní poptávku, tak i turistickou infrastrukturu, během posledních dvaceti let opětovně vzrostl cestovní ruch a investice do něj uskutečněné. Výdaje zahraničních turistů v destinaci činí téměř čtvrtinu hrubého domácího produktu, což je zdaleka největší podíl na tomto ukazateli v celé EU.

Cílem tohoto textu bylo popsat ekonomickou situaci Chorvatska, včetně jeho pozice na trhu mezinárodního cestovního ruchu. V rámci výchozí situace byly charakterizovány základní makroekonomické ukazatele, prostřednictvím kterých byla zhodnocena ekonomická aktivita země. Jak vyplývá z nejnovějších statistických dat, problematickou oblastí chorvatského hospodářství je trh práce. Vysoká míra nezaměstnanosti, zejména u mladých lidí ve věku 15-26 let, činí Chorvatsko třetím nejhorším státem v celé EU. S nedostatečným profesním uplatněním je bezpodmínečně spojen nepříznivý demografický vývoj, s kterým se země potýká od roku 1995, kdy došlo k ukončení válečného konfliktu. Pozitivní nejsou ani výhledy do následujících let, které zohledňují i skutečnost, že se země přidružením do EU otevřela novým profesním možnostem. Chorvatsko bylo stejně jako většina evropských zemí zasaženo světovou ekonomickou krizí. Z dlouhé recese se hospodářství dostává v roce 2015, kdy míra růstu HDP vykazuje zvyšující tendence. Ačkoli veřejný dluh odpovídá více než  $\frac{3}{4}$  vyprodukovaného HDP Chorvatska, vzhledem k obrovskému zadlužení Řecka a Itálie, se země nachází mírně pod evropským průměrem. Konkurenceschopnost ekonomiky disponuje nedostatky v klíčových oblastech (vzdělání, infrastruktura a inovace, administrativní neefektivnost aj.), které jsou nezbytné pro oživení obchodního prostředí, a jejichž odstraněním může dojít k znatelnému navýšení kompetitivní schopnosti ekonomiky.

Pro účely zhodnocení předpokladů destinace pro rozvoj cestovního ruchu byla představena nejatraktivnější místa a navštěvované oblasti země. S přihlédnutím na největší koncentraci návštěvníků do pobřežních částí Chorvatska se jednalo zejména o přístavní a další významná přímořská města. Ta díky svému historickému kontextu nabízejí mnoho kulturních památek, z kterých mnohé nabyly světového významu. Dále byla pozornost detailněji zaměřena na velkoplošně chráněná krajinná území, z nichž osm získalo statut národního parku a s ohledem

na své hodnotné přírodní bohatství je označeno nejvyšším stupněm ochrany. Pro svůj obrovský přírodní i kulturní potenciál se země těšila rekordnímu počtu návštěvníků v roce 2017, přičemž jak dokazují statistická data z minulých let, jejich počet neustále roste. Vzhledem k této skutečnosti hraje mezinárodní cestovní ruch významnou roli při vývoji jednotlivých makroekonomických ukazatelů. Přílišná závislost země na cestovním ruchu však může představovat pro ekonomiku potenciální riziko a je nezbytné, aby země soustředila svou pozornost do dalších odvětví, a zároveň poskytla svým občanům dostatek pracovních míst nejen v odvětví turismu. Z důvodu vysoké sezónnosti a orientace pouze na jeden produkt cestovního ruchu je rovněž doporučováno uskutečnit nezbytná opatření vedoucí k vyřešení tohoto problému. Po analýze nejnavštěvovanějších a turisty neoblíbenějších míst je žádoucí, aby docházelo k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu na celém území destinace, zejména pak v oblastech přírodně a kulturně nejceněnějších.

Hned v úvodní části práce byla stanovena hypotéza týkající se životního cyklu destinace. Vlivem rozvoje cestovního ruchu dochází k fyzické změně vzhledu území (investice do infrastruktury, výstavba nových ubytovacích zařízení, rozšiřování letištních terminálů, konstrukce mostů, atd.). Nicméně tyto změny musí být v souladu s předpisy a požadavky na ochranu krajinného území (NP, CHKO) a kulturních památek (UNESCO). Slabým bodem v této záležitosti je nejnavštěvovanější NP Plitvice, který se potýká s vysokou a zejména nekontrolovatelnou návštěvností. Většina původních atraktivit se již plně podílí na CR, v některých případech došlo k vzniku nových uměle vytvořených (Mořské varhany, Pozdrav Slunci). Přesto jsou zde nedostatky týkající se koncentrace návštěvníků do přímořských oblastí, zatímco potenciál vnitrozemí zůstává nevyužit. Při cestování do Chorvatska se turisté setkávají s přívětivým přijetím a ochotou místních obyvatel. Ti jejich přítomností nikterak nestrádají, ani k turistům nechovají antipatie. Avšak první známky nespokojenosti s masovou turistikou byly zjištěny v srpnu tohoto roku v Dubrovniku, jehož občané se přidali po vzoru Itálie a Španělska k protestům proti neřízenému městskému turismu. Rostoucí počet návštěvníků je doprovázen většími nároky na kvalitu a standard poskytovaných služeb, který je demonstrován na příkladu ubytovacích zařízení. Vzhledem k navyšujícímu se počtu čtyř a pětihvězdičkových hotelů na úkor tří a dvouhvězdičkových lze prohlásit, že úroveň a kvalita ubytovacích a stravovacích služeb roste. Rozsáhlým průzkumem, jehož součástí byl i rozhovor s osobou nabízející služby cestovního ruchu v Chorvatsku, byla prokázána rozvojová fáze zvolené destinace a naplněn cíl diplomové práce.

## Seznam použitých zdrojů

### Odborná literatura

DALIČ, M. Croatia: A Prolonged Crisis without Recovery. In: NOVOTNY, V. (ed.) From Reform to Growth: Managing the Economic Crisis in Europe, Brusel: Centrum pro Evropská studia, květen 2013, 544 s. ISBN: 9789059727519

HORÁKOVÁ, H. Marketingové strategie. Praha: Idea Servis, 2014, 103s. ISBN: 978-80-85970-81-4

MALÁ, V. Základní otázky vymezení cestovního ruchu. In: INDROVÁ, J. a kol. Cestovní ruch (základy). Praha: Oeconomica, 2007, 98 s. ISBN 978-80-245-1252-5.

NĚMČANSKÝ, M. Odvětví cestovního ruchu – 1. díl. Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 1999, 173 s. ISBN 80-7248-034-0.

ORSINI, K. a OSTOJIC, V. Croatia's Tourism Industry: Beyond the Sun and Sea. Lucembursko: Publications Office of the European Union, březen 2018, 13 s. ISBN 978-92-79-77365-5.

PALATKOVÁ, M. a ZICHOVA, J. Ekonomika turismu, Grada, 2014, 264 s. ISBN: 978-80-247-3643-3

PAVELKA, T. Makroekonomie: základní kurs. 2.vyd. Pardubice: Melandrium, 2007, 278 s. ISBN 978-80-86175-52-2

RYCHLÍK, J. a PERENČEVIĆ, M. Dějiny Chorvatska. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2007, 578 s. ISBN 978-80-7106-885-3.

SAMUELSON, P. Ekonomie. 2.vyd. Praha: Svoboda, 1995, 1011 s. ISBN 80-205-0494-X.

SCHWAB, K. et al. World Competitiveness Report 2017-2018. Ženeva: World Economic Forum, 26. září 2018, 382 s. ISBN-13: 978-1-944835-11-8

SOUKUP, Jindřich et al. Makroekonomie. 2. vyd. Praha: Management Press, 2010, 514 s. ISBN 978-80-7261-219-2.

UNWTO. International Recommendation for Tourism Statistics 2008. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs 2010, 134 s. ISBN 978-92-1-161521-0

WTO. Tourism Highlights 2018 Edition. Madrid: UNWTO, září 2018, 19 s. ISBN: 978-92-844-1986-9

ZELENKA, J. Únosná kapacita v cestovním ruchu. Czech journal of tourism, únor 2012, 114-134 s. ISSN 1805-3580.

## **Elektronické dokumenty**

BAKOŠ, T. Ekonomické dopady cestovního ruchu: Multiplikační efekty a ekonomické úniky [online]. Praha, září 2009 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: [http://kcr.vse.cz/wp-content/uploads/2009/10/Bakos-Konference\\_VSE\\_zari-2009.pdf](http://kcr.vse.cz/wp-content/uploads/2009/10/Bakos-Konference_VSE_zari-2009.pdf).

CROATIAN CHAMBER OF ECONOMY. Croatian Tourism [online]. Záhřeb: HGK, 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://www.investincroatia.hr/wp-content/uploads/2018/04/Tourism120218smal.pdf>

INSTITUTE FOR ECONOMICS AND PEACE. Global Peace Index 2018 [online]. Sydney, červen 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://visionofhumanity.org/reports>

MINT. Tourism in Figures 2017 [online]. Záhřeb: Ministry of Tourism, Republic of Croatia 2018 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: [https://mint.gov.hr/UserDocsImages//AA\\_2018\\_c-dokumenti//180608\\_HTZTUBENG\\_2017.PDF](https://mint.gov.hr/UserDocsImages//AA_2018_c-dokumenti//180608_HTZTUBENG_2017.PDF)

MULLAN, C. Tourism Locations of the Future 2017/18 [online]. fDi Intelligence, leden 2018 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.fdiintelligence.com/index.php//Locations/Americas/Colombia/fDi-Tourism-Locations-of-the-Future-2017-18-Editor-s-Choice-Awards>

UN. World Population Prospects: The 2017 Revision [online]. Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2018 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Population/>

WORLD TOURISM COUNCIL. Manila Declaration on World Tourism [online]. Manila: World Tourism Conference, 1980 (získáno z originálu v 2012) [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.univeur.org/cuebc/downloads/PDF%20carte/65.%20Manila.PDF>

WTTC. Economic impact 2018: Europe [online]. London: WTTC, 2018 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regions-2018/europe2018.pdf>

WTTC. Travel & Tourism Economic Impact 2018: Croatia [online] Londýn: WTTC, březen 2018, s. 2 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2018/croatia2018.pdf>

ZUBAK, D. et al. Gospodarska Kretanja 5/6 (2017) [online]. Hrvatska Gospodarska Komora, 2017 [cit. 2018-11-2]. Dostupné z: <https://www.hgk.hr/documents/gospodarskakretanja565995864c923dc.pdf>

## **Ostatní zdroje**

ADVENTURE UNBOUND. Animals of Croatia [online]. © Adventure Unbound 1979-2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://www.croatiaunbound.com/animals-croatia>

CROATIA.EU. Branches of the economy [online]. The Miroslav Krleža Institute of Lexicography 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://croatia.eu/article.php?lang=2&id=32#>

CROATIAN BUREAU OF STATISTICS. Migration of population of republic of Croatia 2017 [online]. Záhřeb: CBS, 20. srpna 2018 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: [https://www.dzs.hr/default\\_e.htm](https://www.dzs.hr/default_e.htm)

CROATIAN BUREAU OF STATISTICS. Nautical tourism: Capacity and Turnover of Ports, 2017 [online]. Záhřeb: CBS, 27. březen 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: [https://www.dzs.hr/default\\_e.htm](https://www.dzs.hr/default_e.htm)

CROATIAN BUREAU OF STATISTICS. Number of trips with overnight stays... by main means of transport. [online] Republic of Croatia, 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: [https://www.dzs.hr/default\\_e.htm](https://www.dzs.hr/default_e.htm)

CROATIAN BUREAU OF STATISTICS. Tourist arrivals and nights, Croatia, monthly [online] Záhřeb: Republic of Croatia, 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: [https://www.dzs.hr/default\\_e.htm](https://www.dzs.hr/default_e.htm)

CROATIAN BUREAU OF STATISTICS. Traffic in airports September 2018 [online]. Záhřeb: CBS, 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: [https://www.dzs.hr/default\\_e.htm](https://www.dzs.hr/default_e.htm)

CROATIAN NATIONAL TOURIST BOARD. Croatia full of life [online] Záhřeb: 2018 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://croatia.hr/en-GB>

CROATIATIMES. Croatia has the best promotial video in the world [online]. Záhřeb: Hanza Media, 11. duben 2018 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z <https://www.croatia-times.com/like-croatia/croatia-has-the-best-promotional-video-in-the-world/>

CROATIAWEEK. How many Croats live abroad? [online]. Croatia Week, říjen 2015 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <https://www.croatiaweek.com/how-many-croats-live-abroad/>

CZECHTRADE.CZ Euro a Schengen jsou prioritami chorvatské vlády [online]. Záhřeb: CzechTrade, 8. 2. 2018, [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <https://www.czechtrade.cz/sluzby/informacni-servis/novinky/euro-a-schengen-jsou-prioritami-chorvatske-vlady>

ČSÚ. Hrubý domácí produkt – metodika [online]. Praha: Český statistický úřad, 2015, akt. říjen 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: [https://www.czso.cz/csu/czso/hruby\\_domaci\\_produk\\_t\\_-\\_hdp-](https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-_hdp-)

ČSÚ. Nezaměstnanost [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20568935/311107k03.pdf/41c1a51c-cb1a-4276-8f00-e3b60ab32fe1?version=1.0>

EURACTIV.CZ. EU a západní Balkán [online]. Praha: EU media s.r.o., 30. září 2008, akt. 20. července 2018 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/all/linksdossier/eu-a-zapadni-balkan/>

EURACTIV.CZ. Chorvatsko má blíž k obnovení přístupových rozhovorů [online]. Praha: EU media, s.r.o., 14. září 2009 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/budoucnost-eu/news/chorvatsko-ma-bliz-k-obnoveni-pristupovych-rozhovoru-006494/>

EURACTIV.CZ. Vztahy EU a Chorvatska [online]. Praha: EU media s.r.o., 21. června 2010, akt. 2. července 2013 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/rozsireni-eu/linksdossier/vztahy-eu-a-chorvatska-000070/>

EUROPE BEST DESTINATION. Top destinations in Europe: Best places to travel in 2016 [online] Brusel: EBD, 2016 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.europeanbestdestinations.com/best-of-europe/european-best-destinations-2016/>

EUROPEAN COMMISSION. Croatia: Population, demographic situation, languages and religions [online]. EACEA, 14. listopad 2018 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: [https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-14\\_en](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-14_en)

EUROSTAT. Employment by sex, age and economic activity (from 2008 onwards, NACE Rev. 2) - 1 000 Brusel: European Commission 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

EUROSTAT. General government gross debt [online]. Brusel: European Commission, 17. srpen 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=sdg\\_17\\_40&language=en](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=sdg_17_40&language=en)

EUROSTAT. HCIP (2015=100) – annual data (average index and rate of change) [online]. Brusel: 2018 [cit. 2018-12-27]. Dostupné z: [http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=prc\\_hicp\\_aind&lang=en](http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=prc_hicp_aind&lang=en)

EUROSTAT. Real GDP per capita [online]. Brusel: 2018 [cit.2018-12-27]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=sdg\\_08\\_10&language=en](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=sdg_08_10&language=en)

EUROSTAT. Unemployment rate by age % [online]. Brusel: European Commission, 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tepsr\\_wc170&language=en](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tepsr_wc170&language=en)

EUROSTAT. Unemployment rate by sex % [online]. Brusel: European Commission, 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=teseml20&language=en>

GODFREY, K. Anti-tourism protests now hit Croatia-but is your summer holiday affected? [online]. Express, 11. srpna 2017 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.express.co.uk/travel/articles/839544/anti-tourism-spain-barcelona-riots-croatia>

CHORVATSKO.CZ. Flóra a fauna [online]. Chorvatsko.cz, 2016 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://www.chorvatsko.cz/obec/flora.html>

CHORVATSKO.CZ. Chorvatsko má nové zápisy na seznamu světového dědictví UNESCO [online]. Chorvatsko.cz, říjen 2017 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.chorvatsko.cz/aktual/171027-chorvatsko-ma-nove-zapisy-na-seznamu-svetoveho-dedictvi-unesco.html>

CHORVATSKO.CZ. Národní parky a chráněné krajinné oblasti v Chorvatsku ... [online]. Chorvatsko.cz, květen 2016 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://www.chorvatsko.cz/aktual/160531-narodni-parky-a-chranene-krajinne-oblasti-v-chorvatsku-maji-spolecnou-webovou-prezentaci.html>

INTERNATIONAL MONETARY FUND. Republic of Croatia. Country data [online]. Washington: IMF, 2018 [cit. 2018-10-30]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Countries/HRV>

KAURAV, R.P. Concept of Tourism & Tourism System [online]. LinkedIn Corporation, říjen 2014 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://www.slideshare.net/RahulKaurav/concept-of-tourism-tourism-system-38391715>

Mendelova Univerzita Brno. Vymezení makroekonomie [online]. Brno: 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: [https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz\\_cast.pl?cast=48184](https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=48184)

MINISTRY OF FOREIGN AND EUROPEAN AFFAIRS. Negotiation Process [online]. Záhřeb: MFEA, 2014 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <http://www.mvep.hr/en/croatia-and-the-european-union/negotiation-process/>

MMR ČR. Administrativní členění Chorvatsko [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2016 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/administrativni-cleneni-nuts-chorvatsko>

MOHDIN, A. The fastest shrinking countries on earth are in Eastern Europe [online]. Quartz Media LLC, 24. ledna 2018 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <https://qz.com/1187819/country-ranking-worlds-fastest-shrinking-countries-are-in-eastern-europe/>

MUNIN, A. T. Welcome to Tourism Business Communication: Definition of tourism [online]. LinkedIn Corporation, listopad 2016 [cit. 2018-11-6]. Dostupné z: <https://www.slideshare.net/pascastpt/definition-of-tourism-69438879>

MZV. Chorvatsko: Zahraniční obchod a investice [online]. Záhřeb: Zastupitelský úřad ČR, 9. října 2018 [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/chorvatsko-zahranicni-obchod-a-investice-18779.html>

NET.hr. Spektakularni prizori gorostasa kod Lošinja [online]. Net.hr, 8. srpna 2017 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://net.hr/danas/hrvatska/dva-velika-kita-primjecena-kod-losinja-putovali-su-prema-jugu-i-svako-malo-izranjali-na-povrsinu/>

NP KORNATI. List of islands [online]. Murter: Ministry of Environmental and Nature Protection, 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://www.np-kornati.hr/en/o-parku/popis-otoka>

NP KRKA. Krka National Park [online]. Šibenik: NP Krka, 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://www.np-krka.hr/en/>

NP PLITVIČKA JEZERA. General information [online]. JU NP Plitvička jezera, 2017 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://np-plitvicka-jezera.hr/en/about-the-park/general-information/>

PARK OF CROATIA. List of parks [online]. The Ministry of Environment and Energy & UNDP Croatia, 2017 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://www.parkovihrvatske.hr/parks>

RYNEŠ, P. Počátek války v Chorvatsku [online]. České Budějovice: Webchorvatsko.cz 2015 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <http://www.webchorvatsko.cz/valka-v-chorvatsku/pocatek-valky/>

SESNIC & TURKOVIC. Parkovi Hrvatske – vizualni identitet [online]. Vimeo, 2016 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://vimeo.com/195786276>

STATISTA.COM. Croatia: Gross domestic product (GDP) in current prices from 2012 to 2022 [online]. Statista, 2018 [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/348869/gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-croatia/>

THE WORLD BANK GROUP. Croatia: GDP (current USD) [online]. Washington: WBG 2018 [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/country/croatia?view=chart>

THOMAS, M. Kupari – a resort still in ruins [online]. The Dubrovnik Times, 24. září 2016 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://www.thedubrovniktimes.com/lifestyle/feature/item/336-kupari-a-resort-still-in-ruins>

UNESCO. Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices [online]. Paříž: Unesco, 2018 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: [https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country\[\]=00058&multinational=3&display1=inscriptionID#tabs](https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country[]=00058&multinational=3&display1=inscriptionID#tabs)

VALE, G. Plitvice lakes in danger [online]. Záhřeb: OBC Transeuropa, 9. února 2018 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Croatia/Plitvice-lakes-in-danger-185734>

WITS. Croatia export, import and trade balance [online]. World Integrated Trade Solution, akt. 2. listopad 2018 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/HRV/Year/LTST/TradeFlow/EXPIMP>

WORLD POPULATION REVIEW. Croatia population 2018 [online]. Walnut: World population Review, říjen 2018 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <http://www.worldometers.info/world-population/croatia-population/>

## Seznam tabulek

|                                                                                    |    |
|------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Tabulka 1 - Přehled mezinárodních příjmů a příjezdů podle subregionů .....         | 11 |
| Tabulka 2 - Mezinárodní příjezdy a příjmy z CR (Jižní Evropa a Středomoří) .....   | 12 |
| Tabulka 3 - Vývoj obyvatel Chorvatska do roku 2018 .....                           | 28 |
| Tabulka 4 - Prognóza vývoje obyv. v Chorvatsku (2020-2050) .....                   | 29 |
| Tabulka 5 - Struktura HDP dle produkční metody (2008-2016) .....                   | 31 |
| Tabulka 6 - Podíl veřejného dluhu na HDP (v %) .....                               | 32 |
| Tabulka 7 - Vývoj míry nezaměstnanosti (v %) .....                                 | 34 |
| Tabulka 8 - Vývoj obchodní bilance za období 2007-2017 (v mil. EUR) .....          | 35 |
| Tabulka 9 - Struktura importu a exportu za rok 2017 (v mil. HRK) .....             | 35 |
| Tabulka 10 - Struktura ekonomiky dle zaměstnanosti 2010-2017 (v tis.) .....        | 38 |
| Tabulka 11 - Srovnání zemí EU: HDP/obyv. (real.) .....                             | 41 |
| Tabulka 12 - Srovnání zemí EU: Veřejný dluh .....                                  | 42 |
| Tabulka 13 - Srovnání zemí EU: Míra zaměstnanosti .....                            | 43 |
| Tabulka 14 - Srovnání zemí EU: Inflace .....                                       | 43 |
| Tabulka 15 - Chráněné oblasti (2016) .....                                         | 45 |
| Tabulka 16 - Národní parky v Chorvatsku .....                                      | 45 |
| Tabulka 17 - Příjezdy a přenocování domácí vs. zahraniční turisté .....            | 55 |
| Tabulka 18 - Počet příjezdů podle typu UZ (v tis.) .....                           | 57 |
| Tabulka 19 - Srovnání letenek z ČR do Chorvatska a dalších zemí Jižní Evropy ..... | 60 |
| Tabulka 20 - Počet jednotek ubytovacích zařízení v období 2010-2017 .....          | 63 |
| Tabulka 21 - Struktura počtu jednotek a lůžkové kapacity v kategorii hotel .....   | 64 |

## Seznam grafů

|                                                                                            |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Graf 1- Vývoj HDP Chorvatska mezi lety 1995-2017 (v mil. USD) .....                        | 30 |
| Graf 2 - Vývoj inflace dle CPI (v %).....                                                  | 33 |
| Graf 3 - Podíl jednotlivých sektorů na tvorbě HDP mezi lety 2012-2016.....                 | 37 |
| Graf 4 - Struktura ekonomiky dle zaměstnanosti 2010-2017 (v %).....                        | 38 |
| Graf 5 - Podíl zdrojových zemí z hlediska příjezdů a přenocování (2017).....               | 56 |
| Graf 6 - Počet přenocování zahraničních turistů v UZ pro rok 2017 (v tis.).....            | 57 |
| Graf 7 - Sezónnost příjezdů a délky přenocování 2017 .....                                 | 58 |
| Graf 8 - Počet pobytů s přenocováním podle motivu cesty .....                              | 59 |
| Graf 9 - Příspěvek CR na HDP Chorvatska v HRK.....                                         | 62 |
| Graf 10 - Příspěvek CR na HDP Chorvatska v % .....                                         | 62 |
| Graf 11 - Přínos CR na zaměstnanosti v tis. ....                                           | 63 |
| Graf 12 - Přínos CR na zaměstnanosti v % .....                                             | 63 |
| Graf 13 - Platební bilance Chorvatska (část připadající na cestovní ruch) v mil. USD ..... | 65 |
| Graf 14 - Výdaje zahraničních návštěvníků v Chorvatsku v mld. HRK (reálné ceny) .....      | 66 |
| Graf 15 - Vývoj kapitálových investic do CR (v nominálních cenách).....                    | 67 |

## Seznam obrázků

|                                                         |    |
|---------------------------------------------------------|----|
| Obrázek 1 - Původní loga chráněných oblastí.....        | 47 |
| Obrázek 2 - Chorvatské NP a CHKO s novým designem ..... | 48 |
| Obrázek 3 - Neoficiální satelitní účet WTTC.....        | 61 |

# Přílohy

Přílohy 1 – Seznam mezinárodních turistů v Chorvatsku

| Foreign tourist traffic (in 000)              |                  |        |           |                    |        |           |
|-----------------------------------------------|------------------|--------|-----------|--------------------|--------|-----------|
|                                               | TOURIST ARRIVALS |        | INDEX     | TOURIST OVERNIGHTS |        | INDEX     |
|                                               | 2016             | 2017   | 2016/2017 | 2016               | 2017   | 2016/2017 |
| Turkey                                        | 32               | 34     | 106.3     | 84                 | 92     | 109.5     |
| United Kingdom                                | 595              | 751    | 126.2     | 3,025              | 3,810  | 126.0     |
| Ukraine                                       | 65               | 78     | 120.0     | 416                | 469    | 112.7     |
| Other Eur. Countries                          | 8                | 6      | 75.0      | 31                 | 28     | 90.3      |
| TOTAL EUROPE                                  | 12,033           | 13,397 | 111.3     | 68,673             | 75,807 | 110.4     |
| South Africa                                  | 13               | 19     | 146.2     | 37                 | 49     | 132.4     |
| Marocco                                       | 3                | 3      | 100.0     | 8                  | 11     | 137.5     |
| Tunisia                                       | 1                | 1      | 100.0     | 4                  | 4      | 100.0     |
| Other African countries                       | 15               | 13     | 86.7      | 64                 | 50     | 78.1      |
| Canada                                        | 110              | 137    | 124.5     | 293                | 364    | 124.2     |
| USA                                           | 335              | 452    | 134.9     | 878                | 1,178  | 134.2     |
| Other Northern American countries             | 2                | 3      | 150.0     | 8                  | 12     | 150.0     |
| Argentina                                     | 29               | 41     | 141.4     | 72                 | 92     | 127.8     |
| Brazil                                        | 47               | 62     | 131.9     | 108                | 141    | 130.6     |
| Chile                                         | 9                | 10     | 111.1     | 22                 | 25     | 113.6     |
| Mexico                                        | 10               | 13     | 130.0     | 24                 | 30     | 125.0     |
| Other Southern and Central American countries | 25               | 29     | 116.0     | 70                 | 74     | 105.7     |
| Hong Kong, Kina                               | 23               | 31     | 134.8     | 31                 | 41     | 132.3     |
| India                                         | 33               | 56     | 169.7     | 76                 | 124    | 163.2     |
| Indonesia                                     | 6                | 9      | 150.0     | 11                 | 16     | 145.5     |
| Israel                                        | 53               | 57     | 107.5     | 118                | 142    | 120.3     |
| Japan                                         | 120              | 142    | 118.3     | 181                | 221    | 122.1     |
| Jordan                                        | 1                | 1      | 100.0     | 3                  | 4      | 133.3     |
| Qatar                                         | 1                | 5      | 500.0     | 4                  | 8      | 200.0     |
| Kazakhstan                                    | 3                | 3      | 100.0     | 17                 | 18     | 105.9     |
| China                                         | 102              | 159    | 155.9     | 154                | 235    | 152.6     |
| Korea, Republic of                            | 375              | 449    | 119.7     | 447                | 549    | 122.8     |
| Kuwait                                        | 2                | 2      | 100.0     | 4                  | 7      | 175.0     |
| Makao, Kina                                   | 0                | 0      | #DIV/0!   | 5                  | 6      | 120.0     |
| Oman                                          | 1                | 1      | 100.0     | 1                  | 2      | 200.0     |
| Thailand                                      | 17               | 29     | 170.6     | 26                 | 42     | 161.5     |
| Taiwan, China                                 | 83               | 126    | 151.8     | 99                 | 149    | 150.5     |
| United Arab Emirates                          | 5                | 8      | 160.0     | 12                 | 21     | 175.0     |
| Other Asian countries                         | 83               | 44     | 53.0      | 183                | 120    | 65.6      |
| Australia                                     | 148              | 186    | 125.7     | 397                | 488    | 122.9     |
| New Zealand                                   | 25               | 31     | 124.0     | 63                 | 78     | 123.8     |
| Other countries of Oceania                    | 4                | 1      | 25.0      | 9                  | 5      | 55.6      |
| NON-EUROPEAN COUNTRIES                        | 1,682            | 2,196  | 130.6     | 3,426              | 4,415  | 128.9     |
| TOTAL FOREIGN                                 | 13,715           | 15,593 | 113.7     | 72,099             | 80,222 | 111.3     |

Zdroj: MINT. Tourism in Figures 2017. Záhřeb: Ministry of Tourism, Republic of Croatia, 2018, s. 30.

Prílohy 2 – Global Peace Index (2018)

| RANK | COUNTRY              | SCORE | CHANGE | RANK | COUNTRY          | SCORE | CHANGE | RANK | COUNTRY             | SCORE | CHANGE |
|------|----------------------|-------|--------|------|------------------|-------|--------|------|---------------------|-------|--------|
| 1    | Iceland              | 1.096 | ↔      | 29   | Botswana         | 1.659 | ↓ 4    | 57   | United Kingdom      | 1.876 | ↓ 6    |
| 2    | New Zealand          | 1.192 | ↔      | 30   | Spain            | 1.678 | ↓ 10   | 58   | Montenegro          | 1.893 | ↑ 5    |
| 3    | Austria              | 1.274 | ↑ 1    | 31   | Latvia           | 1.689 | ↑ 1    | 59   | Timor-Leste         | 1.895 | ↓ 5    |
| 4    | Portugal             | 1.318 | ↓ 1    | 32   | Poland           | 1.727 | ↑ 1    | 60   | Vietnam             | 1.905 | ↔      |
| 5    | Denmark              | 1.353 | ↔      | 33   | Estonia          | 1.732 | ↑ 3    | 61   | France              | 1.909 | ↓ 5    |
| 6    | Canada               | 1.372 | ↔      | 34   | Taiwan           | 1.736 | ↑ 3    | 62   | Cyprus              | 1.913 | ↑ 3    |
| 7    | Czech Republic       | 1.381 | ↔      | 35   | Sierra Leone     | 1.74  | ↑ 5    | 63   | Liberia             | 1.931 | ↑ 27   |
| 8    | Singapore            | 1.382 | ↑ 3    | 36   | Lithuania        | 1.749 | ↑ 2    | 64   | Moldova             | 1.939 | ↔      |
| 9    | Japan                | 1.391 | ↓ 1    | 37   | Uruguay          | 1.761 | ↓ 2    | 65   | Equatorial Guinea   | 1.946 | ↓ 7    |
| 10   | Ireland              | 1.393 | ↑ 2    | 38   | Italy            | 1.766 | ↑ 1    | 66   | Argentina           | 1.947 | ↑ 8    |
| 11   | Slovenia             | 1.396 | ↓ 1    | 38   | Madagascar       | 1.766 | ↑ 4    | 67   | Sri Lanka           | 1.954 | ↑ 5    |
| 12   | Switzerland          | 1.407 | ↓ 3    | 40   | Costa Rica       | 1.767 | ↓ 6    | 68   | Nicaragua           | 1.96  | ↑ 7    |
| 13   | Australia            | 1.435 | ↔      | 41   | Ghana            | 1.772 | ↑ 6    | 69   | Benin               | 1.973 | ↑ 12   |
| 14   | Sweden               | 1.502 | ↔      | 42   | Kuwait           | 1.799 | ↑ 5    | 70   | Kazakhstan          | 1.974 | ↓ 2    |
| 15   | Finland              | 1.506 | ↑ 3    | 43   | Namibia          | 1.806 | ↑ 7    | 71   | Morocco             | 1.979 | ↑ 4    |
| 16   | Norway               | 1.519 | ↔      | 44   | Malawi           | 1.811 | ↑ 8    | 72   | Swaziland           | 1.98  | ↓ 2    |
| 17   | Germany              | 1.531 | ↔      | 45   | UAE              | 1.82  | ↑ 12   | 73   | Oman                | 1.984 | ↓ 11   |
| 17   | Hungary              | 1.531 | ↓ 2    | 46   | Laos             | 1.821 | ↓ 2    | 74   | Peru                | 1.986 | ↓ 1    |
| 19   | Bhutan               | 1.545 | ↑ 5    | 46   | Mongolia         | 1.821 | ↓ 1    | 75   | Ecuador             | 1.987 | ↑ 8    |
| 20   | Mauritius            | 1.548 | ↓ 1    | 48   | Zambia           | 1.822 | ↓ 7    | 76   | The Gambia          | 1.989 | ↑ 35   |
| 21   | Belgium              | 1.56  | ↔      | 49   | South Korea      | 1.823 | ↓ 6    | 77   | Paraguay            | 1.997 | ↓ 8    |
| 22   | Slovakia             | 1.568 | ↑ 3    | 50   | Panama           | 1.826 | ↓ 4    | 78   | Tunisia             | 1.998 | ↓ 7    |
| 23   | Netherlands          | 1.574 | ↓ 1    | 51   | Tanzania         | 1.837 | ↓ 2    | 79   | Greece              | 2.02  | ↔      |
| 24   | Romania              | 1.596 | ↑ 3    | 52   | Albania          | 1.849 | ↑ 7    | 80   | Burkina Faso        | 2.029 | ↑ 14   |
| 25   | Malaysia             | 1.619 | ↑ 4    | 52   | Senegal          | 1.849 | ↑ 9    | 81   | Cuba                | 2.037 | ↑ 8    |
| 26   | Bulgaria             | 1.635 | ↑ 2    | 54   | Serbia           | 1.851 | ↑ 1    | 82   | Guyana              | 2.043 | ↔      |
| 27   | Croatia              | 1.639 | ↑ 4    | 55   | Indonesia        | 1.853 | ↓ 2    | 83   | Angola              | 2.048 | ↑ 9    |
| 28   | Chile                | 1.649 | ↓ 5    | 56   | Qatar            | 1.869 | ↓ 26   | 84   | Nepal               | 2.053 | ↑ 4    |
|      |                      |       |        |      |                  |       |        |      |                     |       |        |
| 84   | Trinidad & Tobago    | 2.053 | ↑ 11   | 113  | Thailand         | 2.259 | ↑ 7    | 141  | Palestine           | 2.621 | ↑ 3    |
| 86   | Mozambique           | 2.056 | ↓ 6    | 114  | Tajikistan       | 2.266 | ↑ 3    | 142  | Egypt               | 2.632 | ↓ 2    |
| 87   | Macedonia (FYR)      | 2.058 | ↑ 16   | 115  | Djibouti         | 2.269 | ↓ 5    | 143  | Venezuela           | 2.642 | ↓ 2    |
| 88   | Haiti                | 2.064 | ↓ 1    | 116  | El Salvador      | 2.275 | ↑ 1    | 144  | Mali                | 2.686 | ↓ 1    |
| 89   | Bosnia & Herzegovina | 2.065 | ↓ 3    | 116  | Guinea-Bissau    | 2.275 | ↑ 5    | 145  | Colombia            | 2.729 | ↑ 1    |
| 90   | Jamaica              | 2.068 | ↑ 3    | 118  | Honduras         | 2.282 | ↓ 10   | 146  | Israel              | 2.764 | ↓ 1    |
| 91   | Dominican Republic   | 2.073 | ↑ 9    | 119  | Turkmenistan     | 2.283 | ↓ 3    | 147  | Lebanon             | 2.778 | ↔      |
| 92   | Kosovo               | 2.078 | ↓ 15   | 120  | Armenia          | 2.287 | ↓ 7    | 148  | Nigeria             | 2.873 | ↑ 1    |
| 93   | Bangladesh           | 2.084 | ↓ 10   | 121  | USA              | 2.3   | ↑ 1    | 149  | Turkey              | 2.898 | ↓ 1    |
| 94   | Bolivia              | 2.092 | ↓ 9    | 122  | Myanmar          | 2.302 | ↓ 15   | 150  | North Korea         | 2.95  | ↔      |
| 95   | Gabon                | 2.099 | ↓ 12   | 123  | Kenya            | 2.354 | ↑ 3    | 151  | Pakistan            | 3.079 | ↑ 1    |
| 96   | Cambodia             | 2.101 | ↓ 18   | 124  | Zimbabwe         | 2.326 | ↓ 1    | 152  | Ukraine             | 3.113 | ↑ 2    |
| 96   | Guinea               | 2.101 | ↓ 1    | 125  | South Africa     | 2.328 | ↓ 1    | 153  | Sudan               | 3.155 | ↑ 2    |
| 98   | Jordan               | 2.104 | ↑ 4    | 126  | Rep of the Congo | 2.343 | ↑ 2    | 154  | Russia              | 3.16  | ↓ 1    |
| 98   | Togo                 | 2.104 | ↓ 32   | 127  | Mauritania       | 2.355 | ↔      | 155  | Central African Rep | 3.236 | ↑ 1    |
| 100  | Papua New Guinea     | 2.109 | ↓ 3    | 128  | Niger            | 2.359 | ↓ 2    | 156  | Dem. Rep Congo      | 3.251 | ↓ 5    |
| 101  | Belarus              | 2.112 | ↓ 2    | 129  | Saudi Arabia     | 2.417 | ↑ 1    | 157  | Libya               | 3.262 | ↑ 1    |
| 102  | Georgia              | 2.13  | ↓ 4    | 130  | Bahrain          | 2.437 | ↑ 2    | 158  | Yemen               | 3.305 | ↓ 1    |
| 103  | Rwanda               | 2.14  | ↑ 1    | 131  | Iran             | 2.439 | ↓ 2    | 159  | Somalia             | 3.367 | ↔      |
| 104  | Lesotho              | 2.144 | ↓ 13   | 132  | Azerbaijan       | 2.454 | ↑ 2    | 160  | Iraq                | 3.425 | ↑ 1    |
| 104  | Uzbekistan           | 2.144 | ↓ 3    | 133  | Cameroon         | 2.484 | ↓ 2    | 161  | South Sudan         | 3.508 | ↓ 1    |
| 106  | Brazil               | 2.16  | ↑ 1    | 134  | Burundi          | 2.488 | ↑ 5    | 162  | Afghanistan         | 3.585 | ↔      |
| 107  | Uganda               | 2.168 | ↔      | 135  | Chad             | 2.498 | ↑ 3    | 163  | Syria               | 3.6   | ↔      |
| 108  | Kyrgyz Republic      | 2.181 | ↑ 4    | 136  | India            | 2.504 | ↑ 1    |      |                     |       |        |
| 109  | Algeria              | 2.182 | ↓ 3    | 137  | Philippines      | 2.512 | ↓ 1    |      |                     |       |        |
| 110  | Cote d' Ivoire       | 2.207 | ↑ 9    | 138  | Eritrea          | 2.522 | ↓ 3    |      |                     |       |        |
| 111  | Guatemala            | 2.214 | ↑ 3    | 139  | Ethiopia         | 2.524 | ↓ 6    |      |                     |       |        |
| 112  | China                | 2.243 | ↑ 3    | 140  | Mexico           | 2.583 | ↑ 2    |      |                     |       |        |

Zdroj: Institute for Economics & Peace. Global Peace Index 2018: Measuring Peace in a Complex World, Sydney, červen 2018.

1. Describe shortly your experiences in tourism industry (education, field of work, for how long, where)
2. What is the most common segment (tourist group) of foreign tourists coming to Croatia?
3. Has Croatia recognize some significant increase in specific segment? If yes, why do you think so?
4. How would you evaluate foreign tourist's demand through the years? Has it changed in any way?
5. There was a demonstration against mass tourism in Dubrovnik this summer. How do locals perceive tourists? Did you personally observe any anti-tourist behaviour, or opinions?
6. Supposing there were more Croatian nature wonders on the UNESCO list (now only 2), do you think it could help Plitvice with the tourists traffic?
7. What do you think about Croatia becoming a member of EU? Is country (and tourism) being influenced in a positive or rather negative way? Why?
8. How's the situation with hiking and cycling in Croatia? Do you consider their potential to be well-used (enough)? Or it could be better? How?
9. In Croatia one may find many cultural as well as nature wonders, which are unique in the whole world. Which places do you think have a big potential, yet it is not fully/well-used? Why?
10. What do you think about job opportunities in your region, or in country in general?